

Program rewitalizacji

dla Miasta i Gminy Wieruszów

- diagnoza

na lata 2017-2023

PROJEKT

Maj 2017 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	5
1.1. Wprowadzenie	5
1.2. Sfera społeczna	7
1.2.1. Demografia	7
1.2.2. Bezpieczeństwo	10
1.2.3. Działalność instytucji, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w sferze profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom	13
1.2.4. Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	16
1.2.5. Bezrobocie	19
1.2.6. Pomoc społeczna	23
1.2.7. Oświata	27
1.2.8. Kultura	35
1.2.9. Analiza przestrzenna problemów w sferze społecznej	
1.3. Sfera gospodarcza	42
1.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	47
1.4.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	48
1.4.2. Gospodarka mieszkaniowa	57
1.4.3. Dziedzictwo kulturowe Gminy Wieruszów	66
1.4.4. Analiza przestrzenna w sferze funkcjonalno-przestrzennej	66
1.5. Sfera środowiskowa	73
1.5.1. Warunki naturalne i formy ochrony przyrody	73
1.5.2. Lasy	74
1.5.3. Parki i tereny zielone	74
1.5.4. Stan wód powierzchniowych i podziemnych	77
1.5.5. Gospodarka odpadami	80

1.5.6. Zanieczyszczenia powietrza	84
1.5.7. Odnawialne źródła energii	87
1.5.8. Analiza przestrzenna sferze środowiskowej	89
1.6. Sfera techniczna	91
1.6.1 Infrastruktura drogowa	92
1.6.2. Sieć kolejowa.....	96
1.6.3. Sieć gazowa	97
1.6.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą	99
1.6.5 Sieć telefoniczna	99
1.6.6. Media	99
2. Podsumowanie skala i charakterystyka potrzeb rewitalizacji	100
2.1. Potrzeby w sferze społecznej	100
2.2. Potrzeby w sferze gospodarczej	101
2.3. Potrzeby w sferze funkcjonalno- przestrzennej	102
2.4. Potrzeby w sferze środowiskowej	103
3. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji	105

WSTĘP

Rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez kompleksowe działania realizowane w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być spójne ze sobą i obejmować zarówno działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni jak i lokalnej gospodarki. Rewitalizacja to długookresowy proces, w którym udział bierze wielu interesariuszy (m.in. właściciele nieruchomości przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, organy i jednostki samorządu i sektora publicznego).

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.¹ Władze gminy, w trosce o podniesienie jakości życia mieszkańców Wieruszowa, rozwój społeczno-gospodarczy gminy, w którym następuje proces integrowania działań społecznych i gospodarczych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, rozpoczęły proces rewitalizacji. Pierwsze rozmowy i decyzje o procesie rewitalizacji w Gminie Wieruszów rozpoczęły się w drugiej połowie 2016 r. Rewitalizacja została określona jako proces niezbędny w gminie i do jej opracowania w grudniu 2016 r. został powołany Zespół ds. rewitalizacji, złożony z pracowników merytorycznych Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wieruszów na lata 2017-2023 (zwany dalej *LPRGW 2023*) obejmuje swoim zakresem obszar położony w granicach administracyjnych Miasta i Gminy Wieruszów. *LPRGW 2023* opracowany został zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Spełnia wymagania, tj. zawiera cechy i elementy wskazane w powyższym dokumencie: analizuje sytuację społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną oraz środowiskową gminy Wieruszów.

LPRGW 2023, został zbudowany przy współudziale społeczności lokalnej, określa w części strategicznej wizję rozwoju obszaru rewitalizacji wraz z celami oraz kierunkami działań rewitalizacyjnych do roku 2023. W programie zidentyfikowane zostały czynniki i

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015r o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777)

zjawiska kryzysowe, a następnie wyznaczone obszary zdegradowane i wskazany obszar rewitalizacji. LPRGW 2023 zawiera także wykaz projektów rewitalizacyjnych (lista podstawowa), które mają doprowadzić obszar rewitalizacji do wyjścia z sytuacji kryzysowej oraz listę przedsięwzięć uzupełniających (obszary tematyczne działań). Ponadto, w dokumencie określone zostały ramy finansowe projektów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z potencjalnymi źródłami finansowania. Dla LPRGW 2023 zbudowany został system wdrażania, system monitorowania i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych wraz z mechanizmami włączania interesariuszy w proces rewitalizacji Gminy Wieruszów.

Program spełnia wymagane kryteria kompletności, kompleksowości, koncentracji, komplementarności działań oraz realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji w procesie rewitalizacji Gminy Wieruszów. Służyć ma to wspieraniu pozytywnych przemian w wyprowadzeniu obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz optymalnemu wykorzystaniu potencjałów Wieruszowa. Przyjęta w ” LPRGW 2023 logika działania i interwencji w pełni wpisuje się w ideę kształtowania zrównoważonego rozwoju.

LPRGW 2023 jest zbieżny ze Strategią Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020, która wskazuje potrzebę działań rewitalizacyjnych. Konieczność rewitalizacji wymieniana jest wprost w odniesieniu do centrum miasta – tzw. starej części Wieruszowa – „rewitalizacja układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, wartości historycznych, miastotwórczych i społecznych obszaru (Rynek oraz przyległe ulice)”, w kontekście realizacji 4 celu strategicznego: ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego. To właśnie w tym obszarze, wstępnie określonym jako zdegradowany i przeznaczonym do rewitalizacji następuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego w połączeniu z degradacją środowiska naturalnego i przestrzenno-funkcjonalną. Zjawiska te zostały zdiagnozowane w **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wieruszów na lata 2014 – 2020**.

Pozostałe cele strategiczne, wymienione w powyższych dokumentach także wskazują na konieczność działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do społeczeństwa. Program stanowi podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji **w latach 2016-2025, które mają wyprowadzić Gminę Wieruszów ze zidentyfikowanego stanu kryzysowego, skoncentrowanego w obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.**

1. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

1.1. Wprowadzenie

Gmina Wieruszów leży w powiecie wieruszowskim na styku trzech województw łódzkiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego. Jest najdalej wysuniętą na zachód gminą województwa łódzkiego. Graniczy z następującymi gminami:

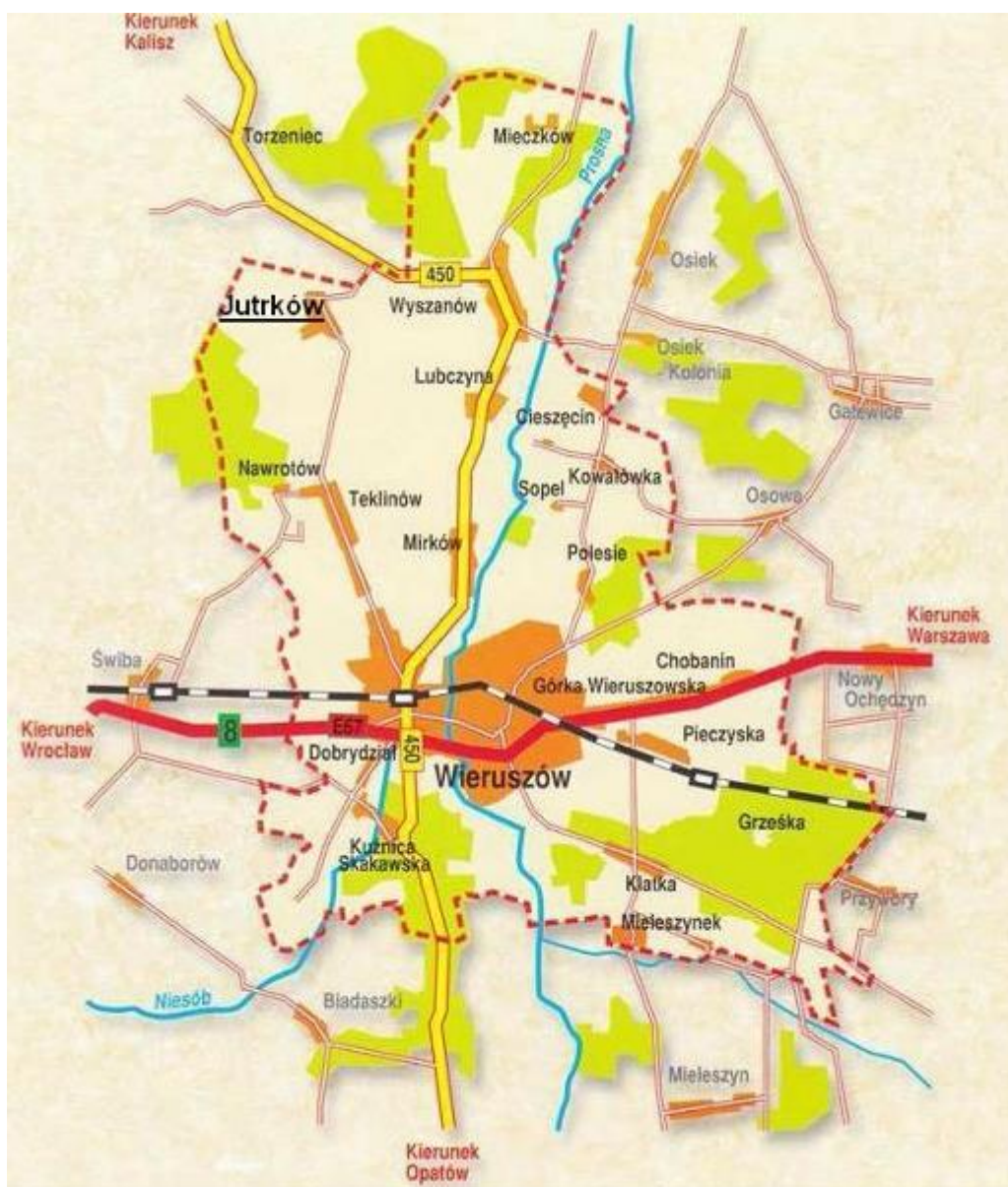
- od zachodu z miejsko-wiejską gminą Kępno, położoną w powiecie kępińskim, w województwie wielkopolskim,
- od północy z wiejską gminą Doruchów, leżącą w powiecie ostrzeszowskim, w województwie wielkopolskim,
- od wschodu – z gminami wiejskimi: Galewice, Sokolniki i Czastary, należącymi do powiatu wieruszowskiego,
- od południa z wiejską gminą Bolesławiec (powiat wieruszowski) i gminą wiejską Łęka Opatowska (powiat kępiński),
- od południowego zachodu z gminą Baranów (powiat kępiński).

Gmina Wieruszów jest gminą o charakterze przemysłowo - rolniczym. Powierzchnia gminy wynosi 97,31km², z czego obszar wiejski stanowi 91,15 km² natomiast miejski 5,98 km² (dane www.stat.gov.pl.; 31.12.2014r.). Na jej terenie rozwinął się przemysł drzewny branży meblarskiej, odzieżowy oraz przetwórstwo mięsne. Funkcję uzupełniającą stanowi branża turystyczno-wypoczynkowa związana z położeniem gminy w ramionach dwóch rzek Proсны i Niesobu. Ośrodkiem życia społecznego jest miasto Wieruszów, które stanowi ośrodek władz gminnych oraz powiatowych. To powoduje, iż miasto pełni funkcję związaną z obsługą mieszkańców gminy jak i powiatu. Na terenie miasta znajdują się siedziby władz samorządowych oraz instytucji ważnych dla rozwoju społeczno - gospodarczego.

Przy mieście zlokalizowany jest węzeł trasy S8 łączącej duże aglomeracje miejskie Wrocław i Łódź, co umożliwi szybki i bezpieczny dojazd do nich.

Gmina jest administracyjnie podzielona na 13 sołectw i jedno miasto – Wieruszów, które jest siedzibą władz gminnych i powiatowych. Sołectwa to: Chobanin, Cieszęcin, Jutrków, Klatka, Kowalówka, Kuźnica Skakawska, Lubczyna, Mieleszynek, Mirków, Pieczyska, Polesie, Teklinów i Wyszczanów.

Rys 1. Mapa Gminy Wieruszów

Źródło: zasoby internetowe www.jutrkow.osp.org.pl, Obszar Gminy Wieruszów.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Demografia

Na terenie gminy Wieruszów zamieszkuje 14 433 mieszkańców, z czego 8635 osób mieszka w mieście a pozostałych 5 798 osób na wsi. Gęstość zaludnienia jest zróżnicowana i wynosi na terenach wiejskich 62 osoby na km², natomiast na obszarze miasta 1446,4 osób na km².

Wieruszów ma ujemny przyrost naturalny i wynosi on - 2, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -0,2 na 1000 mieszkańców miasta.

Tabela 1: Migracja ludności na pobyt stały

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób zameldowanych	148	141	159	149	137	145	157
Liczba osób wymeldowanych	171	209	171	160	157	169	169
Saldo migracji	-22	-69	-12	-11	-20	-24	-12

Źródło: dane z GUS strona www.polskawliczbach.pl/wieruszow

Szybki rozwój dużych ościennych miast (Łódź, Wrocław, Opole), gdzie można znaleźć lepsze warunki zatrudnienia oraz podjąć naukę na wyższych uczelniach spowodował, że liczba migracji na zewnątrz przewyższa migracje wewnętrzne. Dla porównania, w 2015r. zostało zarejestrowanych 77 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 112 wymeldowań. Oznacza to dla gminy Wieruszów ujemne saldo migracji wewnętrznych, które wynosiło w w/w roku - 35 (dane z GUS strona www.polskawliczbach.pl/wieruszow).

Obserwacje struktury mieszkańców wskazują, iż w Wieruszowie, podobnie jak w całym województwie łódzkim, liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. Na koniec 2015 roku na 8635 mieszkańców miasta kobiety stanowiły 51,8% (tj. 4474 osoby), a mężczyźni 48,2% (tj. 4161 osób). Współczynnik feminizacji wskazuje, że na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

Tabela 2: Liczba mieszkańców Wieruszowa w podziale na płeć

Stan na koniec roku	Ogółem liczba ludności	w tym mężczyźni	w tym kobiety
2010	8595	4146	4449
2011	8766	4255	4511
2012	8745	4236	4509
2013	8723	4224	4499
2014	8653	4184	4469
2015	8634	4160	4474
2016	8635	4161	4474

Źródło: GUS polskawliczbach.pl/wieruszow

Tabela 3: Zestawienie mieszkańców gminy Wieruszów w 2015r. według płci i wieku

Ludność w wieku 0-14 lat 16%		Ludność w wieku 15-64 lat 69,5%		Ludność w wieku 65 i więcej 14,5%	
Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
15,4%	16,7%	67,4%	71,8%	17,2%	11,6%

(Źródło GUS polskawliczbach.pl/gmina-wieruszow)

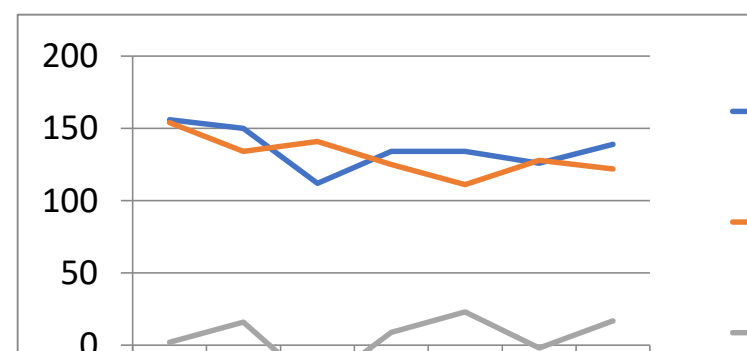
Powyższe zestawienie wieku wskazuje na wyraźną przewagę kobiet w wieku poprodukcyjnym, natomiast w okresie produkcyjnym jest przewaga mężczyzn (średni wiek mieszkańców w gminie Wieruszów to 39,4 lat).

W ostatnich latach występowały niewielkie wahania w liczbie ludności. W celu zwiększenia zainteresowania miastem i gminą niezbędne są zarówno nowe miejsca pracy jak i odpowiednia polityka prorodzinna a także rozwój kulturalny i wizerunkowy naszego miasta.

Tabela 4: Przyrost naturalny w gminie Wieruszów w latach 2010-2015

	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia	156	150	112	134	134	126	139
Zgony	154	134	141	125	111	128	122
Przyrost naturalny	2	16	-29	9	23	-2	17

Źródło: GUS www.polskawliczbach.org oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Wykres 1: Przyrost naturalny w gminie Wieruszów w latach 2010-2015

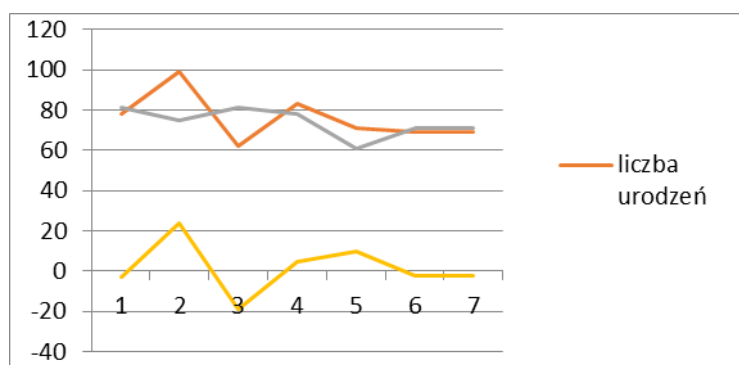
Źródło: GUS www.polskawliczbach.org oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Tabela 5: Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2015

	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia	78	99	62	83	71	69	69
Zgony	81	75	81	78	61	71	71
Przyrost naturalny	-3	24	-19	5	10	-2	-2

Źródło: GUS www.polskawliczbach.org oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Wykres 2: Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2015

Źródło: GUS www.polskawliczbach.org oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Przeprowadzając analizę współczynnika demograficznego ludności w wieku poprodukcyjnym w gminie Wieruszów, zauważyć należy starzenie się społeczeństwa.

Tabela 6: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat) w gminie Wieruszów na przestrzeni lat 2011-2016

Liczba mieszkańców w wieku powyżej 60 lat w latach:					
2011 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
2625	2729	2838	2973	3110	3198

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Mając na uwadze ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji wyznaczonym celem działań rewitalizacji gminy Wieruszów powinno być takie uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej, stworzenie nowych miejsc pracy, zaplecza mieszkalnego, warunków dla dalszego rozwoju aby młodzi mieszkańcy widzieli swoją przyszłość w tej gminie, chcieli tu pozostać, tutaj pracować i zakładać rodziny a ludzie starsi mieli zapewnioną możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

1.2.2. Bezpieczeństwo

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym wyznaczenie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest ona powiązana z innymi problemami społecznymi takimi jak bezrobocie, ubóstwo czy uzależnienia. Do analizy przestępczości w Gminie Wieruszów wykorzystano dane z Komendy Powiatowej Policji.

Na terenie gminy Wieruszów w 2016 roku odnotowano 15 wykroczeń z czego 7 dotyczyło włamań do obiektów handlowych, mieszkań i samochodów, 4 spośród nich dotyczyły kradzieży, 2 dotyczyły bójek z pobiciem i uszkodzeniem ciała i kolejne 2 to wykroczenia narkotykowe. Znacznie więcej bo aż 674 odnotowano przestępstw spośród których, największą grupę w ilości 473 stanowiły wybryki nieobyczajne, 134 przestępstwa dotyczyły zakłócania spokoju i porządku publicznego, kolejne 55 wiązało się z kradzieżami i 12 przestępstw to dokonane zniszczenia i uszkodzenia rzeczy. Diagnoza przestępstw i wykroczeń w gminie Wieruszów na przestrzeni lat 2012-2016 została przedstawiona w poniższych tabelach.

Tabela 7: Liczba i rodzaje wykroczeń w gminie Wieruszów w latach 2013-2016

Kategoria przestępstw	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Bójki, pobicia, uszkodzenia ciała	1	-	-	2
Uszkodzenia mienia	-	-	-	-
Włamania, w tym także do obiektów handlowych, mieszkań, samochodów	7	10	1	7
Przestępstwa narkotykowe	-	1	3	2
Kradzieże	11	1	10	4
Liczba wykroczeń łącznie	19	12	14	15

Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie

Tabela 8: Liczba i rodzaje przestępstw w gminie Wieruszów w latach 2013-2016

Kategoria wykroczeń	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Zakłócanie spokoju i porządku publicznego	197	103	133	107	134
Wybryk nieobyczajny	38	164	306	481	473
Kradzież	26	50	53	52	55
Zniszczenie, uszkodzenie rzeczy	27	29	37	26	12
Liczba przestępstw łącznie	288	346	529	666	674

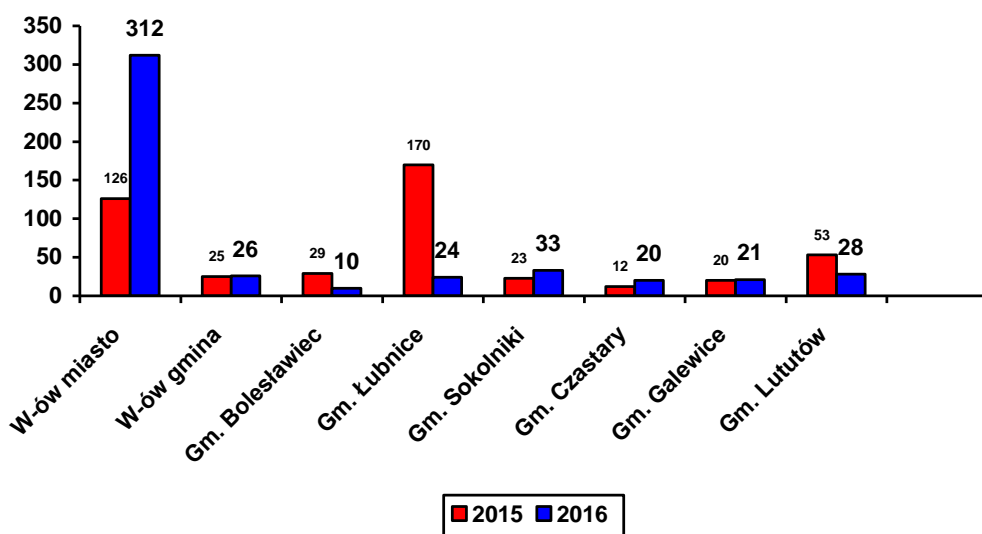
Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie

Z analizy w/w zestawień wynika, że ilość wykroczeń w poszczególnych latach pozostaje na podobnym poziomie w przeciwieństwie do przestępstw, których liczba w ciągu 5 lat wzrosła ponad 2-krotnie. Stąd koniecznym jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia przestępczości np. poprzez budowę monitoringu wizyjnego zwłaszcza

w miejscach szczególnie zagrożonych czy budowanie postaw prospołecznych wśród dzieci i młodzieży. Z danych udostępnionych przez Policję do takich miejsc należy zaliczyć: rejon skateparku przy ul. Waryńskiego, rejon lasu przy PKP i ul. Wschodniej, Bulwar Różany przy ul. Kilińskiego, park przy ul. Zielonej czy al. Jacka i Agatki. Potencjalnym źródłem zagrożeń są również okolice niektórych sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu np. przy ul. Fabrycznej, ul. Teklinowskiej czy w Mirkowie. Odnotowane tam picie alkoholu rodzi zagrożenie wyburków chuligańskich czy bójek.

Analizując przestępczość w gminie Wieruszów na tle powiatu wieruszowskiego należy stwierdzić, że ilość odnotowanych tu zdarzeń jest znacznie wyższa niż w innych gminach. Na taki stan rzeczy niewątpliwie ma wpływ występowania miasta, które ze względu na większą liczbę mieszkańców zapewnia większą anonimowość. Ilość przestępstw kryminalnych w gminie Wieruszów i poszczególnych gminach powiatu wieruszowskiego przedstawia poniższej zamieszczony wykres.

Wykres 3: Przestępstwa kryminalne odnotowane na terenie gminy Wieruszów i poszczególnych gmin powiatu wieruszowskiego.

Źródło: *Sprawozdanie o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz skuteczności działania Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie w 2016r.*

Reasumując, należy pokreślić, że najważniejszym obszarem z punktu widzenia występujących zagrożeń jest miasto Wieruszów, zwłaszcza jego centrum. Znaczący wpływ na skalę przestępczości wywierają czynniki społeczno- demograficzne, w tym niskie dochody, rozwarstwienie społeczne, zmiana struktury wiekowej, bezrobocie, patologie społeczne, migracje i brutalizacja życia społecznego. Dlatego niezbędny jest szeroki zakres działań inwestycyjnych połączony z rozsądną polityką wspierania kultury, oświaty oraz sportu a także turystyki, który wzmocni ponadlokalny charakter świadczonych przez gminę usług, co może ograniczyć negatywne zjawiska społeczne.

1.2.3. Działalność instytucji, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w sferze profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należy do zadań własnych gminy. Realizacja tych zadań prowadzona jest w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Finansowanie zadań ujętych w programach odbywa się ze środków wpłacanych do budżetu gminy za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Głównym celem programów jest zapobieganie uzależnieniom oraz problemom wynikającym z alkoholizmu i używania narkotyków. Osiąganie celu głównego odbywa się poprzez realizację n/w celów szczegółowych:

- 1) zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy dla osób uzależnionych i członków ich rodzin,
- 2) promowanie w środowisku dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia bez alkoholu i używek,
- 3) prowadzenie szerokiej profilaktyki wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców,
- 4) prowadzenie działalności wychowawczej i informacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i związanych z narkomanią,
- 5) ograniczanie dostępności alkoholu poprzez kontrolę punktów sprzedaży,
- 6) wspieranie działalności organizacji i instytucji działających w sferze przeciwdziałania patologiom społecznym, w tym w szczególności realizujących zadania na rzecz dzieci i młodzieży.

Przedstawione powyżej kierunki działań są zgodne z działaniami zalecanymi przez ustawodawcę. Wynikają także z doświadczeń z dotychczasowej realizacji gminnych programów. Coroczna analiza i ewaluacja prowadzonych działań potwierdza, że działania te były potrzebne i dobrze przyjęte przez mieszkańców. Pozwala również na bieżącą modyfikację działań, dostosowaną do aktualnych problemów w zakresie uzależnień. Istotą działań profilaktycznych jest to, że aby były one skuteczne muszą być prowadzone długofalowo, powtarzalnie, powinny być adekwatne do danej grupy odbiorców i prowadzone przez odpowiednio do tego przygotowane osoby.

Zadania określone w programach są zlecane osobom fizycznym i instytucjom na podstawie umów cywilno-prawnych bądź zlecane organizacjom pozarządowym w formie powierzenia lub wsparcia zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert na podstawie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie. Realizatorami programów profilaktycznych w gminie Wieruszów są:

- 1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2) SP ZOZ „Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Wieruszowie”,
- 3) Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie,
- 4) Komenda Powiatowa Policji,
- 5) organizacje pozarządowe.

Tabela 9. Wydatki na realizację programów w latach 2010-2016 ze wskazaniem zakresów działań i ich realizatorów

Realizator	Zakres zadania	Wydatki w poszczególnych latach w zł						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zakres - pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin								
SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia	Warsztaty terapeutyczne dla osób uzależnionych i członków ich rodzin	45 000	43 500	42 930	30 000	30 000	30 000	30 000
	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego	8 800	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Prowadzenie rozmów motywujących do podjęcia leczenia, kierowanie na przymusowe leczenie	21 000	17 330	16 000	15 000	16 000	15 790	9 970
Zakres - działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii w formie warsztatów psychologicznych, lekcji profilaktycznych oraz otwartych spotkań z rodzicami								
SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia	Warsztaty psychologiczne i dyżury interwencyjno – wspierające dla młodzieży: spotkania profilaktyczno – edukacyjne dla rodziców, lekcje profilaktyczne	6 891	13 624	10 000	44 300	40 000	44 000	54 000
Zakres - promowanie aktywnego stylu życia, wolnego od używek poprzez finansowanie i współfinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego oraz prowadzenia zajęć profilaktycznych dla dzieci o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, kulturalnym i sportowym								
Kluby sportowe/ Urząd Miejski	Prowadzenie zajęć profilaktyczno-sportowych	19 000	43 344	43 000	23 960	13 486	8 800	17 000
Stowarzyszenia/ Urząd Miejski/ Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna/ szkoły podstawowe	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zajęć wychowawczo-kulturalnych	49 500	46 000	90 000	107 200	147 600	152 000	176 400
Zakres - udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i ich rodzinom poprzez organizację prac społecznie użytecznych z wykorzystaniem kontraktu socjalnego								
Urząd Miejski	Organizacja prac	22 500	12 208	20 000	17 500	13 000	8 400	8 932

	społecznie użytecznych							
--	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Pozostałe działania profilaktyczne skierowane do mieszkańców gminy Wieruszów to:

- kampanie i debaty lokalne,
- przeprowadzanie okresowych badań skali problemu,
- działania integrujące osoby dotknięte ubóstwem ze środowiskiem lokalnym (zabawy dla dzieci, wspólna praca przy dystrybucji darmowej żywności)
- spektakle teatralne, koncerty i pikniki profilaktyczne,
- rajdy rowerowe
- zakupy materiałów edukacyjnych

Tabela 10: Środki finansowe wydatkowane na pozostałe działania profilaktyczne w latach 2010-2016

Rok	Wydatkowana kwota (w zł)
2010	41 582
2011	25 760
2012	13 738
2013	27 077
2014	10 835
2015	7 667
2016	21 420

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Oprócz działań profilaktycznych i terapeutycznych finansowanych przez gminę Wieruszów SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia, realizuje także działania terapeutyczne dla mieszkańców w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Są to świadczenia:

- 1) diagnoza uzależnień i współzależnienia przeprowadzona przez specjalistę psychoterapii uzależnień
- 2) diagnoza uzależnień i współzależnienia przeprowadzona przez lekarza psychiatrę
- 3) sesje psychoterapii indywidualnej
- 4) sesje psychoterapii grupowej
- 5) porada terapeutyczna prowadzona przez lekarza psychiatrę
- 6) porada terapeutyczna prowadzona przez instruktora terapii uzależnień

Tabela 11: Liczba mieszkańców Gminy Wieruszów korzystających ze świadczeń terapeutycznych ramach kontraktu z NFZ i ich wartość w latach 2010-2016.

Rok	Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych korzystających ze świadczeń	Wartość udzielonych świadczeń
2010	73	52 350
2011	73	53 658
2012	75	54 150
2013	91	65 908
2014	68	49 132
2015	77	55 698
2016	73	53 465

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie

W gminie Wieruszów działają też 2 spółdzielnie socjalne, których celem jest zatrudnienie osób wykluczonych społecznie oraz trwale bezrobotnych. Pierwsza Spółdzielnia Socjalna „Wieruszowiak” powstała 14 stycznia 2013r. i zatrudnia obecnie 5 osób. Druga Spółdzielnia Socjalna Green Service powstała 20 września 2016r. i zatrudnia 6 osób w tym 5 osób niepełnosprawnych.

1.2.4. Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Wieruszów działa obecnie 48 organizacji pozarządowych. Ich ilość i aktywność systematycznie wzrasta na przestrzeni ostatnich lat.

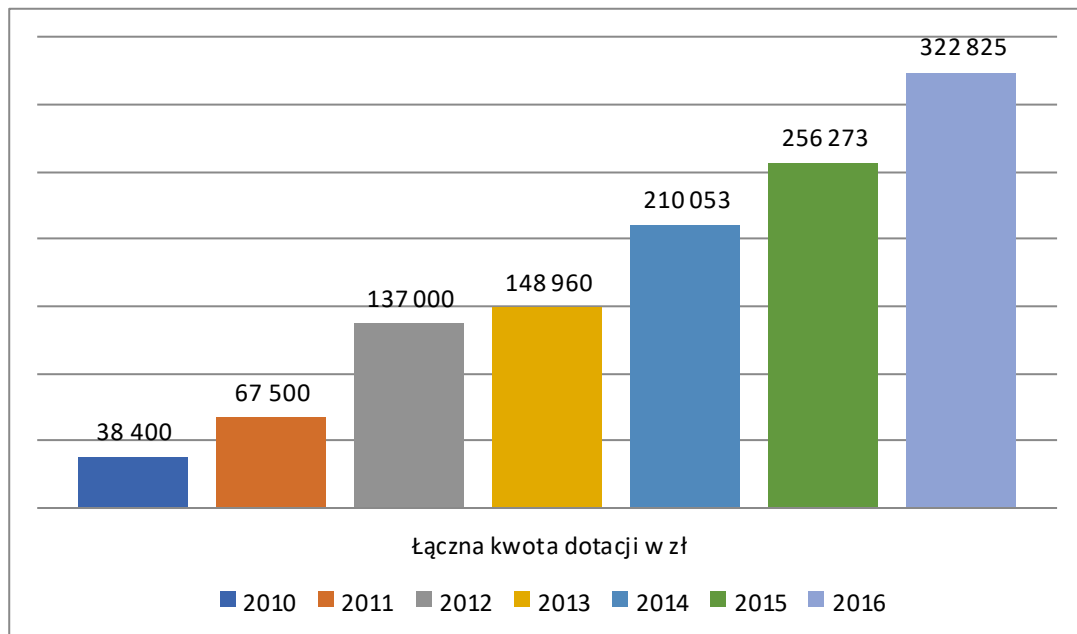
Tabela 12. Liczba organizacji pozarządowych mających swoją siedzibę i działających na terenie Gminy Wieruszów w latach 2010-2016.

lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba organizacji	35	38	39	42	44	46	48

Źródło: KRS i Rejestry prowadzone przez Starostę Wieruszowskiego

Organizacje wykazują dużą aktywność w działalności na rzecz społeczności lokalnej. Z roku na rok w coraz większym zakresie przejmują do realizacji zadania publiczne. Przejmowanie zadań odbywa się w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie głównie poprzez otwarte konkursy ofert.

Wykres 4: Wysokość dotacji przyznanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych przez Gminę Wieruszów w latach 2010-2016

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

W gminie Wieruszów organizacje pozarządowe realizują zadania publiczne w n/w zakresach:

- 1) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- 2) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- 3) wypoczynku dzieci i młodzieży
- 4) kultury, sztuki i ochrony dziedzictwa narodowego,
- 5) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 6) pomocy społecznej,
- 7) porządku i bezpieczeństwa publicznego

Tabela 12. Wysokość środków przekazanych przez gminę Wieruszów organizacjom pozarządowym na realizację zadań w latach 2010-2016 w poszczególnych zakresach.

Zakres zadań	Wysokość dotacji przekazanych organizacjom w poszczególnych latach (w zł)							Razem
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej poprzez organizację zajęć i zawodów sportowych	16 500	14 000	63 000	69 000	74 948	78 383	110 000	425 831
Przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym poprzez organizację zajęć	0	18 000	27 000	12 960	0	0	17 000	74 960

profilaktyczno-sportowych								
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie poprzez prowadzenie świetlic i zajęć wychowawczo-kulturalnych	17 400	32 000	35 000	45 000	71 605	68 860	79 425	349 290
Wypoczynek dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć wakacyjnych w miejscu zamieszkania i obozów wyjazdowych	3 500	3 500	4 000	5 000	12 000	15 000	2 000	45 000
Kultura, sztuka i ochrona dziedzictwa narodowego poprzez organizację nauki gry na instrumentach i imprez kulturalnych	0	0	6 000	11 000	48 500	69 000	109 900	244 400
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprezy sportowej dla osób niepełnosprawnych	1 000	0	2 000	3 000	3 000	4 000	4 500	17 500
Pomoc społeczna poprzez prowadzenie punktu wydawania żywności	0	0	0	3 000	0	6 000	0	9 000
Porządek i bezpieczeństwo publiczne poprzez organizację imprezy promującej bezpieczeństwo na drodze	0	0	0	0	0	14 890	0	14 890
Razem	38 400	67 500	137 000	148 960	210 053	256 133	322 825	1 180 871

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Z zestawienia powyższego wynika, że w gminie Wieruszów organizacje najprężniej działają w sferze kultury fizycznej i sportu oraz edukacyjnej opiece wychowawczej.

Niezależnie od zadań zleczanych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie gmina Wieruszów przy współpracy z jednostkami OSP realizuje zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej. Zadania te finansowane są na podstawie ustawy o ochronie przeciwpożarowej.

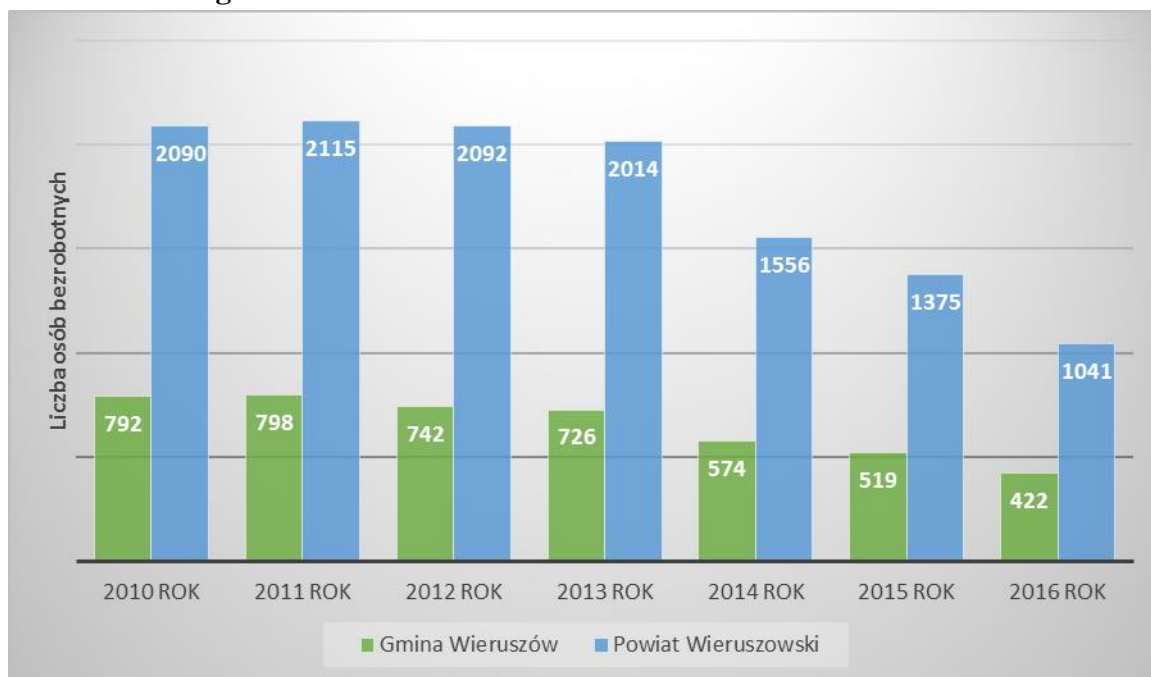
Przedstawione powyżej informacje wskazują, że aktywność społeczna budowana na bazie organizacji pozarządowych to dobry kierunek do jeszcze lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy Wieruszów. Jednakże, bazując na dotychczasowych doświadczeniach we współpracy z organizacjami pozarządowymi, należy stwierdzić, że wspólną cechą większości z nich jest brak profesjonalizacji działań, współpracy i wymiany doświadczeń, a także problemy w angażowaniu nowych osób i w nowe przedsięwzięcia. Bariera prawno-administracyjna i brak podmiotów wspomagających merytorycznie funkcjonowanie organizacji skutecznie powstrzymują zapał działaczy do podejmowania się nowych wyzwań. Dlatego też dla utrzymania aktywności społecznej członków tych organizacji wydaje się koniecznym zapewnienie im wsparcia instytucjonalnego umożliwiającego im zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie funkcjonowania, zarządzania, pozyskiwania środków zewnętrznych, współpracy z administracją oraz rozwoju wolontariatu w ramach ich struktur.

1.2.5. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasowej może być nie tylko przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk skutkujących degradacją społeczną. Do tego typu zjawisk można zaliczyć utrwalanie negatywnych wzorców postaw społecznych takich jak: bierność, bezczynność, bezradność i dziedziczenie ich przez następne pokolenia. Brak pracy może prowadzić też do wzrostu przestępczości albo rodzić inne negatywne czy patologiczne zachowania jak niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbania edukacji dzieci.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminie Wieruszów w 2015 roku wynosiła 4 743 osoby tj. 33,20% ogółu ludności gminy. Bezrobocie zarówno w gminie Wieruszów, jak i w całym powiecie wieruszowskim w latach 2010-2016 wykazuje tendencję spadkową. Jednakże tempo spadku bezrobocia w gminie Wieruszów (46,7%) jest niższe w porównaniu z powiatem wieruszowskim (50,2%).

Wykres 5. Poziom bezrobocia w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 na tle Powiatu Wieruszowskiego

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Wśród ogółu osób bezrobotnych zarówno w gminie Wieruszów jak i w powiecie wieruszowskim większość stanowią kobiety. Szczegółowe dane dot. bezrobocia wg. kryterium płci przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13: Poziom bezrobocie w latach 2010-2016 wg. kryterium płci

	Liczba bezrobotnych ogółem	Bezrobotni mężczyźni		Bezrobotne kobiety	
		Liczba osób	%ogółu bezrobotnych	Liczba osób	% ogółu bezrobotnych
Na dzień 31.12.2010 rok					
gmina Wieruszów	792	359	45,33	433	54,67
powiat wieruszowski	2 090	991	47,42	1 099	52,58
Na dzień 31.12.2011 rok					
gmina Wieruszów	798	341	42,73	457	57,27
powiat wieruszowski	2 115	971	45,91	1 144	54,09
Na dzień 31.12.2012 rok					
gmina Wieruszów	742	310	41,78	432	58,22
powiat wieruszowski	2 092	960	45,89	1 132	54,11
Na dzień 31.12.2013 rok					
gmina Wieruszów	726	311	42,84	415	57,16
powiat wieruszowski	2 014	937	46,52	1 077	53,48
Na dzień 31.12.2014 rok					
gmina Wieruszów	574	252	43,90	322	56,10
powiat wieruszowski	1 556	749	48,14	807	51,86
Na dzień 31.12.2015 rok					
gmina Wieruszów	519	223	42,97	296	57,03
powiat wieruszowski	1 375	668	48,58	707	51,42
Na dzień 31.12.2016 rok					
gmina Wieruszów	422	183	43,36	239	56,64
powiat wieruszowski	1 041	511	48,81	530	51,19

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

W strukturze zarejestrowanych osób bezrobotnych według wieku największą grupę na koniec grudnia 2016r. stanowiły osoby w wieku 25-34 lata - 287 osób tj. 27,6% ogółu bezrobotnych i 18-24 lata – 191 osób tj. 18,3% ogółu bezrobotnych.

Szczegółowe dane dot. bezrobocia w gminie Wieruszów i powiecie wieruszowskim wg. kryterium wieku przedstawia poniższa tabela

Tabela 14 – Bezrobotni w latach 2010-2016 wg. kryterium wieku.

	Wiek osób bezrobotnych					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 lat i więcej
Na dzień 31.12.2010r						
gmina Wieruszów	178	237	144	153	60	20
powiat wieruszowski	583	582	329	383	171	42
Na dzień 31.12.2011r.						
gmina Wieruszów	180	232	138	150	66	32
powiat wieruszowski	559	585	352	370	184	65
Na dzień 31.12.2012r						
gmina Wieruszów	155	206	146	136	73	26
powiat wieruszowski	538	845	364	333	197	58
Na dzień 31.12.2013r.						
gmina Wieruszów	147	206	136	122	87	28
powiat wieruszowski	505	552	336	319	230	72
Na dzień 31.12.2014r.						
gmina Wieruszów	95	170	121	94	66	28
powiat wieruszowski	357	436	283	236	163	81
Na dzień 31.12.2015r.						
gmina Wieruszów	113	146	101	68	58	33
powiat wieruszowski	334	370	236	190	157	88
Na dzień 31.12.2016r.						
gmina Wieruszów	59	131	77	60	60	35

powiat wierszowski	191	287	181	149	138	95
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----	----

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Analiza aktywności zawodowej ludności gminy Wieruszów wg kryterium wykształcenia pokazuje, że wśród osób bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Na koniec grudnia 2016r. osoby te stanowiły 13,5% ogółu bezrobotnych (tj. 141 osób). Z kolei najmniej liczną grupę bezrobotnych bo (40 osób) – 3,8 % ogółu bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Poniżej zamieszczona tabela przedstawia zmiany, jakie zachodziły na przestrzeni ostatnich 7 lat w zakresie bezrobocia wg. kryterium wykształcenia.

Tabela 15. Bezrobotni w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. kryterium wykształcenia.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych wg. stanu na dzień 31 grudnia						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wyższe	84	85	87	88	73	67	55
Policealne i średnie zawodowe	159	161	184	175	128	109	98
Średnie ogólnokształcące	97	83	68	73	58	54	40
Zasadnicze zawodowe	271	274	253	249	183	180	141
Gimnazjalne i poniżej	181	195	150	141	132	109	88
Razem	792	798	742	726	574	519	422

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Wraz z ogólnym spadkiem bezrobocia w gminie Wieruszów spada również liczba osób długotrwale bezrobotnych jednakże spadek w tej grupie jest najmniejszy, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Bezrobotni w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. czasu pozostawania bez pracy.

Stan na dzień	Bezrobotni wg. czasu pozostawania bez pracy					
	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	pow.24 m-cy
31.12.2010r	80	188	144	141	128	111
31.12.2011r.	62	175	143	163	130	125
31.12.2012r.	76	175	126	127	119	119
31.12.2013r.	56	138	126	133	133	140
31.12.2014r.	66	120	82	79	80	147

31.12.2015r.	72	127	83	79	56	102
31.12.2016r.	48	87	85	53	61	88

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Długotrwałe bezrobocie jest istotnym problemem rozwojowym gminy Wieruszów zwłaszcza w grupie powyżej 40-go roku życia. Zjawisko to występuje w przeważającej mierze w mieście. Na 198 osób długotrwałe bezrobotnych 137 osób zamieszkuje w mieście a tylko 61 osób na wsi.

Tabela 17. Liczba osób w gminie Wieruszów zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób długotrwałe bezrobotnych	391	370	367	393	321	243	198
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	181	195	150	141	132	109	88

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Zjawisko długotrwałego bezrobocia w mieście skupia się w kilku małych obszarach. Do obszarów najbardziej zagrożonych wykluczeniem z tego powodu należy zaliczyć ulice: Fabryczna, Warszawska, Osiedle Warszawska i ul Kępińska.

Na obszarze tym łącznie zamieszkuje 115 bezrobotnych w tym:

- a) długotrwałe bezrobotnych (zarejestrowanych przez okres dłuższy niż 12 miesięcy) – 55 osób,
- b) osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 16 osób

1.2.6. Pomoc społeczna

Na terenie Wieruszowa działa Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie, który realizuje zadania własne i zlecone z zakresu:

- pomocy społecznej;
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- dodatku mieszkaniowego i dodatku energetycznego;
- stypendiów i zasiłków szkolnych;
- świadczeń rodzinnych;
- świadczeń opiekuńczych;
- funduszu alimentacyjnego oraz postępowań wobec dłużników alimentacyjnych;

- programu Rodzina 500+.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych oraz realizacji projektów i programów Miejsko–Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie aktywnie współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze. Współpraca ta polega na działaniach interdyscyplinarnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 18: Liczba rodzin objętych pomocą materialną i socjalną w latach 2010-2015

ROK	Liczba osób	Liczba rodzin
2010	634	390
2011	652	392
2012	640	395
2013	658	377
2014	655	365
2015	621	353

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Ogólna liczba beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2010-2015 pozostaje na tym samym poziomie.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, także obszarów problemowych, określonych mianem dysfunkcji rodzin. Liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej stanowi 4,35% ogółu mieszkańców gminy Wieruszów

Tabela 19. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.

Powód trudnej sytuacji życiowej							
Rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodziny ogółem		390	392	395	377	365	353
o liczbie osób w rodzinie	1	120	116	120	114	108	115
	2	52	47	51	58	57	49
	3	55	66	54	49	44	46
	4	77	77	76	76	74	70
	5	52	50	55	49	56	49
	6 i więcej	34	34	33	31	26	24
Rodziny z dziećmi ogółem		215	226	217	215	211	197
Rodziny niepełne ogółem		66	61	55	69	78	77

Rodziny emerytów	65	53	61	62	48	46
Pozostałe osoby i rodziny	44	52	62	31	28	33

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Dane z powyższej tabeli wskazują, że gospodarstwa 1, 4 i 5 osobowe są najbardziej narażone na ryzyko trudności życiowych, których samodzielnie nie są w stanie pokonać, co decyduje o konieczności wejścia w system pomocy społecznej.

Rodzaj gospodarstwa domowego nie jest jedynym czynnikiem ryzyka socjalnego. Wśród rodzin objętych pomocą społeczną znaczącą pozycję w omawianych latach zajmują rodziny z dziećmi.

Tabela 20. Powody przyznania pomocy w latach 2010- 2015

Powód trudnej sytuacji życiowej						
ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	277	271	251	245	232	234
Bezdomność	4	1	4	3	3	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	133	148	129	126	125	117
Bezrobocie	244	254	253	236	211	198
niepełnosprawność	114	108	126	116	104	106
Długotrwała lub ciężka choroba	187	172	194	185	172	184
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym :	69	67	64	77	87	92
a) rodziny niepełne	57	58	52	59	69	68
b) rodziny wielodzietne	16	15	14	17	23	28
Przemoc w rodzinie	46	8	28	13	9	3
alkoholizm	49	43	44	34	29	33
Trudności w przyswojeniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	11	7	13	8	9	10
Zdarzenia losowe	4	13	2	2	2	1

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Z przedstawionych danych wynika, że najpoważniejszą trudnością życiową klientów pomocy społecznej jest **ubóstwo**, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z

drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej osób i rodzin jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem dotknięte są przede wszystkim osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, długotrwale bezrobotne, jak również osoby nie posiadające stałego źródła dochodu pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy lub dorywczo. Wzrost kosztów utrzymania i niskie dochody własne są głównymi przyczynami zgłaszania się o pomoc finansową.

Kolejnym ważnym obszarem problemowym jest **bezrobocie**, dotyczące zwłaszcza osoby z wykształceniem zawodowym i gimnazjalnym. Osoby bezrobotne uzyskują pomoc finansową w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i są motywowane w kierunku podwyższania kwalifikacji zawodowych, jak również w kierunku zdobywania umiejętności poruszania się na rynku pracy w celu znalezienia zatrudnienia. Innym istotnym czynnikiem korzystania z pomocy społecznej jest również długotrwała choroba, ochrona macierzyństwa oraz niepełnosprawność.

Świadczenia rodzinne są ważnym instrumentem polityki rodzinnej państwa, za pośrednictwem którego wspiera ono materialnie rodziny z dziećmi na utrzymaniu. Poszczególne świadczenia mają różny charakter. W większości wypłacane są na czas określony, ale również jednorazowo czy też raz w ciągu danego okresu.

Tabela 21. Realizacja wniosków o świadczenia rodzinne

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wniosek o zasiłek rodzinny	1442	1294	1164	1082	899	794
Wniosek o zasiłek pielęgnacyjny	228	50	112	63	68	61
Wniosek o świadczenie pielęgnacyjne	21	14	70	15	25	20
Wniosek o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka	175	155	121	109	139	108
RAZEM	1766	1513	1467	1254	1131	985

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Z przedstawionych danych wynika, że zauważa się tendencję znacznego spadku wnioskowanych świadczeń. Powodem tego jest mały przyrost naturalny, emigracja rodzin, niedostateczna polityka prorodzinna państwa oraz polepszająca się sytuacja materialna rodzin. Od kwietnia 2016 w celu poprawy sytuacji rodzin najuboższych wszedł w życie rządowy program Rodzina 500+ stanowiący systemowe wsparcie polskich rodzin.

Jak wskazują dane uzyskane z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie wypłata świadczenia Rodzina 500+ ma wpływ na zmniejszenie się ogółu wypłacanych świadczeń .

Pomoc społeczna stanowi w większości przypadków ostatnie ogniwo wsparcia publicznego. Trafiające tutaj rodziny zwykle przeszły już ścieżkę możliwości uzyskania pomocy z innych instytucji. Świadczenia, dostępne w systemie pomocy społecznej, mają za cel przede wszystkim udzielenie pomocy w rozwiązaniu trudnej sytuacji, która powinna być tylko stanem przejściowym. Zdarza się jednak, że część osób korzystających z pomocy popada w stan bierności, często przybierającej charakter roszczeń do nieograniczonej pomocy publicznej ograniczając tym samym własną aktywność do minimum.

1.2.7. Oświata

Gmina Wieruszów jest organem prowadzącym dla niżej wymienionych placówek oświatowych:

- 1) Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Janusza Korczaka w Wieruszowie prowadzącej edukację dzieci i młodzieży w trzech budynkach. W budynku głównym przy ulicy Fabrycznej 1 uczą się klasy od I do VI, w budynku przy ulicy Fabrycznej 6 oraz w budynku w Cieszęcinie realizowane są zajęcia dla dzieci w oddziałach przedszkolnych;
- 2) Zespołu Szkół Nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie ul. Teklinowska 27 realizującego zajęcia edukacyjne w 3 budynkach. W budynku głównym Zespołu przy ulicy Teklinowskiej 27 prowadzona jest edukacja w oddziałach przedszkolnych, klasach I – VI oraz zespołach edukacyjno - terapeutycznych utworzonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W budynkach w Kuźnicy Skakawskiej i Mirkowie prowadzone są punkty przedszkolne;
- 3) Gimnazjum Nr 1 w Wieruszowie im. Jana Pawła II przy ulicy Warszawskiej 123 a,
- 4) Szkoły Podstawowej w Teklinowie;
- 5) Szkoły Podstawowej w Wyszanowie;
- 6) Szkoły Podstawowej w Pieczyskach;
- 7) Przedszkola Samorządowego Nr 1 w Wieruszowie ul. Dąbrowskiego;
- 8) Przedszkola Samorządowego nr 3 w Wieruszowie ul. Fabryczna.

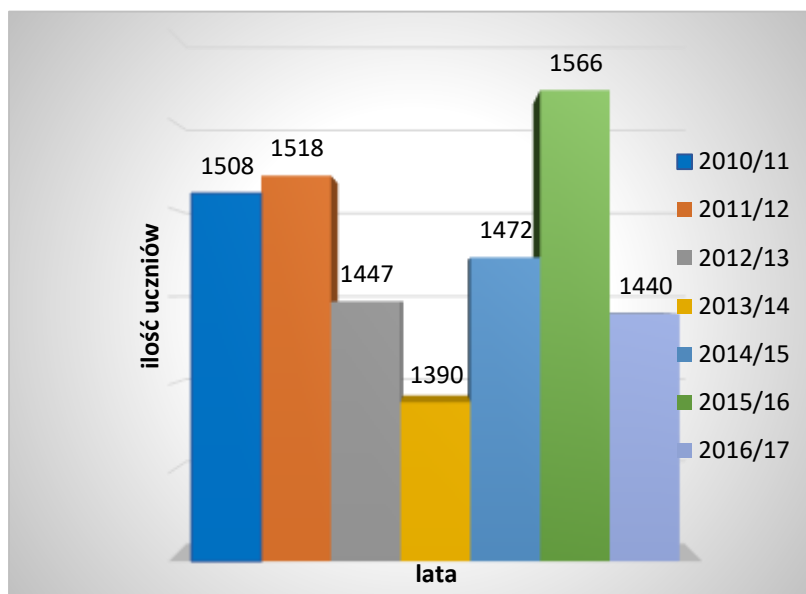
Tabela 22. Liczba uczniów w placówkach oświatowych

Rok szkolny	2010 /2011	2011 /2012	2012 /2013	2013 /2014	2014 /2015	2015 /2016	2016 /2017
Szkoła Podstawowa nr 1	559	555	522	520	579	653	572
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół nr 2	174	174	183	179	189	206	193
SP Wyszaków	97	106	89	84	89	90	71
SP Pieczyńska	61	59	64	69	75	84	79
SP Teklinów	49	46	46	42	50	56	50

SP Cieszęcin	40	35	-	-	-	-	-
Gimnazjum Nr 1	367	367	352	320	323	300	295
Gimnazjum Nr 2 w Zespole Szkół Nr 2	201	211	191	176	167	177	180
RAZEM	1.508	1.518	1.447	1390	1472	1566	1440

Źródło: sprawozdania Systemu Informacji Oświatowej

Wykres 6: Łączna liczba uczniów w szkołach gminy Wieruszów w latach 2010-2016

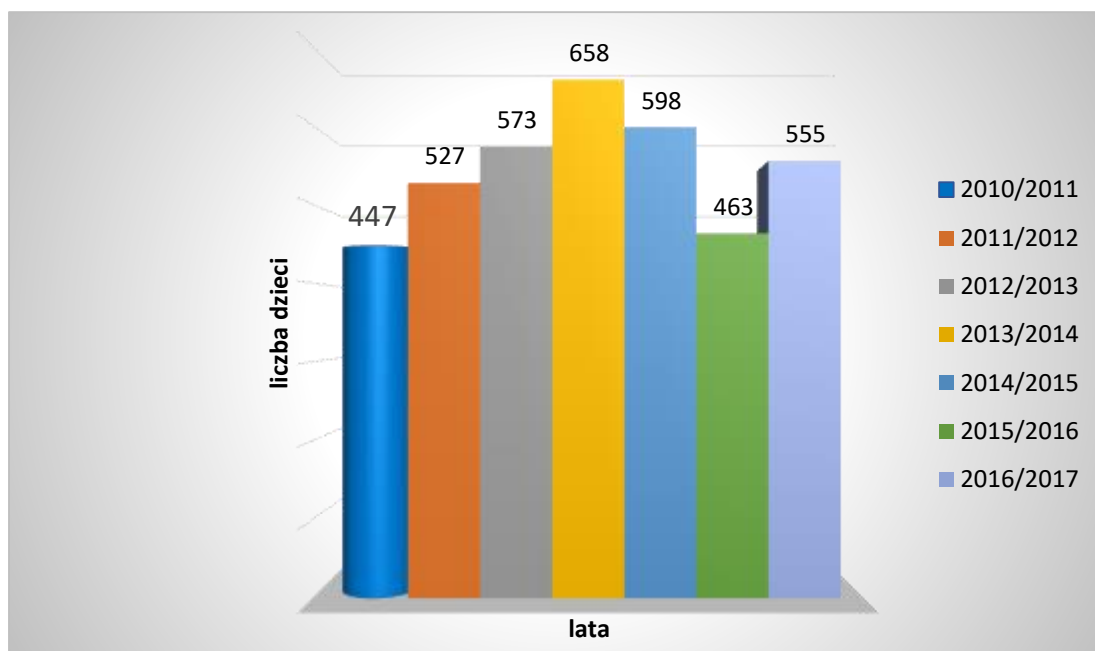

Źródło: System Informacji Oświatowej

Analiza demograficzna urodzeń dzieci w gminie Wieruszów wskazuje, iż liczba urodzeń będzie miała istotny wpływ na realizację zadań edukacyjnych w placówkach oświatowych. Zmniejszanie się ilości uczniów, szczególnie w obrębie miasta, wymagać będzie rozważenia wprowadzenia zmian w zakresie sieci szkolnej. Już w okresie najbliższych 6 lat liczba uczniów w całej gminie zmniejszy się w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 o 400 uczniów. Będzie to skutkowało niewątpliwie zmniejszeniem nakładów na edukację i w dalszej konsekwencji zmniejszeniem liczby zatrudnionych nauczycieli.

Należy zwrócić uwagę, że tendencja zwykła dotyczyć będzie szkół wiejskich, w których liczba uczniów będzie systematycznie wzrastać natomiast drastycznie spadnie liczba dzieci w placówkach miejskich. Obecnie w szkołach miejskich uczy się 1240 uczniów. W okresie najbliższych 6 lat w wyniku zmian systemowych tj. utworzenia 8 – letnich szkół podstawowych i likwidacji gimnazjów – liczba uczniów w szkołach miejskich spadnie do 750 uczniów.

Wykres 7. Liczba wychowanków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych.

Źródło: sprawozdania Systemu Informacji Oświatowej

W zakresie wychowania przedszkolnego uwagę zwraca systematyczny wzrost liczby dzieci w przedszkolach od roku szkolnego 2010/2011. W ciągu 3 lat liczba dzieci wzrosła o ponad 200 wychowanków. Rok 2015/2016 zaznaczył się spadkiem ilości wychowanków. Wynikało to z wprowadzenia obowiązku szkolnego dla dzieci 6 – letnich. Zmiana ustawy i powrót do obowiązku szkolnego dzieci 7 – letnich zaowocowała ponownym wzrostem liczby dzieci w przedszkolach.

Na rozwój edukacji przedszkolnej w gminie Wieruszów wpływ miało:

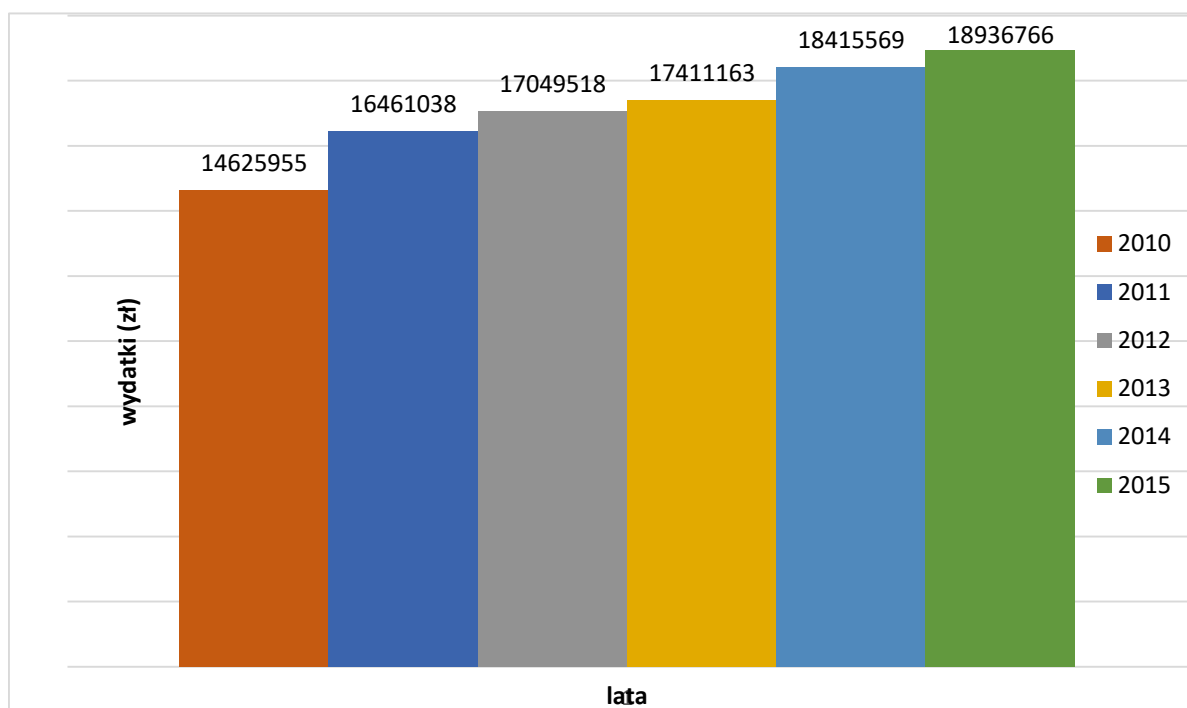
- 1) utworzenie oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (dzieci 3- 4 letnie oraz 5- 6 letnie)
- 2) utworzenie dodatkowych form wychowania przedszkolnego w postaci punktu przedszkolnego w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej.
- 3) działalność na terenie Wieruszowa 3 niepublicznych punktów przedszkolnych oraz Przedszkola Publicznego prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi.

Równocześnie należy mieć na uwadze, iż zmniejszająca się ilość urodzonych dzieci będzie skutkowałą zmniejszeniem się potrzeb w zakresie edukacji przedszkolnej w najbliższych latach. Zgodnie z analizą urodzeń już w roku szkolnym 2018/2019 gmina będzie dysponowała większą ilością miejsc w przedszkolach niż rzeczywiste potrzeby.

Drugim ważnym aspektem dotyczącym działań edukacyjnych są zmiany, jakie zostaną wprowadzone od dnia 1 września 2017 roku. Szkoły podstawowe staną się szkołami 8-klasowymi, natomiast gimnazja w okresie najbliższych 3 lat przestaną funkcjonować.

Corocznie ok. 50% wydatków z budżetu gminy przeznacza się na zadania oświatowe. Wysokość środków przeznaczanych na ten cel przedstawia poniższy wykres.

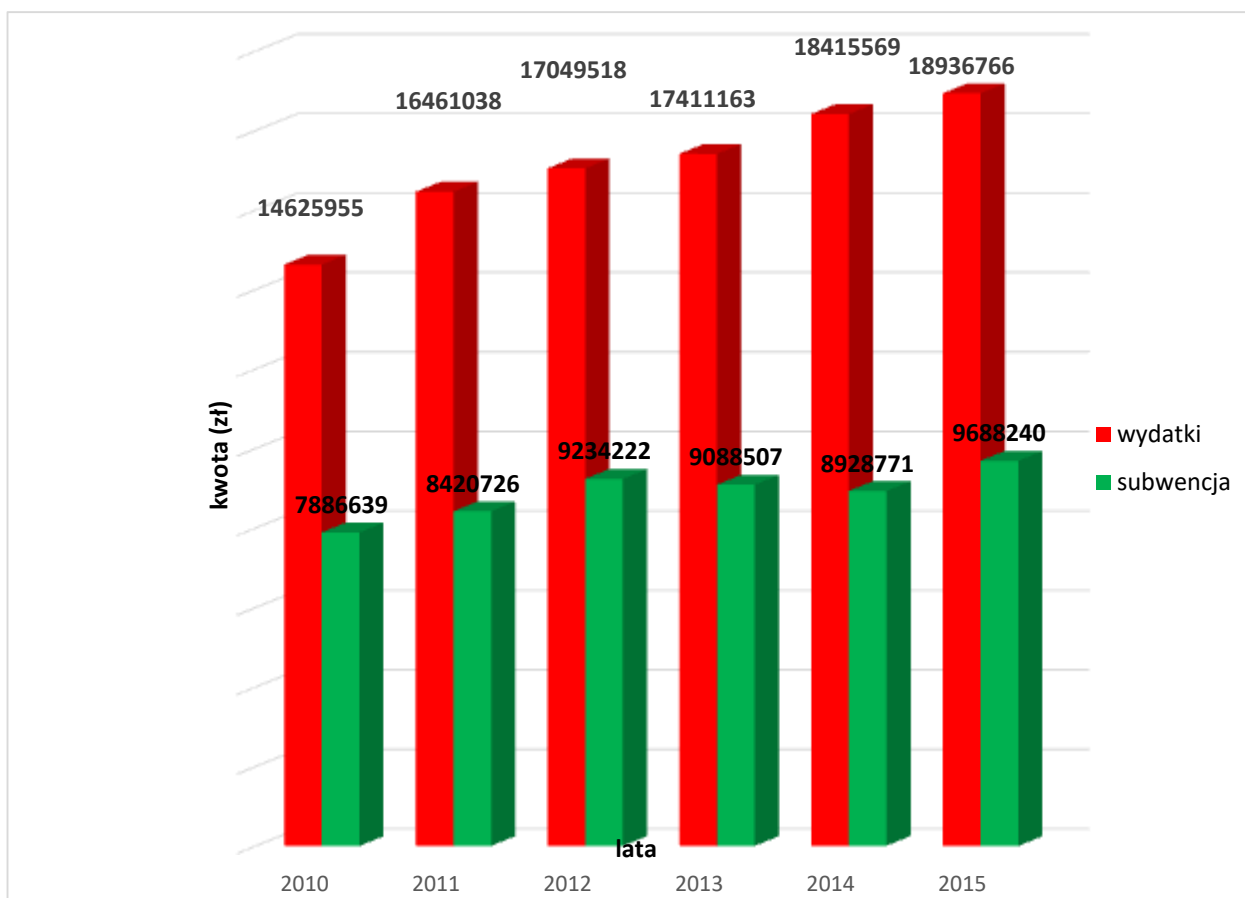
Wykres 8: Wydatki gminy Wieruszów na oświatę w latach 2010-2015

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Z przedstawionych danych wynika, że od roku 2010 roku wydatki na oświatę systematycznie wzrastają.

Wykres 9. Wydatki na oświatę a subwencja oświatowa w latach 2010-2015

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Większość środków przekazywanych na zadania oświatowe pokrywa koszty wynagrodzeń nauczycieli, niemniej jednak gmina corocznie przekazuje środki na poprawę bazy lokalowej.

W latach 2010-2015 zrealizowano między innymi:

- modernizację placu zabaw przy Przedszkolu Nr 1 w Wieruszowie,
- remont Szkoły Podstawowej w Pieczyskach,
- modernizację szatni w Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie,
- utworzenie ogródków dydaktycznych w Teklinowie i Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie ,
- modernizację Szkoły Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie.
- budowę kompleksu boisk przy Gimnazjum Nr 1 w Wieruszowie

Powyższe działania podniosły niewątpliwie warunki nauczania i wychowania w placówkach oświatowych dostosowując je do warunków sanitarnych a jednocześnie podnosząc standard obiektów oświatowych.

Wyniki nauczania

Poprawa infrastruktury oświatowej nie idzie w parze z poprawą wyników w nauce. Poniżej zamieszczone tabele przedstawiają wyniki egzaminów za zakończenie szkół podstawowych i gimnazjów w szkołach gminnych na tle województwa i kraju.

Tabela 23: Zestawienie średnich wyników w % z egzaminu gimnazjalnego w szkołach gminnych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r. oraz numery stanin

Przedmiot	Gimnazjum nr 1		Gimnazjum nr 2		województwo łódzkie		Polska	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
J. polski	68(7)	70 (6)	58 (4)	64 (4)	63	69	62	69
Historia i WOS	63 (5)	56 (5)	61 (4)	52 (4)	64	56	64	56
Matematyka	49 (6)	50 (6)	44 (4)	40 (4)	48	49	48	49
Przedmioty przyrodnicze	54 (7)	53 (6)	44 (4)	44 (3)	50	52	50	51
J. angielski (PP)	67 (6)	61 (5)	47 (2)	47 (3)	66	64	67	64
J. angielski (PR)	57	47	58	42	55	50	57	57
J. niemiecki (PP)	51 (4)	70 (7)	-	48 (4)				
J. niemiecki (PR)		-						

W nawiasach zostały umiejscowione wyniki szkół w staninie krajowej. Wyjaśnienie stanin: 1- wynik najniższy, 2- wynik bardzo niski, 3- wynik niski, 4- wynik niżej średni, 5- wynik średni, 6- wynik wyżej średni, 7 – wynik wysoki, 8 – wynik bardzo wysoki, 9 – wynik najwyższy.

Źródło: dane OKE w Łodzi

Tabela 24: Zestawienie średnich wyników % uzyskanych punktów ze sprawdzianu klas VI szkół podstawowych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r.

Przedmiot	Język Polski		Matematyka		Język angielski	
	2015 rok	2016 rok	2015rok	2016 rok	2015 rok	2016 rok
Wynik krajowy	73	71	61	54	78	71

Wynik wojewódzki	73	70	60	54	77	71
Szkoła Podstawowa Nr 1	69,37	69	56,82	53	72,91	75
Szkoła Podstawowa Zespołu Szkół Nr 2	66,31	60	49,14	43	73,31	61
Szkoła Podstawowa Pieczyska	68,42	75	44,17	70	81,25	80
Szkoła Podstawowa Wyszaków	67,17	75	51,67	62	69,83	65
Szkoła Podstawowa Teklinów	66,50	48	60	40	74,67	51

Źródło: dane OKE w Łodzi

Z przeprowadzonej w szkołach diagnozy wynika, że przyczyny słabych wyników tkwią w samych uczniach oraz uwarunkowaniach społecznych, socjalnych i rodzinnych. Badania przyniosły informację, że 90% uczniów ma ograniczony dostęp do rozwijania kompetencji poza szkołą (bariera materialna, odległość). Większość uczniów pochodzi z terenów wiejskich, co ogranicza dostępność do zajęć wyrównawczych oraz zajęć rozwijających pasje). Skromne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne utrudnia stosowanie metod aktywizujących w nauczaniu i nie pozwala na zaoferowanie uczniom różnorodnych form wsparcia.

Edukacja uczniów niepełnosprawnych.

Odrębną, bardzo istotną rolę w edukacji dzieci i młodzieży na terenie gminy Wieruszów odgrywa edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Kształcenie dzieci niepełnosprawnych w gminie prowadzone jest w formie:

- nauki w szkołach ogólnodostępnych,
- w oddziałach edukacyjno – terapeutycznych
- w oddziałach integracyjnych

Tabela 25: Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego wczesnym wspomaganie rozwoju

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Szkoła Podstawowa Nr 1	0	4	3	2	6	12	14
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Wieruszowie w ZS nr 2	1	3	1	1	4	6	16
Gimnazjum Nr 1 w Wieruszowie	5	5	5	4	4	2	9
Gimnazjum Nr 2 w Wieruszowie w ZS nr 2	17	11	15	18	13	12	12

Szkoła Podstawowa w Pieczyskach	1	1	0	1	1	1	2
Szkoła Podstawowa w Wyszanie	0	1	2	3	3	6	5
Szkoła Podstawowa w Teklinowie	1	0	0	0	1	1	0
Przedszkole Samorządowe Nr 1	1	5	5	5	5	5	5
Przedszkole Samorządowe Nr 3	3	3	0	1	1	3	0
RAZEM	29	33	31	35	38	48	63

Źródło: Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Wieruszowie.

W powyższej tabeli wynika, że w placówkach oświatowych gminy Wieruszów systematycznie wzrasta ilość dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego jak również opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka. Największa liczba uczniów koncentruje się w dwóch placówkach: Szkole Podstawowej Nr 1 oraz Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie

Pomimo występującego wzrostu liczby uczniów i wychowanków niepełnosprawnych gmina Wieruszów nie dysponuje profesjonalnie przygotowanym miejscem (budynek bez barier architektonicznych z salką rehabilitacyjną i specjalistycznym sprzętem) do prowadzenia kształcenia specjalnego. Stworzenie takiego miejsca w najbliższych latach należy wskazać, jako jedno z priorytetowych zadań samorządu.

Pierwsze kroki w tej sprawie już zostały uczynione. W roku szkolnym 2015/2016 w Przedszkolu Samorządowym Nr 1 w Wieruszowie utworzono oddział integracyjny, który funkcjonuje już drugi rok. Z kolei Szkoła Podstawowa Nr 1 w Wieruszowie, w celu zapewnienia ciągłości kształcenia uczniów niepełnosprawnych, utworzyła w roku szkolnym 2016/2017 oddział integracyjny w klasie I. Planowane jest tworzenie oddziałów integracyjnych w tej placówce aż do stworzenia kształcenia od klasy I do VIII.

Odmienne zadanie postawiono przed Zespołem Szkół Nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie. Placówka ta od lat prowadzi kształcenie uczniów niepełnosprawnych zarówno w oddziałach szkoły podstawowej jak i gimnazjum. Kształcenie to odbywa się w zespołach edukacyjno – terapeutycznych, do których uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym i znacznym. Kształcenie w tych oddziałach odbywa się do 21 roku życia. Równocześnie widząc potrzebę i konieczność stworzenia warunków do realizacji zajęć rehabilitacyjnych i wyposażenia placówki w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny już w roku 2016 podjęto starania o pozyskanie środków finansowych na utworzenie salki rehabilitacyjnej i zakup sprzętu.

Bardzo istotną rolę wspomagającą proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych odgrywają Warsztaty Terapii Zajęciowej działające od 1995 roku przy ulicy Sportowej w Wieruszowie. Warsztaty prowadzone przez Oddział Miejski TPD w Wieruszowie. Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja w/w celu przez warsztaty odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do rozwijania

umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznych oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Uczestnicy warsztatów rozwijają swoje umiejętności w wielu sekcjach m.in. artystyczno – plastycznej, krawiecko – tkackiej, stolarsko – ślusarskiej czy gospodarstwa domowego.

W celu zapewnienia ciągłości działań dla osób niepełnosprawnych pomiędzy zakończonym procesem edukacji, warsztatami terapii zajęciowej a otwartym rynkiem pracy 24 października 2014 r. został uruchomiony Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ). Organizatorem i realizatorem projektu ZAZ jest Stowarzyszenie Integracyjne "Klub Otwartych Serc". Projekt finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków Samorządu Województwa Łódzkiego i Stowarzyszenia Integracyjnego "Klub Otwartych Serc". Bardzo ważną rolę w utworzeniu ZAZ odegrała też pomoc merytoryczna rzeczowa i finansowa darczyńców oraz partnerów pozyskanych do współpracy. Obecnie w ZAZ-ie zatrudnionych jest 42 pracowników w tym 30 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Realizują oni zadania w działach zajmujących się usługami i wytwórczością: ceramicznym, introligatorsko-drukarsko-rękodzielniczym, konfekcjonowania i usług zleconych. Dzięki zaangażowaniu osób zarządzających ZAZ-em jednostka prężnie funkcjonuje i ma pełne obłożenie produkcji. Problem miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych nie jest jednak w pełni rozwiązany. W kolejce na przyjęcie do ZAZ-u oczekuje kolejnych 30 osób.

Kolejnym ważnym krokiem w działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, często dotkniętych również problemem bezrobocia, było utworzenie w 2016 Spółdzielni Socjalnej „Green service”. W spółdzielni znalazło zatrudnienie sześciu dorosłych mieszkańców Gminy Wieruszów z niepełnosprawnością. Utworzenie spółdzielni było wspólną inicjatywą Stowarzyszenia Integracyjnego „Klub Otwartych Serc” i gminy Wieruszów. Spółdzielnia „Green service” zajmuje się świadczeniem usług porządkowych i pielęgnacyjnych.

Wszystkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych podjęte zarówno przez samorząd Wieruszowa jak i stowarzyszenia dają osobom niepełnosprawnym możliwość aktywnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym. Nie są one jednak wystarczające. Nadal w tej sferze jest jeszcze wiele do zrobienia. Do najważniejszych zadań w najbliższych latach należy:

- zorganizowanie edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej od przedszkola do klasy VIII,
- stworzenie bazy rehabilitacyjnej wraz z wyposażeniem w placówkach oświatowych,
- likwidacja barier architektonicznych w placówkach oświatowych,
- zapewnienie większej ilości miejsc pracy osobom niepełnosprawnym.

1.2.8. Kultura

Na terenie gminy Wieruszów funkcjonują dwie instytucje kultury:

- 1) Wieruszowski Dom Kultury (WDK)
- 2) Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna im. Stanisława Reymonta w Wieruszowie (biblioteka)

Analiza aktywności i potencjału instytucji kulturalnych w mieście wskazuje na potrzebę poprawy stanu infrastruktury kulturalnej. Budynek Wieruszowskiego Domu Kultury

powstał w latach 60 ubiegłego stulecia i obecnie zarówno scena z widownią, jak i pozostałe pomieszczenia nie spełniają oczekiwań zarówno mieszkańców, samorządu jak i potencjalnych artystów do organizacji wydarzeń kulturalnych. Równocześnie powiększająca się z roku na rok oferta WDK wskazuje na brak nowoczesnych i dobrze wyposażonych pomieszczeń do prowadzenia zajęć kulturalnych. W jeszcze trudniejszej sytuacji znajduje się kino Słońce zlokalizowane na piętrze wynajmowanego budynku, który w ocenie ekspertów budowlanych wymaga generalnego remontu. Od 2014 roku kino cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców i stanowi ważny element życia kulturalnego gminy. Na taki stan rzeczy niewątpliwie miało wpływ wyposażenie kina w nowoczesny sprzęt projekcyjny i wprowadzenie repertuaru bazującego na nowościach filmowych (projekcja w okresie do 7 dni od premiery). Dlatego też należy pilnie podjąć działania w kierunku poprawy warunków lokalowych kina w tym także pod kątem zmiany lokalizacji.

Poprawy infrastruktury wymaga również siedziba Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie. Budynek biblioteki podobnie jak WDK powstał w latach 60-tych ubiegłego stulecia. Przeprowadzony w 2006 roku remont obejmował jedynie wymianę stolarki okiennej i wykonanie nowej elewacji. Konieczna jest przebudowa pomieszczeń wewnątrz budynku, których rozmieszczenie jest niefunkcjonalne i nie odpowiada aktualnym potrzebom biblioteki. Połączenie niektórych pomieszczeń pozwoliłoby na lepsze wyeksponowanie księgozbioru i racjonalizację zatrudnienia. Z kolei rozbudowa budynku lub zagospodarowanie pomieszczeń piwnicznych pozwoliłoby na prowadzenie zajęć w podziale na grupy wiekowe lub zainteresowań. W bibliotece doskwiera też brak nowoczesnego wyposażenia w sprzęt audiowizualny i komputerowy.

Wszystkie obiekty infrastruktury kulturalnej wymagają dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Podjazd na parter budynku WDK nie rozwiązuje problemu dostępności na piętro, gdzie prowadzone są warsztaty jak również do pomieszczeń piwnicznych gdzie mieści się galeria.

Tabela 26. Wydatki na kulturę w latach 2010-2015

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
WDK w tym:	890.499	827.838	838.170	941.804	1.396.343	1.401.562
dotacje podmiotowa	594.300	578.476	523.000	662.900	619.900	711.700
dotacja celowa	0	0	67.000	71.500	303.708	129.718
Miejsko –Gminna Biblioteka Publiczna w tym :	521.000	518.300	562.742	624.139	684.439	760.612
dotacja podmiotowa	514.000	496.940	548.600	609.200	653.000	629.452
dotacja celowa	0	0	0	0	0	23.100

Źródło: sprawozdania z wykonania budżetu Wieruszowskiego Domu Kultury i Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie.

Wieruszowski Dom Kultury oferuje różnorodne formy systematycznych zajęć i warsztatów pozwalających na rozwijanie pasji i zainteresowań mieszkańców w różnym

wieku od dzieci począwszy a na emerytach skończywszy. Niektóre z zajęć prowadzone są od kilku lat i cieszą się niesłabnącym powodzeniem, inne wprowadzane są po raz pierwszy w odpowiedzi na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców. Obecnie oferta zajęć ukierunkowana jest na zajęcia plastyczne, muzyczne, taneczne, fitness. Oprócz systematycznych zajęć dom kultury organizuje imprezy okazjonalne, zadania w ramach projektów tematycznych oraz przedstawienia i występy artystyczne oferowane przez agencje artystyczne. Dom kultury jest również miejscem realizującym oddolne inicjatywy obywatelskie. Przykładem takiej inicjatywy jest działający w jego strukturach od 2008 roku Uniwersytet Trzeciego Wieku. W ramach jego działalności odbywają się lekcje języków obcych, zajęcia ze sztuki, muzykoterapia, gimnastyka korekcyjna oraz wycieczki i spotkania z ciekawymi ludźmi. Obecnie Uniwersytet liczy 154 osoby i jest przykładem potrzeby aktywności społecznej osób starszych. Uzupełnieniem działalności WDK jest prowadzenie wspomnianego wcześniej kina Słońce. Proponowana od 2 lat oferta kina opartego na nowościach filmowych okazała się „strzałem w dziesiątkę”. Kino cieszy się dużym zainteresowaniem a na niektóre filmy WDK zmuszone jest wykupywać dodatkowe projekcje.

Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta w Wieruszowie to druga instytucja kultury na terenie miasta, która skupia wokół siebie zarówno dzieci, młodzież jak i dorosłych. Oferta biblioteki oprócz ustawowego obowiązku promowania czytelnictwa i prowadzenia wypożyczeń książek zawiera również szereg innych propozycji pośrednio powiązanych z czytelnictwem. Mieszkańcy mogą uczestniczyć w spotkaniach autorskich, dyskusyjnych klubach książki, wystawach czy warsztatach tematycznych. Dla dzieci organizowane są lekcje biblioteczne.

Tabela 27: Struktura czytelników wg wieku w 2016 r. (w podziale na poszczególne biblioteki)

Nazwa biblioteki, filii	Czytelnicy ogółem	Do 5 lat	6-12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-24 lata	25-44 lata	45-60 lat	Powyżej 60 lat
MGBP w tym:	1598	65	276	115	175	176	396	222	173
Oddział dla Dzieci	511	65	276	82	28	8	31	10	11
Filia nr 1	308	5	166	32	3	8	45	29	20
Filia nr 3	454	2	157	61	75	22	49	19	69
Razem miasto	2360	72	599	208	253	206	490	270	262
Filia w	115	1	17	25	28	10	18	8	8
Filia w	237	3	68	36	26	11	40	28	25
Razem gmina	2712	76	684	269	307	227	548	306	295

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej za 2016 rok.

Tabela 28: Wypożyczenia książek i udostępnienia na miejscu w latach 2015-2016

Nazwa biblioteki,	Wypożyczenia książek na zewnątrz			Udostępnienia książek na miejscu		
	2015	2016	Różnica	2015	2016	Różnica
MGBP , w tym	20635	23711	+3076	2307	2361	+54
Oddział dla dzieci	4761	5170	+409	831	859	+28
Filia nr 1	4397	4296	-101	1014	1481	+467
Filia nr 3	9519	8325	-1194	1282	1142	-140
Razem miasto	34551	36332	+1781	4603	4984	+381
Filia w Pieczyskach	573	620	+47	475	169	-306
Filia w Wyszanowie	2811	2858	+47	220	233	+13
Razem gmina	37935	39810	+1875	5298	5386	+88

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej za 2016 rok.

1.2.9. Analiza przestrzenna problemów w sferze społecznej.

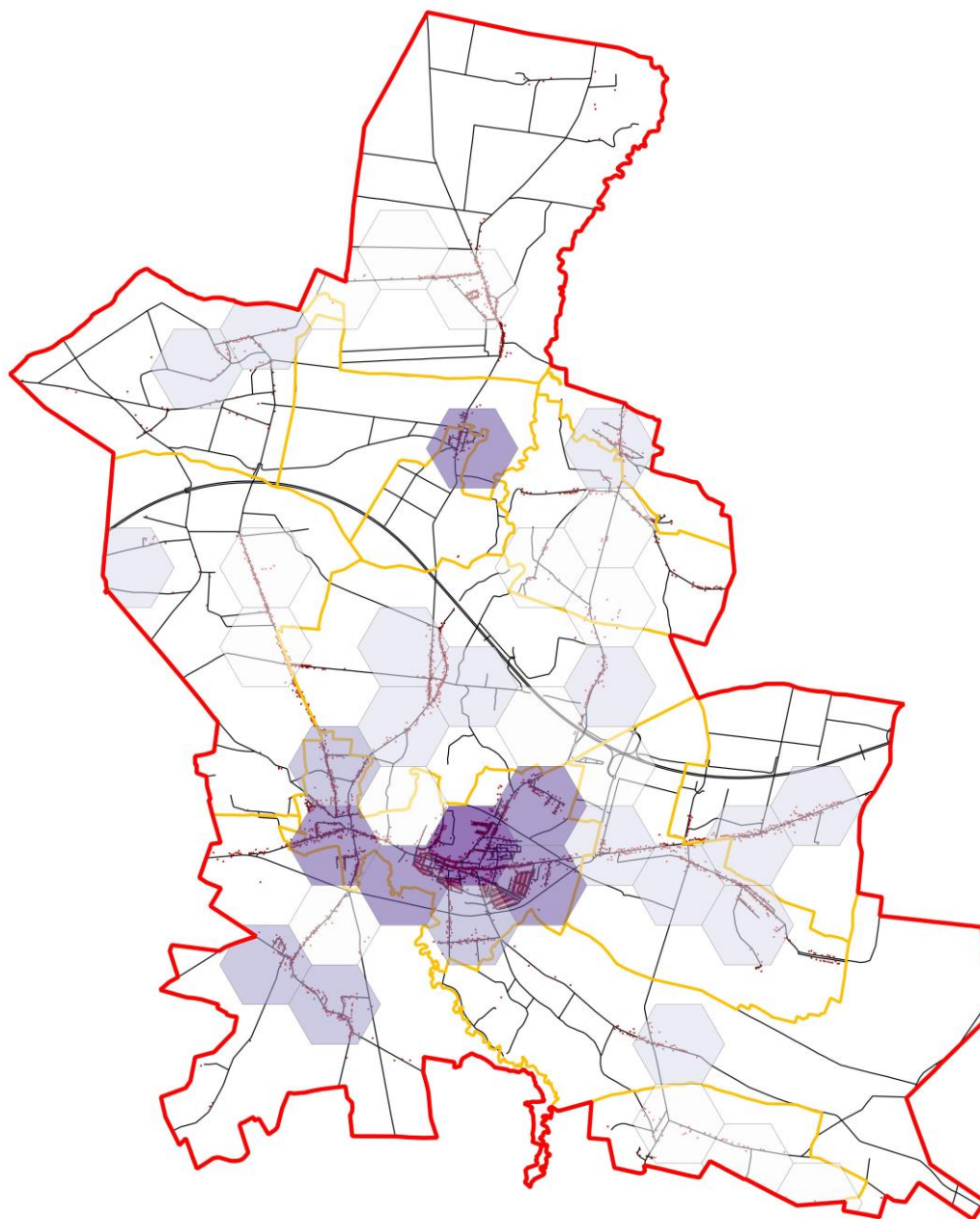
Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze społecznej przez pryzmat następujących wskaźników:

- liczba osób otrzymujących pomoc z MGOPS z tytułu ubóstwa
- liczba młodych osób bezrobotnych
- liczba osób długotrwale bezrobotnych

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa.

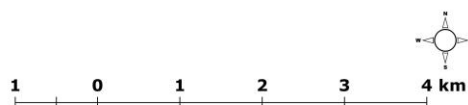
Rozmieszczenie występowania poniższych zjawisk w Gminie Wieruszów obrazują poniższe mapy:

Osoby korzystające z pomocy społecznej

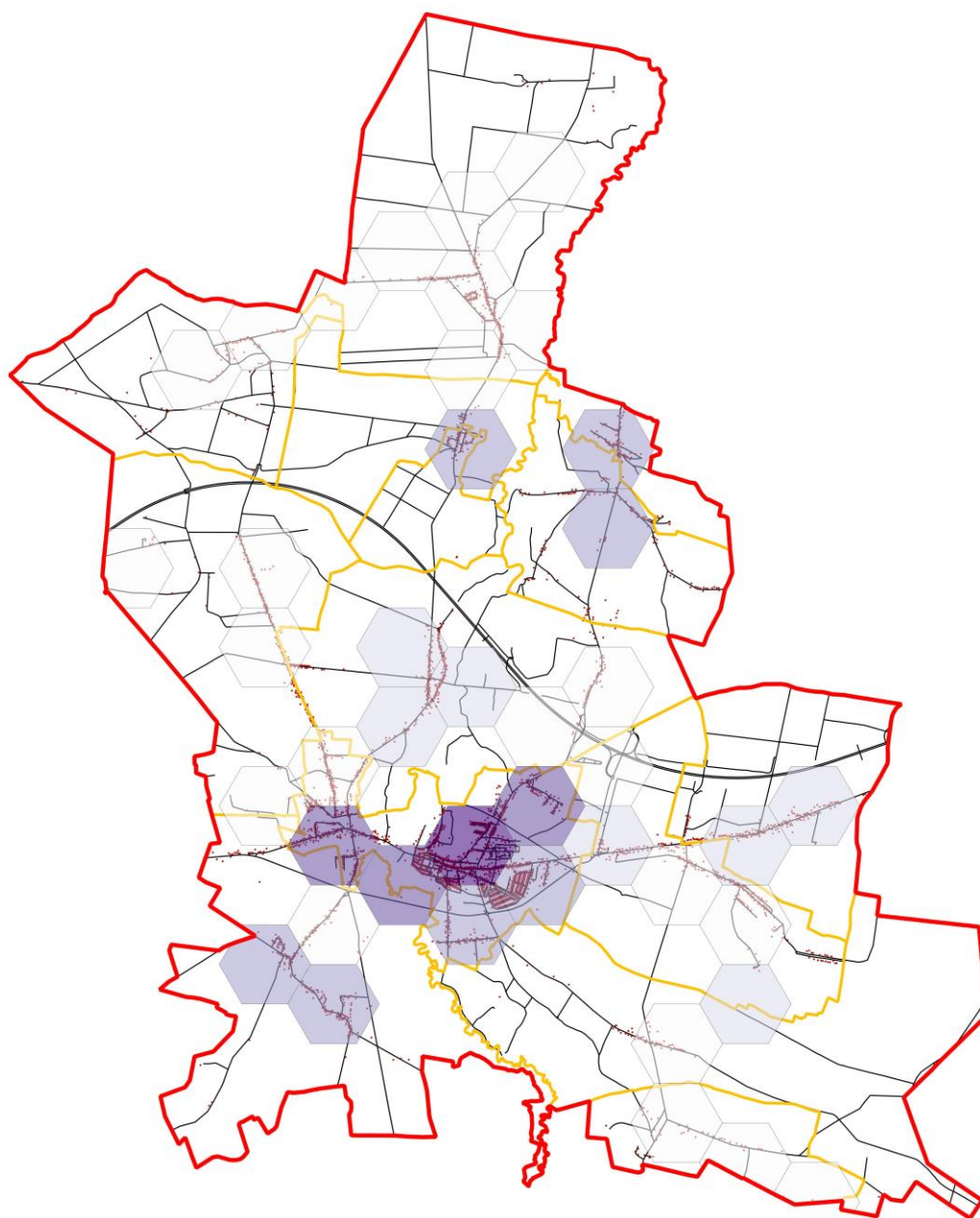

Oznaczenia

	granica gminy	liczba osób korzystających z pomocy społecznej
	granice obrębów	
	punkty adresowe	
	sieć drogową	
	0 - 4	
	4 - 15	
	15 - 33	
	33 - 107	
	107 - 195	

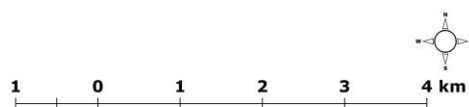

Bezrobotni wśród osób młodych

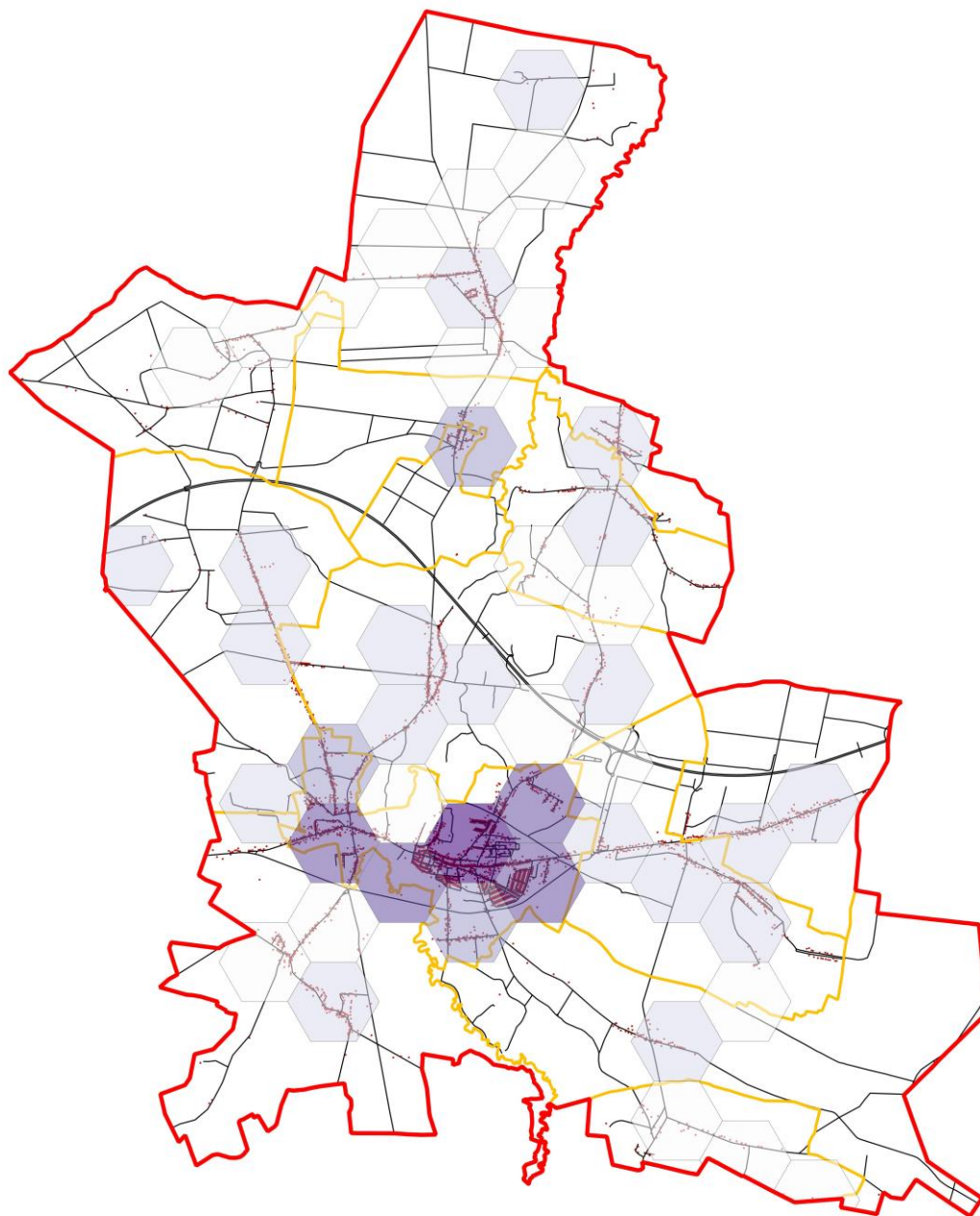

Oznaczenia

	granica gminy	liczba bezrobotnych wśród osób młodych
	granice obrębów	 0 - 1
	punkty adresowe	 1 - 2
	sieć drogowa	 2 - 4
		 4 - 12
		 12 - 16

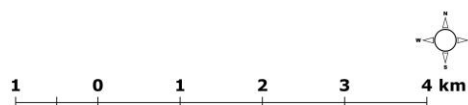

Długotrwale bezrobotni

Oznaczenia

	granica gminy	liczba długotrwale bezrobotnych		0 - 1
	granice obrębów			1 - 4
	punkty adresowe		4 - 9	
	sieć drogowa		9 - 19	
			19 - 54	

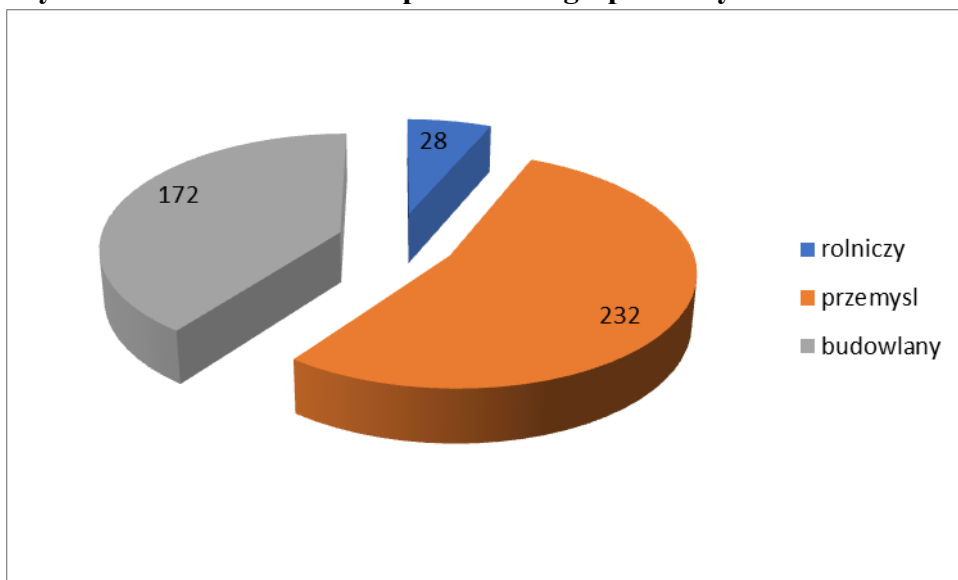
1.3. Sfera gospodarcza

Diagnoza sfery gospodarczej Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wieruszów obejmuje sytuację podmiotów gospodarczych analizowanych według różnych kryteriów. Przeprowadzona została analiza danych oraz wskaźników obrazujących zjawiska gospodarcze. W celu zidentyfikowania zmian sytuacji gospodarczej i wyznaczenia podstawy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, analiza przeprowadzona została w ujęciu dynamicznym (w okresie około 10 lat).

Ponadto dla lepszego zdiagnozowania sytuacji gospodarczej w gminie Wieruszów, wybrane wskaźniki zostały porównane do wskaźników całego woj. Łódzkiego.

Dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób - 1508, 70 małych firm (zatrudniających od 10-49 osób), 12 średnich (zatrudniających od 50-249) i 5 dużych (zatrudniających powyżej 250 osób) /*www.stat.gov.pl., BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015 r.*

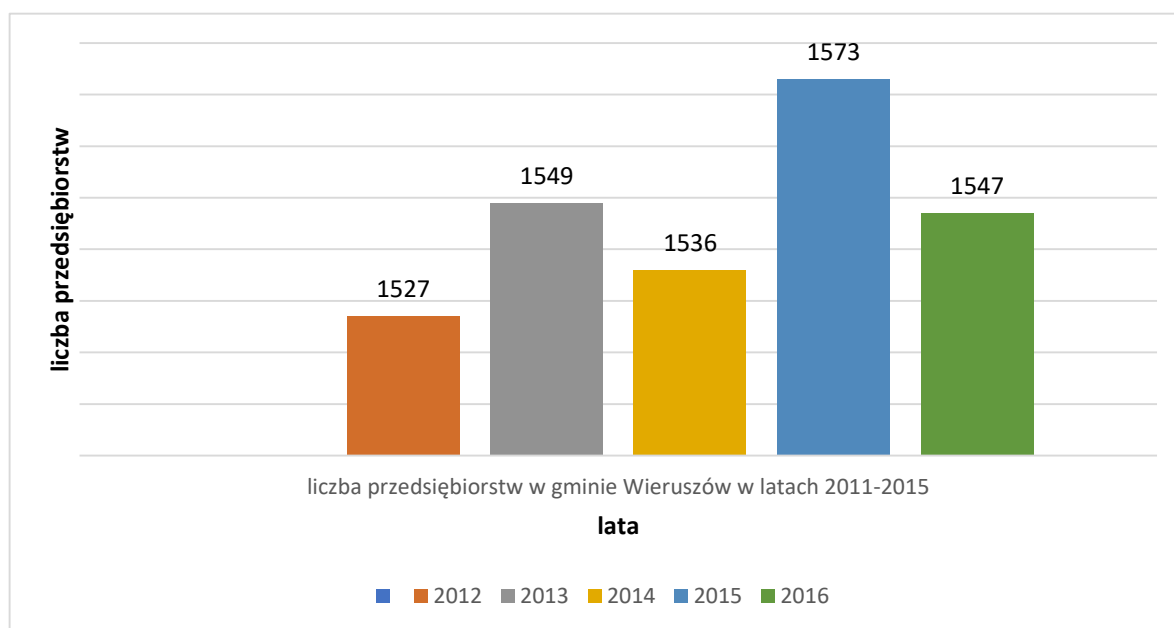
Wykres 11. Struktura branż podmiotów gospodarczych w Gminie Wieruszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl.](http://www.stat.gov.pl), BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015r.

Na obszarze Gminy Wieruszów zauważalny był niewielki wzrost w 2015 r., poza tym liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oscyluje ok. 1500. Dominująca branża to meblarstwo, rozwija się przemysł chemiczny i spożywczy.

Wykres 12. Liczba przedsiębiorstw w Gminie Wieruszów w latach 2012-2016

źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

W powiązaniu z niewielkim poziomem bezrobocia i napływem robotników ze wschodu, przyczyną takiego stanu rzeczy może być brak siły roboczej.

Do aktualnie dominujących przedsiębiorstw w gminie należą:

BRANŻA ROLNO-SPOŻYWCZA:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Na Koćminie” w Wieruszowie,
- Ubojnia z masarnią Słowikowski w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Wędlinka Sp. Jawna Aleksander Gajewski, Piotr Gajewski, Violetta Gajewska

BRANŻA WŁÓKIENNICZO- ODZIEŻOWA:

- TUDOR Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo- Usługowe „CON DUO” w Wieruszowie,
- Zakład Odzieżowy „TOPAZ” w Wieruszowie,
- Firma Produkcyjno- Handlowa „Kreacja” w Wieruszowie.

BRANŻA MEBLARSKO-DRZEWNA

- Zakłady Płyt Wiórowych PFLEIDERER PROSPAN S.A. w Wieruszowie,
- HM „Helvetia Meble” Sp. z o. o. w Wieruszowie,,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STOLWIT” w Polesiu,
- Duńska Spółka Meblowa TOP LINE Sp. z o. o. w Polesiu,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STAGRA” w Wieruszowie.

- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”
- Firma ANIMAR w Wieruszowie
- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”
- Stoltrum Sc
- Polskie Pufy w Wieruszowie

POZOSTAŁE

- AKE POLSKA Sp. z o. o w Wieruszowie
- AGRECOL Sp. z o. o. w Wieruszowie
- Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie SA
- Zakład Produkcyjno- Usługowo- Handlowy PROMAL Dąbrowska Żółtowska Sp. jawna w Wieruszowie

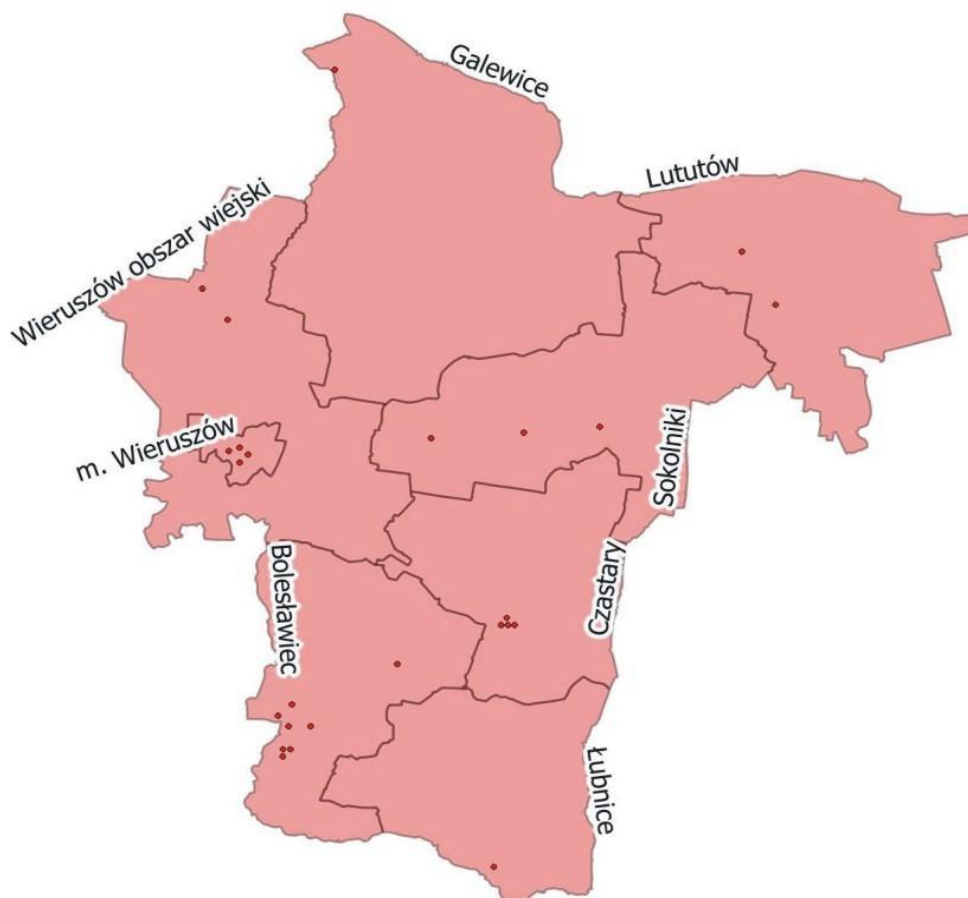
Z uwagi na przeciętny poziom rozwoju gospodarczego powiatu, przy jednocześnie relatywnie dobrych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, naturalnym obszarem rozwoju pozostaje rozwój turystyki, atrakcyjnej przynajmniej w skali regionalnej. Gmina posiada niewątpliwie walory pozwalające na rozwój agroturystyki, który może być wspomagany istnieniem kilku interesujących obiektów, pod tym względem przoduje w powiecie.

Obecnie, do najbardziej charakterystycznych należą:

- klasztor Paulinów w Wieruszowie,
- układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowe z XIV w.
- cmentarz żydowski
- dolina rzeki Proсны na bazie której powstał jeden z siedemnastu w województwie Obszarów Chronionego Krajobrazu pn. „Dolina Proсны”, co stwarza możliwość rozwoju atrakcyjnej oferty turystyczno wypoczynkowej,

Z uwagi na fakt, że w obrębie Powiatu Wieruszowskiego w przypadku pozostałych gmin występuje mała liczebność i wysokie rozproszenie obiektów zabytkowych, konieczne wydaje się podejmowanie wspólnych działań na rzecz wypromowania atrakcyjnego wspólnego produktu turystycznego. Rozmieszczenie zabytków w Powiecie Wieruszowskim widać poniżej.

Rys 2. Rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków w Powiecie Wieruszowskim według gmin – stan na marzec 2013r.

Źródło: Zintegrowana Strategia Powiatu Wieruszowskiego, na podstawie Wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Łódzkiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi, dostępnego: http://www.wuoz.bip.lodz.pl/data/other/rejestr_marzec_2013_1.doc, dostęp 17.05.2013.

Potencjał turystyczny gminy jest wykorzystywany w niewielkim stopniu. Brak jest zagospodarowania bazy turystyczno-rekreacyjnej między Prosną a Niesobem oraz niewystarczające wykorzystanie rzeki Prozny do celów rekreacyjnych.

Dużą zaletą Wieruszowa jako miejsca lokowania inwestycji jest korzystne położenie geograficzne oraz dostępność komunikacyjna (węzeł drogi ekspresowej S8 relacji Wrocław – Warszawa, droga krajowa nr 8 oraz 2 bocznic kolejowe). Gmina wdrożyła w 2016 r. Standard obsługi inwestora Gminy Wieruszów, który stanowi dla potencjalnych inwestorów pomoc na każdym etapie prowadzenia inwestycji. Władze gminne są otwarte na propozycje współpracy, oferując wolne, korzystnie zlokalizowane tereny pod inwestycje z pełną infrastrukturą techniczną (sieci: wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, telefoniczna, ciepła, oczyszczalnia ścieków, wysypisko odpadów). Możliwość wykonania wszystkich przyłączy w zakresie dostawy mediów. Gmina dysponuje także dużym zapleczem rolniczym dla przemysłu rolno – spożywczego.

Istotny dla potencjalnego inwestora jest duży potencjał lokalnych firm z branży meblarskiej, rolno-spożywczej i odzieżowej, co stwarza możliwość kooperacji na poziomie

produkcji i usług. Sporym atutem jest też lokalny rynek pracy i edukacji, co sprzyja pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników. Jednocześnie, działanie czynników zewnętrznych i ogólnie występujących tendencji może prowadzić do utraty tempa rozwoju gminy poprzez:

- brak pracowników dla przedsiębiorców na terenie gminy;
- bliskość większych i bardziej konkurencyjnych ośrodków (ok. 100 km do Łodzi, Wrocławia i Opola stwarza zagrożenie odpływu kapitału inwestycyjnego i kapitału ludzkiego do tych ośrodków.

Duża aktywność przedsiębiorstw na terenie gminy wpływa korzystnie na wzrost potencjału gospodarczego, natomiast duży odsetek podmiotów prywatnych świadczy o efektywności rynku. Korzystne położenie gminy jako centralnego ośrodka dla powiatu stwarza mu dużą szansę rozwoju w zakresie przemysłu, usług oraz handlu.

Większość mieszkańców Wieruszowa (96,8-97%) pracuje w sektorze prywatnym. Jest to tendencja zbliżona do występującej w kraju i województwie. Dane te potwierdzają wysoką atrakcyjność gminy pod względem lokowania różnorodnych inwestycji, które generują nowe miejsca pracy poza sektorem publicznym.

Tabela 29. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze regon w latach 2009-2015

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
sektor publiczny	49	48	47	48	48	49	48
Udział procentowy sektora publicznego (%)	3,2	3,1	3,1	3,0	3,0	3,1	3,1
sektor prywatny	1 453	1 492	1 475	1 527	1 549	1 536	1 523
Udział procentowy sektora prywatnego (%)	96,8	96,9	96,9	97,0	97,0	96,9	96,9
OGÓŁEM	1 502	1 540	1 522	1 575	1 597	1 585	1 571

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

Analiza danych dotycząca stanu podmiotów gospodarczych pozwala zauważyć utrzymującą się liczbę przedsiębiorstw w gminie na poziomie 1500. Gminę w badanym okresie charakteryzował ponadprzeciętny, zarówno w skali województwa, jak i kraju, wskaźnik przedsiębiorczości.

Tabela 30. Podmioty na 1000 mieszkańców w latach 2009-2015.

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
w Gminie Wieruszów	106	107	106	110	111	111	110
w województwie łódzkim	87	91	90	93	95	96	97
w kraju	98	101	100	103	106	107	109

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

Liczba firm prywatnych przypadających na 1000 mieszkańców wynosiła w 2015 r. 110, co przewyższa średnią zarówno w województwie jak i całym kraju. świadczy to o dużym potencjale gospodarczym gminy. Charakterystyczna jest jednak stagnacja – nie obserwuje się przyrostu firm w kolejnych latach. ***Ze względu na niski standard zabudowy, rozwój drobnej działalności gospodarczej, zwłaszcza usługowej, tak potrzebnej w centrum miasta, jest utrudniony.***

Jednym z czynników umożliwiających wykorzystanie wzrostowego potencjału gospodarczego gminy jest rewitalizacja jego strefy śródmiejskiej, obejmująca działania inwestycyjne, które wpłyną na wzrost jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Wieruszowa. Mimo stosunkowo wysokiego poziomu przedsiębiorczości obserwuje się zauważalną rotację przedsiębiorstw w centrum miasta, co świadczy o ich krótkim horyzoncie przeżywalności w obecnej przestrzeni śródmiejskiej. Z drugiej strony, bezpośrednio okolice centrum charakteryzują się zdecydowanie mniejszą koncentracją działalności gospodarczej.

1.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Diagnoza przestrzenno - funkcjonalna i techniczna Gminnego Programu Rewitalizacji miasta i gminy Wieruszów zawiera informacje na temat zabudowy i przeznaczenia terenów miasta i gminy Wieruszów, gospodarki komunalnej i mieszkalnictwa, infrastruktury sieci wodno - kanalizacyjnej, sieci gazowej, ciepłowniczej oraz sieci drogowej. Obejmuje analizę dziedzictwa kulturowego miasta i gminy Wieruszów wraz z jakością przestrzeni i jej zagospodarowaniem. Poszczególne dane analizowane były dla całej gminy z analizą koncentracji wybranych zjawisk kryzysowych. W zależności od badanej kategorii danych analizowano także sytuację miasta i gminy Wieruszów w odniesieniu do danych województwa.

1.4.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna Gminy Wieruszów

Dominującą funkcją miasta jest przemysł oraz funkcja usługowo - mieszkaniowa. Funkcja rolnicza obejmuje głównie tereny wiejskie gminy.

Tabela 31: Struktura użytkowania gruntów Gminy Wieruszów w 2016r.

Przeznaczenie gruntów	Powierzchnia w ha miasto Wieruszów	Powierzchnia w ha - obszar wiejski Wieruszów	Powierzchnia gminy Wieruszów (ha)	Ogólna powierzchnia miasta i gminy (%)
Grunty orne	209	4679	4888	50,4
Sady	16	32	48	0,5
Łąki	29	783	812	8,4
Pastwiska	35	399	434	4,5
Grunty rolne zabudowane	29	176	205	2,1
stawy	0	26	26	0,3
Rowy	8	49	57	0,6
Lasy	29	2270	2299	23,7
Grunty zadrzewione i zakrzewione	0	21	21	0,2
Tereny budowlane zabudowane	153	156	309	3,2
Tereny budowlane niezabudowane	7	8	15	0,1
drogi	50	377	427	4,4
Tereny kolejowe i inne	18	20	38	0,4
Użytki kopalne	0	1	1	0,0
Grunty pod wodami	10	48	58	0,6
nieużytki	3	54	57	0,6
Razem (powierzchnia geodezyjna)	596	9099	9695	100%

Źródło: Wydział Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Wieruszowie

Powierzchnia gminy Wieruszów w 50,4 % stanowi użytki rolne w tym grunty orne, które zajmują powierzchnię ok.4900ha. Największa koncentracja gruntów ornych ma miejsce w północnej i środkowej części gminy w obrębach Jutrków, Wyszaków, Lubczyna, Teklinów,

Mirków oraz Kuźnica Skakawska. Drugim największym pod względem powierzchniowym użytkowaniem są lasy oraz grunty leśne stanowiące 23,7% powierzchni gminy. Występują głównie w obrębie Wyszaków, Kowalówka, Mirków, Chobanin, Klatka. Znaczny odsetek powierzchni gminy zajmują tereny łąk i pastwisk skoncentrowanych głównie w dolinie rzeki Proсны. Użytki te zajmują blisko 13% powierzchni gminy. Tereny te są istotne z punktu widzenia miasta, pełniąc dla niego funkcje rekreacyjne.

Grunty rolne w Gminie Wieruszów charakteryzują się słabą jakością gleb. W ok. 76% stanowią grunty klasy V i VI. Wyjątek stanowią gleby III-IV klasy, występujące pomiędzy Wyszakowem a Teklinowem, Chobaninem i Pieczyskami oraz w okolicy Kuźnicy Skakawskiej w dolinie Proсны. Zajmują niespełna 24%.

Tabela 32: Struktura użytkowania terenów w Gminie Wieruszów na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów

Przeznaczenie terenów		% udział w powierzchni gminy
1.	Funkcja mieszkaniowa wielorodzinna	0,2 %
2.	Funkcja mieszkaniowa jednorodzinna	4,1%
3.	Funkcja usługowa	0,9%
4.	Funkcja produkcyjna	4,5%
5.	Funkcja komunikacyjna	0,5%
6.	Infrastruktura techniczna	0,4%
7.	Użytkowanie rolnicze	Ogółem: 37,9%
		W tym tereny zabudowy zagrodowej 2,9%
8.	Zieleń i wody	50,8%
9.	Inne	0,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie studium Gminy Wieruszów (opracowanie dla GUS)

Rozkład poszczególnych funkcji terenów nie jest równomierny w obrębie gminy. Na obszarach wiejskich pełniących głównie funkcję rolniczą dominuje typ zabudowy charakterystyczny dla terenów otwartych, tj. zabudowa zagrodowa oraz tereny rolne. Uzupełnia ją zabudowa usługowa, w szczególności usługi handlu, kultu religijnego oraz strażnice OSP. W dużych miejscowościach tj. Wyszaków, Cieszęcina czy Teklinów program funkcjonalny miejscowości uzupełniają usługi oświaty oraz tereny rekreacyjno-sportowe, będąc jednocześnie ośrodkami centrotwórczymi dla tych wsi. Tereny przemysłowe zlokalizowane są w miejscowości Klatka. Usytuowane na południowy-wschód od Wieruszowa zakłady produkcyjne związane z przemysłem drzewnym branży meblarskiej rzutują na charakter zakładów wytwórczych w całej gminie. W miejscowościach Chobanin i

Pieczyska dominuje zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa. W ostatnich latach zauważalny jest rozwój zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach Teklinów, Mirków, Kuźnica Skakawska zlokalizowanych bezpośrednio przy granicy miasta, gdzie widoczna jest silna presja inwestycyjna na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Rezerwy terenowe, niższe ceny nieruchomości oraz dobra dostępność komunikacyjna stanowią o wysokiej popularności terenów podmiejskich. W terenach tych zauważalny jest jednak deficyt funkcji służących integracji mieszkańców w postaci usług publicznych, terenów zieleni czy przestrzeni publicznych. Zabudowa na tych terenach kształtuje się głównie wzdłuż głównych sieci drogowych.

Miasto Wieruszów skupia wszystkie, najważniejsze z punktu widzenia mieszkańców, usługi, instytucje publiczne, tereny produkcyjne. Ranga ośrodka powiatowego sprawia, że w Wieruszowie rozkład funkcji jest typowy i charakterystyczny dla miast. Centrum, będące najstarszą częścią miasta, charakteryzuje się zwartą, wielofunkcyjną zabudową typową dla śródmieść małych i średnich ośrodków miejskich. Wschodnia część miasta zdominowana jest przez osiedla zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej wraz z towarzyszącą im zabudową usługową. Północna część Wieruszowa to przede wszystkim tereny infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę, oczyszczaniem ścieków, tereny ogrodów działkowych, rekreacyjno-sportowe oraz tereny produkcyjno-usługowe. Zachodnia część miasta, w szczególności Podzamcze, jest zagospodarowana w sposób mieszany. Zabudowie mieszkaniowej towarzyszą tutaj usługi oraz tereny działalności gospodarczej. W tej części miasta przestrzennie wyróżniają się tereny produkcyjne, składów i magazynów znajdujące się pomiędzy ulicami Teklinowską i Ostrzeszowską oraz przy ulicy Rzemieślniczej.

Według danych opracowanych dla GUS na podstawie obowiązującego *Studium* wynika, iż powierzchnię 3670 ha planuje się objąć obowiązkiem sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wg powyższych analiz należy 230 ha gruntów rolnych przeznaczyć na cele nierolnicze i 16 ha gruntów leśnych na nieleśne. Gmina Wieruszów w niewielkiej części objęta jest ustaleniami planów miejscowych, co powoduje, iż określenie przeznaczenia terenów pod zabudowę odbywa się na podstawie decyzji administracyjnych tj. decyzji o warunkach zabudowy.

Tabela 33. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba decyzji umarzających, odmawiających, zmieniających i innych	14	21	13	25	22	37
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy z	57/52	45/89	60/82	54/73	46/87	49/100

podziałem na miasto i gminę Wieruszów						
Budynki mieszkalne, gospodarcze, garażowe	66%	89%	52%	61%	68%	71%
Budynki handlowe	17%	9%	9%	13%	8%	8%
Budynki produkcyjno - magazynowe	6%	1%	14%	15%	12%	9%
Pozostałe w tym inwentarskie, silosy, stawy i inne	11%	1%	25%	11%	12%	12%

Źródło: rejestr wniosków oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla Gminy Wieruszów (Wydział Planowania Przestrzennego i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego w Wieruszowie)

W ciągu ostatnich pięciu lat najwięcej decyzji o warunkach zabudowy zostało wydanych na terenie miasta Wieruszowa oraz w miejscowościach bezpośrednio położonych przy jego granicach tj. Kuźnicy Skakawskiej, Chobaninie, Pieczyskach i Teklinowie. Tendencja ta spowodowana jest wzrostem liczby nieruchomości przeznaczonych na cele mieszkaniowe przez podmioty nie prowadzące działalności rolniczej. W związku z powyższym w obszarze wiejskim widoczne są procesy suburbanizacyjne, które powodują rozmieszczenie zabudowy wzdłuż dróg.

Analizując dane pochodzące z ewidencji gruntów można stwierdzić, iż na terenie miasta Wieruszowa dominuje zabudowa mieszkaniowa, która stanowi około 39% terenów zabudowanych i zurbanizowanych i 23% zabudowa przemysłowa wraz z innymi terenami zabudowanymi. Na terenie Gminy Wieruszów widoczna jest podobna tendencja procentowej przewagi zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. Znaczną część Gminy Wieruszów zajmuje infrastruktura techniczna czyli ciągi komunikacyjne, które łącznie stanowią aż 54,1% terenów zabudowanych i zurbanizowanych.

Funkcje mieszkaniowa, która zajmuje największy obszar miasta składa się z trzech rodzajów skupisk, takich jak:

- 1) budynki zlokalizowane na osiedlach,
- 2) skupiska zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zlokalizowanej przy szlakach komunikacyjnych oraz trasach wylotowych w miastach,
- 3) zabudowa wielorodzinna bez regularnych uwarunkowań.

Tabela 34: Struktura użytkowania terenów zabudowanych i zurbanizowanych ze względu na formy zagospodarowania w 2016r. w Gminie Wieruszów

lp	Przeznaczenie gruntów istniejące	Powierzchnia w ha miasto Wieruszów	Powierzchnia w ha - obszar wiejski	Razem	% udział w terenach zabudowanych i zurbanizowanych
1.	Tereny mieszkaniowe	90	58	148	18,7
2.	Tereny przemysłowe	13	83	96	12,2
3.	Inne tereny niezabudowane	40	12	52	6,6
4.	Zurbanizowane tereny niezabudowane	7	8	15	1,9
5.	Tereny rekreacji wypoczynkowej	10	3	13	1,7
6.	Drogi	50	377	427	54,1
7.	Kolej	18	20	38	4,8
8.	Inne	0	0	0	0
9.	Użytki kopalne	0	1	1	0
Razem tereny zabudowane i zurbanizowane		228	562	790	100%

*Źródło: *wg stanu na grudzień 2016 występuję 1ha różnica pomiędzy powierzchnią ewidencyjną a geodezyjną terenów wiejskich gminy Wieruszów (dane Wydziału Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Wieruszowie)*

Dominującą formą zajmującą największą powierzchnię obszarów zurbanizowanych jest zabudowa mieszkaniowa występująca:

- 1) w zwartych osiedlach budynków mieszkalnych jednorodzinnych w zabudowie szeregowej lub wolnostojących budynków (osiedle przy ul. Willowej, ul. Rzadkiego i Myszkowiaka, ul. Leśna, Jałowcowa i Sosnowa, ul. PKWN, 25 lecia PRL i bpa Bareły, ul. Wiśniowa, Akacyjowa, Szpitalna, Kasztanowa, Kwiatowa, Brzozowa, Lipowa, Brzozowa, Klonowa i Kordeckiego, ul. Konopnickiej, Krasickiego, Broniewskiego, Sienkiewicza i Spacerowa,
- 2) w zwartych pasmach zabudowy usytuowanej wzdłuż głównych ulic miasta z przemieszaniem pod zabudowę zagrodową (min. ul. Teklinowska, ul. Mirkowska, ul. Ostrzeszowska, ul. Polna, na peryferiach miasta Warszawska),
- 3) w zwartych pasmach zabudowy w ścisłym centrum miasta oraz zabudowa wzdłuż głównych ulic miasta z przeznaczeniem pod funkcje usługowo- handlowe (min. Rynek, Wrocławska, Wieluńska, Prusa, Warszawska, Podzamcze, Kuźnicka, Kępińska)
- 4) w ramach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w formie osiedli lub pojedynczych budynków:

- oś . Waryńskiego, oś, Warszawska, oś. Fabryczna, skoncentrowane w północno wschodniej części miasta,
- budynki mieszkalne wielorodzinne przy ul. Leśnej,
- osiedle między ul. Warszawską a Szkolną,
- os. przy ul. Dąbrowskiego i Klemensa Wierusza,
- budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Prusa z funkcją usługową w parterze budynku,
- budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Waryńskiego z funkcją usługową w parterze budynku,
- budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Nowej,
- osiedle bloków przy ul. Kordeckiego.

Tabela 35: Przeciętny wiek budynków mieszkalnych w mieście Wieruszów wg obliczeń sporządzonych na podstawie danych z kartoteki budynków

Nazwa ulicy	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków
Marianów	43	Myszkowiaka	8	Parkowa	39	Wiśniowa	15,5
Ustronna	34	Rzadkiego	11	Piskorska	67	Akacyjowa	26
Leśna	19	Graniczna	12	Waryńskiego	41	Klonowa	28
Sosnowa	18	Sportowa	62	Os.Waryńskiego	42	Modrzewiowa	27
Jałowcowa	14	Nowa	44	Osiedlowa	14	Kasztanowa	29
Fabryczna	37	Ogrodowa	18,5	Buczka	46	Lipowa	29
oś. Fabryczna	32	Zielona	71	Szkolna	35,5	Kwiatowa	29
os.							
Warszawska	28	Wrocławska	82	Jana Pawła II	79,5	Brzozowa	28
Wschodnia	32	Ciemna	97	Kaliska	42	Spacerowa	29,5
Spokojna	45	Zamkowa	102	Warszawska	51	Krasickiego	32
		Braci					
Pogodna	41	Polaków	18	Szpitalna	29,5	Orzeszkowej	34
bpa Bareły	41	Kilińskiego	55	Przejazd	13	Konopnickiej	36
Ostrzeszowska	46	Nadrzecza	50	Wieluńska	39	Kochanowskiego	30
Willowa	12	Mickiewicza	47	Prusa	34,5	Sienkiewicza	37
		Klemensa					
Kolejowa	36	Wierusza	51,5	Kordeckiego	23	Broniewskiego	33,5
		Dąbrowskieg					
Kępińska	51	o	37	Jarzębinowa	2		
Teklinowska	42	Klasztorna	38	Handlowa	30		
Rzemieślnicza	21,5	Okrzei	41	Polna	16		
Mirkowska	35	Krótką	67	Witosa	19		
Podzamcze	47	Kopernika	46,5	Cmentarna	67		
Kuźnicka	46	Mała	86	Bolesławecka	17		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wypisów z kartoteki budynków

Na terenach wiejskich zabudowa mieszkaniowa skoncentrowana jest głównie wzdłuż głównych dróg z przeważającą funkcją zabudowy zagrodowej. W niektórych miejscowościach zauważalne są enklawy osiedli budynków mieszkalnych jednorodzinnych (Pieczyska, Kuźnica Skakawska).

Stwierdzić należy, iż na terenie miasta Wieruszowa należy dążyć do koncentracji i uzupełnień tkanki urbanistycznej w centrum miasta, unikając rozproszonej zabudowy w strefie peryferyjnej oraz zabudowywania obszarów użytkowanych rolniczo. Na terenach wiejskich należy ograniczyć proces suburbanizacyjny.

Centrum miasta Wieruszowa stanowi centralnie zlokalizowany rynek, wzdłuż którego od północnej części przebiega główna ulica Warszawska, która poprzez sieć dróg stanowi połączenie miasta z dawną drogą krajową nr 8 relacji Wrocław - Łódź. Centrum miasta stanowi bazę administracyjną podmiotów samorządu terytorialnego, urzędu skarbowego oraz Wieruszowskiego Domu Kultury. Na obrzeżach rynku koncentruje się głównie zabudowa mieszkaniowo - usługowa. Sam rynek stanowi przestrzeń publiczną skoncentrowaną wokół pomnika św. Floriana. Teren ten stanowi również miejsce imprez kulturalnych. Jest to obszar koncentrujący życie społeczno - ekonomiczne. Cechą charakterystyczną struktury przestrzennej jest tutaj ścisła koncentracja zabudowy wokół najstarszej centralnie położonej części miasta z funkcjami usługowymi, usługami lokalnymi, gastronomicznymi oraz zabudową mieszkaniową jedno i wielorodzinną.

Od rynku rozciąga się stara część miasta ul. Zamkowa i Kilińskiego, której zabudowa kształtowała się głównie w czasach przed i powojennych. Przy rzece Prośnie zabudowa ta jest zwieńczona tzw. Bulwarem Różanym - deptakiem rozciągającym się od kościoła św. Ducha przy ul. Dąbrowskiego aż do ul. Wrocławskiej, który w latach świetności spełniał funkcje rekreacyjno - wypoczynkowe. Jest to teren niezwykle urokliwy przyrodniczo, jednakże zły stan techniczny nawierzchni nie pozwala na korzystanie w pełni z tej przestrzeni. Brak jest tu miejsc o funkcji handlowo - usługowej adresowanych dla osób spacerujących. Rekreacyjny trakt spacerowy wzdłuż rzeki uatrakcyjniony przystaniami kajakowymi i pomostami pełniącymi funkcje gastronomiczne wraz z niezbędną infrastrukturą w pełni uatrakcyjniłby tę zdegradowaną i technicznie nieprzystosowaną dla osób niepełnosprawnych przestrzeń publiczną, a także wzmocniłby funkcję rekreacyjną tego obszaru.

Obszarem zdegradowanym w sferze przestrzenno - funkcjonalnej miasta są tereny komunikacyjne tj. dworzec PKS oraz PKP. Zauważalne jest tu zjawisko niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniającej się funkcji obszaru. W budynku dworca PKS przy ul. Wrocławskiej, do celów transportu zbiorowego, wykorzystywane jest tylko jedno pomieszczenie kasy biletowej. Pozostałe pomieszczenia są zniszczone i nie spełniają standardów pozwalających na ich wykorzystanie.

Dworzec autobusowy w Wieruszowie

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Przez miasto Wieruszów przebiega linia kolejowa relacji Herby Nowe – Wieluń – Oleśnica. Jest to linia w dobrym stanie technicznym przebiegająca przez obszar pięciu województw i stanowi ważny korytarz komunikacyjny dla tej części województwa. Obecnie linia ta przenosi ruch pasażerski i towarowy między Kępem a Tarnowskimi Górami. Nie wykorzystuje jednak w pełni leżącego w niej potencjału i nie odgrywa znaczącej roli w systemie komunikacyjnym. Systematycznie zmniejszający się od kilkunastu lat ruch komunikacyjny przyczynił się do mniejszej dbałości właściciela o stan techniczny budynku dworca. W efekcie wybudowany w 1915 roku budynek przestał spełniać swoją funkcję. Obecnie jest w złym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu. Odnowienie tego obiektu wpisanego do gminnej ewidencji zabytków wraz z jego otoczeniem, podobnie jak w przypadku dworca PKS wymaga opracowania nowej koncepcji funkcjonalno - przestrzennej. Analogicznie odnowienia wymaga wieża ciśnień z ok. 1896r. zlokalizowana w rejonie dworca. Poddanie jej procesowi rewitalizacji jest jedyną formą przetrwania tego obiektu. Ze względu na konieczność włączenia obiektów dziedzictwa kulturowego w procesy rozwojowe wskazana jest adaptacja obiektów do nowych funkcji użytkowych.

Budynek Dworca PKP

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Na terenie miasta Wieruszowa daje się zaobserwować brak wielu podstawowych usług, jednak najbardziej wyrazistym przykładem jest deficyt miejsc rekreacji i wypoczynku, w obszarach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Dotkliwy jest brak odpowiednio urządzonych terenów rekreacyjnych dla dorosłych. Brakuje także miejsc spotkań w przestrzeniach publicznych o standardzie zgodnym z uzasadnionymi oczekiwaniami mieszkańców. Dotyczy to osiedla między ul. Warszawską a Szkolną, osiedla pomiędzy ul. Dąbrowskiego i 19 Stycznia czy osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Krasickiego. Teren zielony przy ul. Krasickiego, stanowiący izolację akustyczną byłej drogi krajowej nr 8, ma zupełnie niewykorzystany potencjał.

Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru można zaobserwować na przykładzie budynku po byłej szkole w Cieszęcinie wraz z przyległym terenem. Obecnie użytkowana jest niewielka część budynku na potrzeby oddziału przedszkolnego i świetlicy prowadzonej przez stowarzyszenie. Pozostała część wymaga zagospodarowania.

Przestrzeń publiczna centrum miasta Wieruszowa charakteryzuje się niską jakością. Zły stan techniczny infrastruktury drogowej starej części miasta stanowi istotną barierę dla osób niepełnosprawnych. Niska jakość terenów zielonych oraz brak miejsc rekreacji i wypoczynku w skupiskach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej dla osób dorosłych, świadczy o niskim standardzie przestrzeni publicznej, który nie jest zgodny z uzasadnionymi oczekiwaniami mieszkańców.

1.4.2. Gospodarka mieszkaniowa

Na terenie Gminy Wieruszów znajduje się 4837 mieszkań (dane GUS z 2015r. tabela Zasoby mieszkaniowe w 2015r.) w tym na terenie miasta Wieruszowa 3219 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2015r. wynosiła dla gminy miejsko - wiejskiej Wieruszów 85,1m², natomiast dla miasta Wieruszowa 75,9 m². Z danych statystycznych wynika, iż jakość zamieszkania stopniowo, chociaż nieznacznie poprawia się z roku na rok. Zmniejsza się nieznacznie liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie oraz widoczny jest wzrost średniej powierzchni użytkowej przypadającej na statystycznego mieszkańca. Zmiany te są wynikiem modernizacji starej zabudowy mieszkaniowej, rozbudowy mieszkań już istniejących oraz budowy nowych zasobów mieszkaniowych głównie w sektorze prywatnym, natomiast w zakresie zasobów mieszkaniowych stanowiących własność gminy poprzez min. adaptację budynków szkół na lokale socjalne.

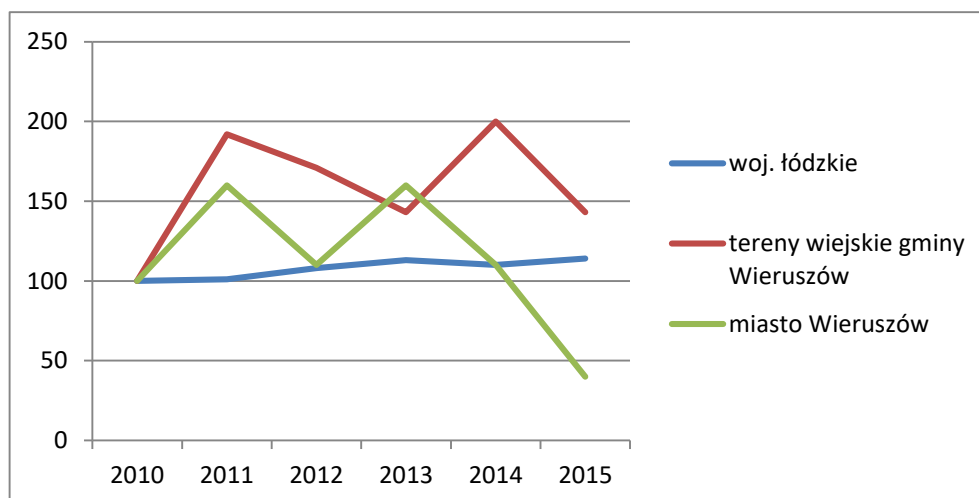
Na terenie miasta Wieruszowa powstają nowe osiedla budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych. Kapitał sektora prywatnego przyczynił się w okresie ostatnich pięciu lat do powstania nowych mieszkań w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych min na ul. Nowej, Teklinowskiej oraz ul. Kordeckiego w Wieruszowie. Na terenie Gminy Wieruszów przeważa ogólna tendencja powstawania budynków mieszkalnych jednorodzinnych, a gminne zasoby mieszkaniowe na obszarach wiejskich tworzone są głównie poprzez zmianę przeznaczenia placówek szkolnych na lokale socjalne (min. Kuźnica Skakawska, Mirków).

Tabela 36: Liczba budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i gminie Wieruszów w latach 2010-2015.

Rok	Woj. Łódzkie -budynki mieszkalne	Gmina Wieruszów-tereny wiejskie	Miasto Wieruszów	Dynamika wzrostu dla woj. łódzkiego	Dynamika wzrostu dla gminy Wieruszów tereny wiejskie	Dynamika wzrostu dla miasta Wieruszów
2010	4043	14	10	100%	100%	100%
2011	4064	27	16	101%	192%	160%
2012	4372	24	11	108%	171%	110%
2013	4574	20	16	113%	143%	160%
2014	4451	28	11	110%	200%	110%
2015	4598	20	6	114%	143%	60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 7,44 budynki oddane do użytkowania) www.lodz.stat.gov.pl oraz danych PINB w Wieruszowie.

Wykres 13: Dynamika wzrostu liczby budynków oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i gminie Wieruszów w latach 2010 –2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 7,44 budynki oddane do użytkowania) www.lodz.stat.gov.pl oraz danych PINB w Wieruszowie.

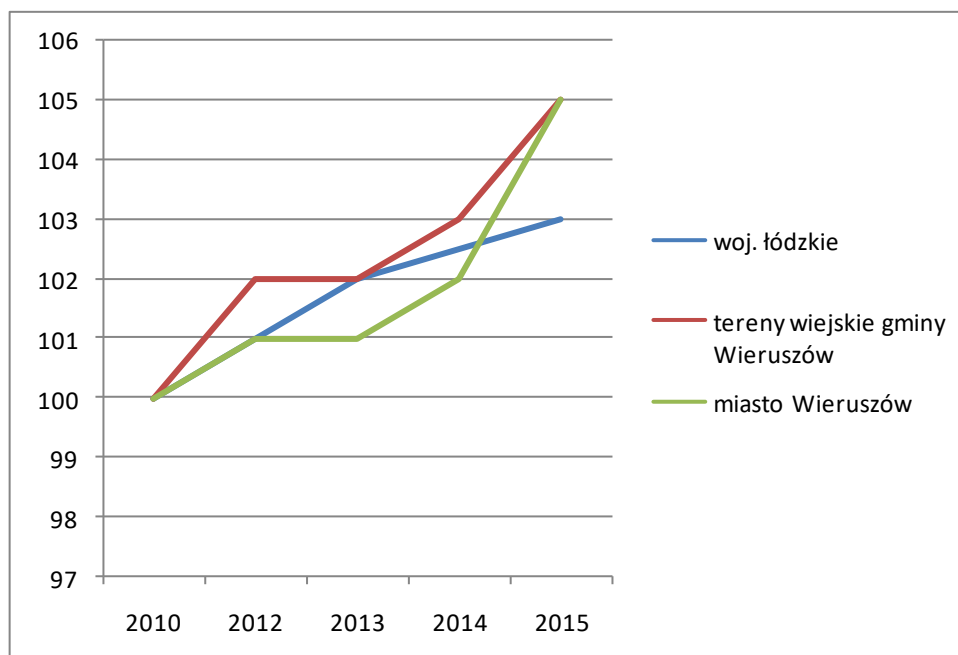
Z powyższych danych wynika, iż na przestrzeni 5 lat liczba budynków oddanych do użytkowania w woj. łódzkim wzrosła o 555 budynków mieszkalnych, co stanowi 14% wzrost w stosunku do roku 2010. Natomiast na terenie gminy Wieruszów wzrost liczby budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w okresie ostatnich pięciu lat kształtuje się w wysokości 43% dla terenów wiejskich i 40% dla miasta Wieruszowa w stosunku do 2010r.

Tabela 36. Zasób mieszkaniowy woj. łódzkiego oraz Gminy Wieruszów w latach 2010-2015

lata	Liczba mieszkań w woj. łódzkim	Liczba mieszkań gmina Wieruszów	Liczba mieszkań miasto Wieruszów	Dynamika wzrostu woj. łódzkiego	Dynamika wzrostu dla gminy Wieruszów	Dynamika wzrostu dla miasta Wieruszów
2010	973 652	4607	3077	100%	100%	100%
2011	977 200	Brak danych GUS	Brak danych GUS	100,3%	-	-
2012	987 561	4681	3108	101%	102%	101%
2013	992 415	4685	3106	102%	102%	101%
2014	997 770	4745	3144	102,5%	103%	102%
2015	1 003 933	4837	3219	103%	105%	105%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 5,42 zasoby mieszkaniowe) www.lodz.stat.gov.pl

Wykres 14: Dynamika wzrostu zasobu mieszkaniowego woj. łódzkiego i gminy Wieruszów w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 5,42 zasoby mieszkaniowe) www.lodz.stat.gov.pl

Najwięcej mieszkań w Gminie Wieruszów przypada na miasto, chociaż w ogólnym rozrachunku można przyjąć, iż rośnie ogólna liczba mieszkań na terenie całej Gminy Wieruszów, a odsetek mieszkań w całej gminie stanowi 0,48% zasobu mieszkaniowego całego województwa łódzkiego (2015r.). Największy przyrost liczby mieszkań widoczny jest w 2015r., gdzie liczba mieszkań w mieście Wieruszów wzrosła o 75, a biorąc pod uwagę stan całej gminy Wieruszów nastąpił wzrost o liczbę 92 mieszkań.

Zasoby mieszkaniowe w mieście Wieruszów powstawały na przełomie lat 1960 i 1970. W większości to głównie zasoby dwóch spółdzielni: Wieruszowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej 98-400 Wieruszów, Waryńskiego 37 oraz Spółdzielni Lokatorsko - Własnościowej "Bursztyn" z siedzibą w Wieruszowie przy ul. Fabrycznej 5. W ostatnich latach powstały również budynki mieszkalne wielorodzinne i osiedla domów jednorodzinnych w zabudowie szeregowej przy ul. Kordeckiego oraz ul. Nowej, które są zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe. W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi budynki gminne i lokale we wspólnotach mieszkaniowych stanowiące własność gminy. Mieszkaniowy zasób Gminy Wieruszów obejmuje:

- 1) 107 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 3.945,17 m², znajdujących się w 21 budynkach stanowiących własność Gminy Wieruszów, w tym:
 - 65 lokali komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 2.912,90 m²,
 - 42 lokale socjalne o łącznej powierzchni użytkowej 1.032,27 m².
- 2) 115 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 4.686,41 m², stanowiących własność Gminy Wieruszów, znajdujących się w budynkach 14 wspólnot

mieszkaniowych (źródło: Wieloletni program gospodarowania zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021)

Liczba mieszkań stanowiących własność Gminy systematycznie maleje. Wpływ na zmianę wielkości zasobu mieszkaniowego Gminy ma sprzedaż lokali dotychczasowym najemcom w trybie bezprzetargowym. Najwięcej mieszkań komunalnych znajduje się w budynkach dużych wspólnot, w których udziały Gminy w nieruchomości wynoszą 7 - 79%. W roku 2014 w wyniku remontów budynków szkolnych w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej - uzyskano 9 mieszkalnych lokali socjalnych. Ogólna liczba lokali socjalnych wynosi 42 o łącznej powierzchni 1032,27 m² i znajdują się one w budynkach stanowiących własność Gminy. Gmina w 2015 r. zawarła na te lokale umowy najmu. Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy znajdują się w budynkach wspólnot mieszkaniowych oraz w budynkach stanowiących wyłączną własność Gminy. Obecnie zasobem mieszkaniowym Gminy zarządza Przedsiębiorstwo Komunalne S.A.

Tabela 37: Wykaz budynków wraz z lokalami stanowiącymi własność Gminy Wieruszów w zarządzie Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A. w Wieruszowie wg stanu na grudzień 2016r.

Lp	Położenie budynków	Powierzchnia użytkowa budynków i lokali w m ²	Ilość lokali + inne pomieszczenia	Rok powstania	Stan lokalu (bardzo dobry, dobry, średni, zły)	Wyposażenie w instalacje: 1. wodociagową 2. kanalizacyjną 3. gazową, 4. ciepłowniczą
	Wieruszów, ul. Fabryczna 8	56,99	3	1943	<i>Średni</i>	1
1.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8a	54,00	3	1943	<i>Średni</i>	1
2.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8b	55,30	2	1943	<i>Średni</i>	1
3.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8c	59,56	1	1943	-	1
4.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8d	59,56	2	1943	<i>Średni</i>	1
5.	Wieruszów, ul. Teklinowska 18	397,34	10	1900	<i>Dobry</i>	1,2
6.	Wieruszów, ul. Zamkowa 7 + oficyna	257,29	8	1900	<i>Dobry</i>	1,2
7.	Wieruszów, ul. Kilińskiego 35-37 mieszkania socjalne	243,03	16	1928	<i>Średni</i>	1,2

8.	Wieruszów, ul. Bareły 13a	377,44	6	1989	b.dobry	1,2,3
9.	Wieruszów, ul. Warszawska 144	231,39	6	1959	b.dobry	1,2,4
10.	Wieruszów, ul. Warszawska 144 socjalne	190,27	8	1959	Średni	1,2
11.	Wieruszów, ul. Warszawska 144 garaże	105,00	6 garaży	1959	-	-
12.	Wieruszów, ul. Kępińska 51	259,33	5	przed 1928	Dobry	1,2
13.	Wieruszów, ul. Kępińska 53A	125,01	3	1970	Dobry	1,2
14.	Wieruszów, ul. Teklinowska 2	209,37	4	1960	Dobry	1,2
15.	Wieruszów, ul. Teklinowska 2A	298,10	7	1935	b.dobry	1,2,3
16.	Dobrydział 40	306,48	6	przed 1939	Dobry	1,2
17.	Kuźnica Skakawska 2	275,00	6	-	Dobry	1,2
18.	Lubczyzna 13	278,00	3+światlica	1935	Dobry	1,2
19.	Jutrków 31	108,98	1+światlica	-	Dobry	1
20.	Mirków 51	273,70	7	-	Dobry	1,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

Tabela 38: Wykaz lokali mieszkalnych i użytkowych stanowiących własność Gminy Wieruszów znajdujących się we Wspólnotach Mieszkaniowych:

lp	Adres budynku	Pow. ogółem	Ilość lokali	Rok budowy	Stan lokalu	Wyposażenie w instalacje 1.wodociągową, 2.kanalizacyjną, 3. gazową, 4. ciepłowniczą
1.	Wieruszów, ul. Warszawska 2	81,38	2	1966	b.dobry	1,2,4
2.	Wieruszów, Warszawska 6-10	446,79	10	1959	b. dobry	1,2,4
3.	Wieruszów,	260,99	6	1958	b.dobry	1,2,4

	ul. Warszawska 49-51					
4.	Wieruszów, ul. Szkolna 2	215,11	5	1960	b. dobry	1,2,4
5.	Wieruszów, ul. Szkolna 4	255,00	6	1960	b.dobry	1,2,4
6.	Wieruszów, ul. Handlowa 2	77,47	2	1959	b.dobry	1,2,4
7.	Wieruszów, ul. Świerczewskiego 6	116,96	3	1958	Dobry	1,2
8.	Wieruszów, ul. Świerczewskiego 8	493,80	11	1962	b.dobry	1,2,4
9.	Wieruszów, ul. Rynek 27-29	71,80	2	1963	b.dobry	1,2,4
10.	Wieruszów, ul. Rynek 11	351,07	11	1926	b.dobry	1,2,4
11.	Wieruszów, ul. 19 stycznia 6-10	607,66	16	1966	b.dobry	1,2,4
12.	Wieruszów, ul. Dąbrowskiego 1-7	967,14	22	1973	b.dobry	1,2,4
13.	Wieruszów, ul. Mickiewicza 2	451,91	11	1975	b. dobry	1,2,4
14.	Wieruszów, ul. Teklinowska 34	209,00	6	-----	Dobry	1,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

Tabela 39: Liczby i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w mieście i Gminie Wieruszów na tle województwa łódzkiego

Lata	Woj. łódzkie		Gmina Wieruszów		Miasto Wieruszów	
	Liczba	kwota	Liczba	kwota	Liczba	kwota
2010	394 861	52 885 846	118	22 478	2656	397 531
2011	327 753	55 222 894	127	27 060	2543	399 412
2012	335 418	60 595 420	126	30 084	2300	372 514
2013	344 164	66 539 045	133	34 912	2205	377 469
2014	338 875	68 243 625	113	31 150	2133	364 613
2015	-	-	124	29 670	1927	325 011

Źródło : opracowanie własne GUS oraz dane Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie

W latach 2010-2015 na terenie miasta i Gminy Wieruszowa zauważalny jest spadek wypłaconych dodatków mieszkaniowych. Tendencja ta może być związana z powstaniem nowych zasobów mieszkaniowych na terenie miasta Wieruszowa tj. budynków mieszkalnych wielorodzinnych w rejonie ul. Nowej i ul. Kordeckiego.

Stan techniczny budynków mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób Gminy Wieruszów jest bardzo zróżnicowany, ulega jednak systematycznej poprawie. Znaczny udział stanowią budynki ze starą substancją mieszkaniową:

- 17 budynków wybudowano w latach przedwojennych do roku 1945,
- 9 w latach 1945-1960,
- 6 w latach 1961-1970,
- 2 w latach 1971-1980,
- jeden budynek powstał w roku 1989.

Czternaście z tych budynków to obecnie własność wspólnot mieszkaniowych, w których Gmina posiada lokale mieszkalne. Na 180 mieszkań 148 stanowi lokale wyposażone w w.c., łazienka i c.o. Pozostałe 32 lokale posiadają obniżony standard. Budynki komunalne wymagają bieżących remontów i napraw min w zakresie wykonania izolacji fundamentów i termomodernizacji ścian budynków, wymiany pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej oraz wykonania prac wewnątrz budynków tj. wymiana instalacji elektrycznej, wodno - kanalizacyjnej, czy odnowienia części wspólnych lokali.

Stan techniczny lokali socjalnych jest zły. Wyposażone są w instalację wodociągową i elektryczną, a jedynie 4 lokale socjalne dysponują instalacją kanalizacyjną wewnątrz budynków. Prace budowlane w lokalach socjalnych ograniczają się jedynie do wykonywania bieżących napraw i remontów.

Tabela 40: Wykaz lokali socjalnych na terenie Gminy Wieruszów

Lp	Dane adresowe	Powierzchnia użytkowa w m2	Ilość lokali	Stan lokali	Wyposażenie w instalacje 1.wodociągową, 2.kanalizacyjną, 3. gazową, 4. ciepłowniczą
1.	Wieruszów, ul. Kilińskiego 35-37	243,03	16	<i>średni</i>	1,2
2.	Wieruszów, ul. Warszawska 144	190,27	8	<i>średni</i>	1,2
3.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8	49,29	2	<i>średni</i>	1
4.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8A	18,65	1	<i>średni</i>	1
5.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8B	55,30	2	<i>średni</i>	1
6.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8D	31,91	1	<i>średni</i>	1
7.	Wieruszów, ul. Zamkowa 7 (oficyna)	10,60	1	<i>średni</i>	1

8.	Wieruszów, ul. Teklinowska 18	25,12	1	średni	1
9.	Mirków 51	133,10	4	dobry	1,2
10.	Kuźnica Skakawska 2	275,0	6	dobry	1,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

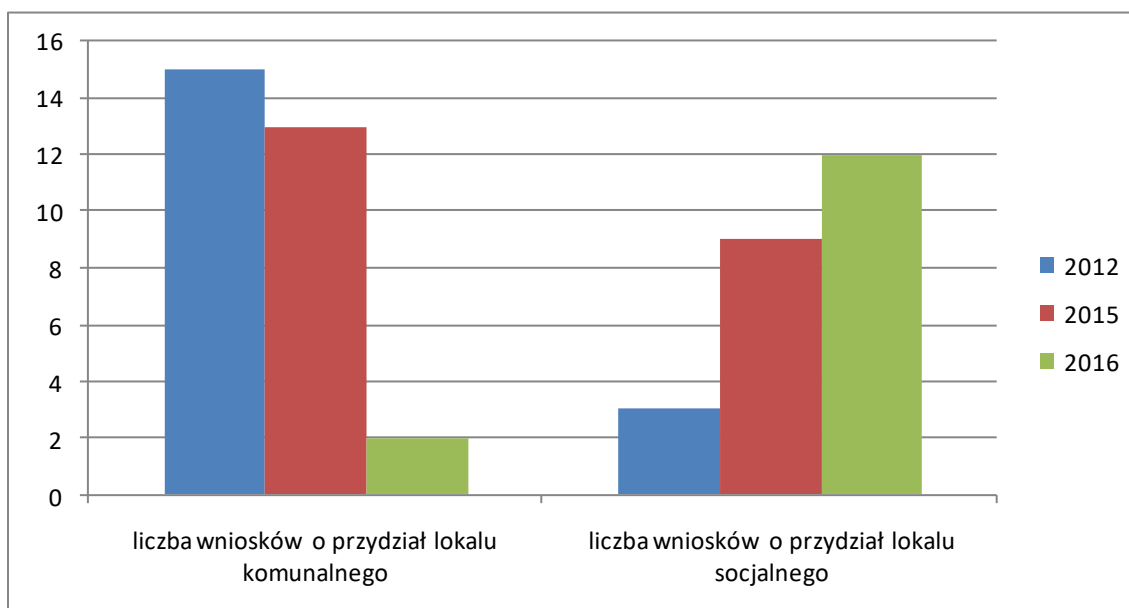
Zapotrzebowanie na lokale socjalne systematycznie rośnie, a Gmina Wieruszów nie dysponuje zasobem mieszkaniowym, który mógłby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Na 12 osób oczekujących na wynajem mieszkania socjalnego w 2016r. tylko dwóm wnioskodawcom przyznano lokal. Widoczna jest zdecydowana potrzeba rozbudowy miejskiej infrastruktury socjalnej. W tym zakresie potrzebne są nowe inwestycje, zwłaszcza na tych terenach, które stanowią własność Gminy Wieruszów, by zredukować koszty wykupu pod ten cel nieruchomości.

Tabela 41: Realizacja wniosków o przydział lokali mieszkalnych

Rodzaje lokali	Ogólna liczba wniosków			Liczba wniosków przyjętych po weryfikacji			Liczba przydzielonych lokali		
	2012	2015	2016	2012	2015	2016	2012	2015	2016
lokale komunalne	15	13	2	10	11	2	3	8	2
lokale socjalne	3	9	12	3	7	3	0	12	2

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

Wykres 15: Liczba wniosków o przydział lokali socjalnych i komunalnych w Gminie Wieruszów

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

Pomimo corocznie przydzielanych lokali mieszkalnych do zaspokojenia potrzeb w tym zakresie Gmina musiałaby wybudować ponad 30 lokali. Na koniec 2016r na przydział lokali socjalnych oczekiwało 9 osób, a komunalnych 25 osób.

W latach 2012-2016 zarejestrowano w Gminie łącznie 30 wyroków eksmisyjnych, z czego wyroków 19 wydano z powództwa Gminy, a pozostałe z powództwa innych podmiotów.

Tabela 42 . Realizacja wyroków eksmisyjnych w latach 2012-2016

Lata	Liczba zrealizowanych wyroków (szt.)
2012	3
2013	3
2014	6
2015	0
2016	1
Razem	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

W Wieruszowie wszystkie lokale są podłączone do sieci wodociągowej dotyczy to zarówno budynków socjalnych jak i komunalnych. Około 70% budynków przyłączonych jest do kanalizacji sanitarnej. Wyjątek stanowią lokale socjalne. Gorzej sytuacja przedstawia się w kwestii przyłączenia do sieci ciepłowniczej czy gazowej, która nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięta na terenie miasta.

W Gminie Wieruszów konieczne jest tworzenie gminnych zasobów mieszkaniowych, by zrealizować potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Gminny zasób planuje się pozyskiwać poprzez wdrożenie działań mających na celu:

- 1) kontynuację sprzedaży lokali we wspólnotach mieszkaniowych,
- 2) sprzedaż nieruchomości zabudowanych ze względu na zły stan techniczny i nieopłacalność remontów,
- 3) rozbiórkę budynków mieszkalnych m.in. ze względu na zły stan techniczny i nieopłacalność remontów oraz w związku planami inwestycyjnymi Gminy,
- 4) budowę kontenerów socjalnych,
- 5) zdejmowanie lokali z ewidencji oraz sukcesywną likwidację mieszkań w placówkach oświatowych.

Widoczna jest także potrzeba inwestycji związanych z podnoszeniem jakości prywatnej zabudowy mieszkaniowej, która jest wiodącą funkcją naszej gminy. Program rewitalizacji powinien dawać prywatnym podmiotom możliwość współuczestniczenia w poprawie warunków mieszkaniowych. Ważnym elementem wymagającym poprawy w sferze mieszkaniowej jest również zagospodarowanie terenów przyległych do budynków gminnych oraz przestrzeni pomiędzy budynkami wspólnot mieszkaniowych z którego korzystają ich właściciele tj. urządzenie dróg wewnętrznych, terenów zielonych, budowa wiat

śmietnikowych. Dewastowanie ogólnodostępnej infrastruktury, przy jednoczesnym przyzwoleniu społecznym, przekłada się na brak ładu przestrzennego i potrzebę działań w zakresie podnoszenia jakości przestrzeni publicznej.

1.4.3. Dziedzictwo kulturowe Gminy Wieruszów.

Wieruszów to osada, która powstała w wyniku przeniesienia w końcu XIV w. starszej (XII/XIV w.) osady lewobrzeżnej (Stary Wieruszów) na wyżej położony obszar na prawym brzegu Prozny (Nowy Wieruszów), usytuowana na szlaku handlowym z Sieradza i Wielunia na Śląsk. Stanowiła punkt graniczny pomiędzy Śląskiem a Ziemią Wieluńską. W latach 1497-1498, za sprawą Andrzeja Wieruszowskiego, dokonana się formalnie lokacja miejscowości na prawie niemieckim. Zasięg miasta lokacyjnego, od zachodu i od południa opartego o koryto rzeki Prozny, wyznaczały kwartały zabudowy rozmieszczone wokół rynku, z którego odchodziło 8 ulic. Niemal od początku funkcjonowania miasta prawobrzeżnego z jego historią związany jest Zakon Paulinów, dla którego Bernard Wierusz, zapewne jeszcze przed 1401r. "przed bramami swego miasta Wieruszowa nad rzeką Prosną" ufundował klasztor. W lewobrzeżnej części miasta, w obrębie tzw. Starego Wieruszowa, funkcjonował kościół p.w. św. Mikołaja. W nowym Wieruszowie w rejonie obecnego skrzyżowania ul. Nowej i Piskorskiej założono afiliowaną do lewobrzeżnej parafii kaplicę p.w. św. Bartłomieja, która z czasem urosła do rangi świątyni parafialnej, a w XVI w. przez pewien czas służyła również wspólnocie arian.

Rozwój przestrzenny miasta, nękanego w okresie średniowiecza przez liczne kataklizmy (wojna z 1442r., pożar z k. XV w., epidemie) następował stosunkowo powoli, z przyczyn naturalnych w kierunku wschodnim. Okres krótkiej prosperity ośrodek przeżywał w XVI w., kiedy nastąpił rozwój rzemiosła (głównie sukiennictwa i piwowarstwa) oraz handlu. Jednak już w drugiej połowie XVII w. Wieruszów liczył zaledwie 68 domów drewnianych. Na stagnację w okresie nowożytności bez wątpienia wpłynęły: najazd szwedzki, pożar z 1696r. i wojna północna. Wszystko przyczyniło się do upadku rzemiosła i stopniowej agraryzacji. W efekcie tych zjawisk u schyłku XVIII w. miasto liczyło zaledwie 147 domów i 1130 "schłopiałych" mieszczan. Zniszczone kolejny raz przez pożar na pocz. XIX w. w 1820 r. liczyło 203 zabudowania w tym 5 domów murowanych a w 1870 r. utraciło prawa miejskie na 49 lat. Poza popaulińskim zespołem sakralnym elementy historycznej tkanki budowlanej zachowały się jedynie w niewielkim stopniu. Są to pojedyncze budynki zlokalizowane przy Rynku, ul. Wrocławskiej i Warszawskiej o metryce z przełomu XIX i XX oraz pocz. XXw. Starsza zabudowa mieszkalna niemal w 100% drewniana, uległa przypuszczalnie całkowitemu zniszczeniu w wyniku pożaru z 1878r. Następne straty w zabudowie miasta, odbudowanego u schyłku XIX w. liczącego wówczas 4374 mieszkańców, spowodowały obie wojny światowe. Podczas II wojny światowej zniszczeniu uległo ok.60% budynków.

Pomimo pewnych zmian układ urbanistyczny Wieruszowa zachował swój zabytkowy charakter, czytelnie głównie w sferze rozplanowania sieci ulicznej i zawartych pomiędzy nimi kwartałów podzielonych na poszczególne działki. Natomiast wypełniająca je zabudowa jest w znacznym stopniu współczesna (powojenna), ale przeważnie rozmieszczona

w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych. Poza kilkoma wyjątkami składają się na nią budynki głównie jedno i dwukondygnacyjne w rejonie Rynku i ul. Warszawskiej nieco wyższe, a na obrzeżach także parterowe. Z uwagi na powyższe układ urbanistyczny Wieruszowa objęty jest ścisłą ochroną konserwatorską i został wpisany do rejestru zabytków pod pozycją 671A (źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatura w Sieradzu).

ul. Nadrzeczna w Wieruszowie (układ urbanistyczny miasta Wieruszowa)

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Tabela 43: Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Ulica/Nr	Data	Nr i data wpisu do rejestru
1.	Cieszęcín	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – kościół parafialny	15	1789 r.	Nr 293-XIV-72 z 18.08 1949 r. oraz Nr 322 z 30.12.1967 r.
2.	Wieruszów	układ urbanistyczny	w granicach ulic: Sportowa, Nowa, Świerczewskiego, Waryńskiego, Kopernika, Dąbrowskiego	pierwotnie XIV w.	Nr 671/A z 15.04.1993 r.

3.	Wieruszów	zespół klasztorny O.O. Paulinów - kościół p.w. Św. Ducha	Dąbrowskiego 12	1676r., przebud. 1880	Nr 988 z 30.12.1967 r.
4.	Wieruszów	zespół klasztorny O.O. Paulinów - klasztor	Dąbrowskiego 12	1676 r.,	Nr 988 z 30.12.1967 r.
5.	Wieruszów	cmentarz żydowski	-	prawd. XVIII w.	Nr 749A
6.	Kuźnica Skakawska	zespół kościoła p.w. Św. Rocha – kościół	-	1746 r.	Nr 127/A

Źródło – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów

Tabela 44: Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

Na terenie gminy Wieruszów znajdują się 33 obiekty i obszary stanowiące wartość historyczną i kulturową objęte gminną ewidencją zabytków, w tym:

L.p.	Miejscowość	Ulica/nr	Obiekt	Data
1.	Cieszęcín	15	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – kościół parafialny	1789 r.
2.	Cieszęcín	15	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – otoczenie kościoła w granicy ogrodzenia przykościelnego	1789 r.
3.	Cieszęcín		cmentarz parafialny	XIX w
4.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – dwór	1913 r.
5.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – obora I	1910 r.
6.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – obora II	pocz. XX w
7.	Lubczyna	Osiedle 1b	zespół dworski – gorzelnia	pocz. XX w
8.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – dom przy bramie	pocz. XX w
9.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – park	pocz. XX w
10.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – dwór	1 ćw. XX w
11.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – spichlerz	1 ćw. XX w
12.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – gołębnik	1 ćw. XX w
13.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – chlewnia I	1 ćw. XX w

14.	Teklinów-Nawrotów	13	zespół dworski – chlewnia II	1 ćw. XX w
15.	Wieruszów	Sportowa, Nowa, Świerczewskiego, Waryńskiego, Kopernika, Dąbrowskiego	układ urbanistyczny	pierwotnie XIV w.
16.	Wieruszów	Dąbrowskiego 12	zespół klasztorny O.O. Paulinów - kościół p.w. Św. Ducha	1676 r., przebud. 1880
17.	Wieruszów	Dąbrowskiego 12	zespół klasztorny O.O. Paulinów - klasztor	1676 r.
18.	Wieruszów	Cmentarna	cmentarz parafialny	poł. XVIII w.
19.	Wieruszów	Kępińska	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.
20.	Wieruszów		cmentarz żydowski	prawd. XVIII w.
21.	Wieruszów	Kuźnicka 2	zespół kościoła ewangelickiego – kościół ewangelicki	1888 r.
22.	Wieruszów	Kuźnicka 2	zespół kościoła ewangelickiego – otoczenie kościoła ewangelickiego	4 ćw. XIX w.
23.	Wieruszów	Kuźnicka 20	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – kościół	1934 r.
24.	Wieruszów	Kuźnicka 20	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – plebania	1911 r.
25.	Wieruszów	Kuźnicka 20	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – otoczenie kościoła	1 poł. XIX w.
26.	Kuźnica Skakawska		zespół kościoła p.w. Św. Rocha – kościół	1746 r.
27.	Kuźnica Skakawska		zespół kościoła p.w. Św. Rocha – cmentarz przykościelny	poł. XVIII w.
28.	Wyszanów	Główna 28	zespół kościoła parafialnego p. w. Św. Michała Anioła – kościół	1842 r.
29.	Wyszanów	Główna 28	zespół kościoła parafialnego p. w. Św. Michała Anioła – otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia	poł. XIX w.
30.	Wyszanów	Szkolna	cmentarz parafialny	XIX w.
31.	Wyszanów	Szkolna	kaplica na cmentarzu parafialnym	XIX w.

32.	Wieruszów	Kolejowa 2	zespół dworca kolejowego	pocz. lat 70-tych XIX w.
33.	Wieruszów	Kolejowa 2	wieża ciśnień	pocz. lat 70-tych XIX w.

Źródło Gminna Ewidencja Zabytków gminy Wieruszów

Na terenie miasta i gminy znajdują się stanowiska archeologiczne będących świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Ich liczba zgodnie ze studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów tabela 4.2.d wynosi 152 i jest określona na podstawie *Wykazu stanowisk archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Sieradzu*. Są one związane głównie z osadnictwem: osady, punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałopalnymi i kurhanowymi.

Niski standard zabudowy z lat 50-tych i 60-tych znacznie obniżyły atrakcyjność centrum Wieruszowa. Niewiele jest obecnie realizowanych inwestycji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta. Powstrzymanie tych tendencji powinno być jednym z podstawowych celów rewitalizacji centrum miasta.

1.4.4. Analiza przestrzenna problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej

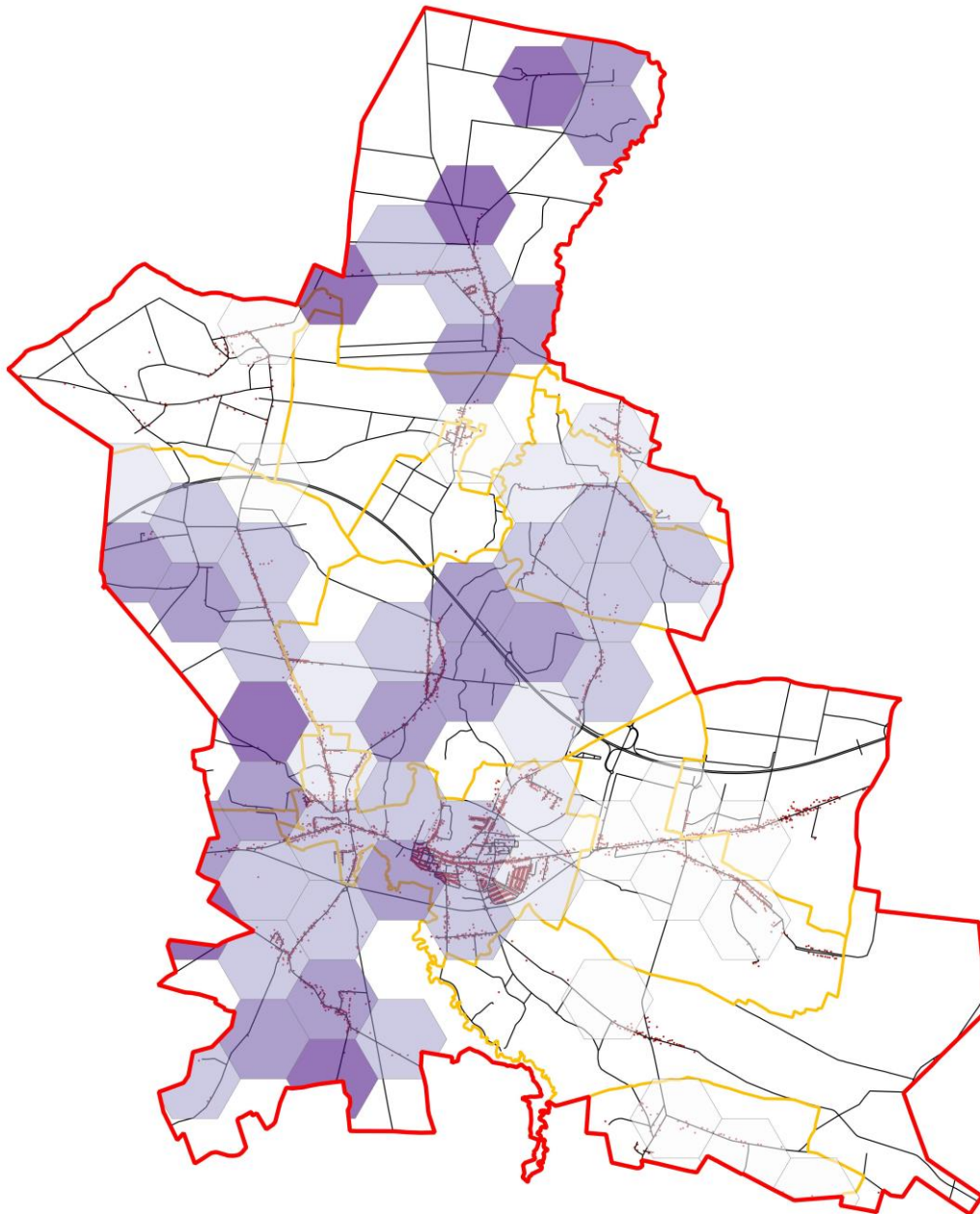
Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze funkcjonalno - przestrzennej przez pryzmat następujących wskaźników:

- wiek budynków,
- obiekty zabytkowe.

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa.

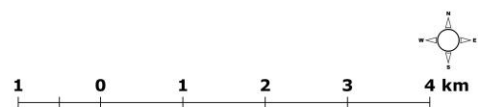
Rozmieszczenie zjawiska degradacji infrastruktury (wieku budynków) na obszarze Gminy Wieruszów obrazuje poniższa mapka:

Degradacja infrastruktury

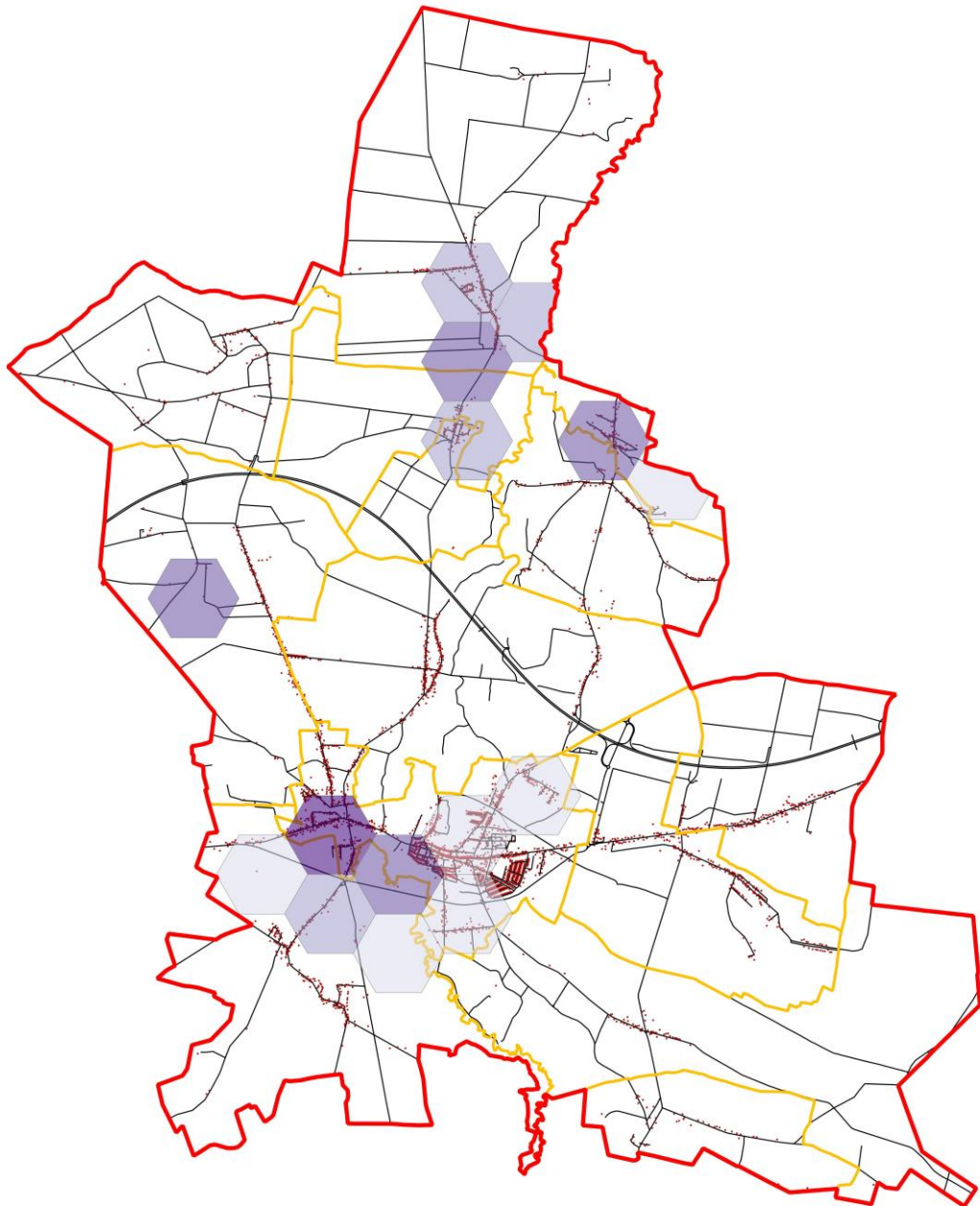

Oznaczenia

	granica gminy	średni wiek budynków w latach
	granice obrębów	
	punkty adresowe	1 - 7
	sieć drogowa	7 - 32
		32 - 48
		48 - 68
		68 - 97

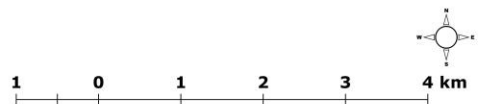

Obiekty zabytkowe

Oznaczenia

	granica gminy	liczba obiektów zabytkowych
	granice obrębów	 0 - 1
	punkty adresowe	 1 - 2
	sieć drogowa	 2 - 5
		 5 - 7

1.5. Sfera środowiskowa

Diagnoza środowiska Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wieruszów obejmuje kwestie związane z zasobami środowiska przyrodniczego gminy, potencjałem i gospodarowaniem nimi oraz jakością poszczególnych komponentów środowiska. Przedstawione zostały formy ochrony przyrody występujące na terenie Wieruszowa i wskazano problemy z tym związane.

Przeprowadzono analizę danych oraz wskaźników obrazujących stan poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego. Wybrane wskaźniki zostały porównane do wskaźników powiatu wieruszowskiego.

1.5.1. Warunki naturalne i formy ochrony przyrody

Na obszarze gminy dużym zróżnicowaniem charakteryzują się zbiorowiska użytków zielonych, wśród których wyróżnić można zespoły narażone na wymarcie.

Za najbardziej wartościowe w tutejszym krajobrazie przyrodniczym uznaje się mikrokrajobrazy:

- Leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące w południowo wschodniej części gminy oraz na obszarze Pieczysk i Mirkowa;
- polno-leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące na północ od Wyszanowa,
- polno-łąkowe, o znacznym udziale roślinności wodno-szuwarowej, w rolniczym kompleksie użytków zielonych – dolina Proсны.

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 23,6 % powierzchni. Wśród lasów największą powierzchnię zajmują zbiorowiska z dominującym gatunkiem sosny i towarzyszącym jej dębem szypułkowym. Dość znaczne obszary zajmowane są przez typ boru świeżego i wilgotnego. Bory wilgotne poprzecinane są rowami melioracyjnymi, co spowodowało znaczne ich zubożenie i zniekształcenie. Na tym terenie spotkać można również zbiorowiska lasu typu mieszanego, lasu świeżego, lasu jesionowego, a także płaty borów trzęślicowych, choć zajmują one niewielką powierzchnię.

Stosunkowo bogata na tym terenie, mimo braku jezior, jest grupa wodnych i bagiennych zespołów roślinnych skupionych głównie nad Prosną i jej dopływami, a także w sąsiedztwie rowów melioracyjnych.

Bardzo wysoko oceniane są również kompleksy roślinności doliny Proсны i obszarów bezpośrednio do niej przylegających. Dolina Proсны jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym; można tu spotkać wiele gatunków roślin objętych ochroną i zagrożonych wymarciem.

Na terenie Gminy Wieruszów występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны wyznaczony uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego nr XXX/398/16 z dn. 29.11.2016 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z 20.12.2016 r. poz.5722),

- pomniki przyrody: 2 dęby szypułkowe na cmentarzu parafialnym w Wieruszowie-Podzamczu, lipa drobnolistna przy kościele św. Wojciecha w Cieszęcinie, 93 dęby czerwone w Kuźnicy Skakawskiej, lipa drobnolistna w rynku w Wieruszowie,
- Park dworski w Lubczynie o powierzchni 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX wieku, nawiązujący do założen klasycystycznych, wyróżniających się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanego z otoczeniem,
- około 790 ha lasów o statusie lasów ochronnych, ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Prospan S.A, pozostałe należą do I strefy.

1.5.2. Lasy

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 2 297 ha, czyli około 24% jej powierzchni. Z powierzchni ogólnej lasów 2304 ha znajduje się na terenie wsi, natomiast 29 ha na terenie miasta. Są to w przeważającej części lasy, w których dominującym gatunkiem jest sosna wraz z towarzyszącym jej dębem szypułkowym.

Około 790 ha lasów z terenu gminy posiada status lasów ochronnych ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy leśnictwa Mieleszynek (w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Prospan S.A.), pozostałe lasy należą do I strefy. Największym zagrożeniem dla tych lasów jest nie tyle lokalne zanieczyszczenie powietrza, co transgraniczne oddziaływanie, pochodzące z rejonu Górnego i Dolnego Śląska oraz Zagłębia Miedziowego Lubińsko-Głogowskiego. Szkodliwa są zwłaszcza związki siarki i ich wpływ na drzewostan sosnowy. Lasy w Gminie Wieruszów w większości należą do Skarbu Państwa, pozostałe stanowią własność prywatną. Gospodarkę leśną prowadzi tu Nadleśnictwo Przedborów.

1.5.3. Parki i tereny zielone

Zarówno na terenie miasta jak i gminy występują parki i tereny zieleni. Odgrywają one, szczególnie dla mieszkańców miasta, bardzo ważną rolę w zakresie wypoczynku, relaksu i możliwości obcowania z przyrodą

Bulwar różany

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Na terenie miasta położonym wzdłuż dwóch rzek Proсны i Niesobu roztacza się teren dawnego Zamczyska otoczony parkiem (ul. Zielona). Jest to jedno z większych skupisk zieleni w mieście, jednakże stan techniczny infrastruktury jest bardzo słaby. Aby ożywić istniejącą funkcję wypoczynkowo - turystyczną konieczne jest wykonanie niezbędnych prac związanych z nowym zagospodarowaniem terenów zielonych, podłączeniem do sieci infrastruktury technicznej, wytyczeniem nowych ciągów pieszych i rowerowych, a także udostępnienie tej przestrzeni dla osób niepełnosprawnych.

Park przy ul. Zielonej

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Niedaleko, bo w odległości ok. 500 m znajduje się drugi park zlokalizowany między ul. Parkową a Sportową. Jest to obszar, który został niedawno odnowiony i stanowi centrum wypoczynkowe mieszkańców starego miasta. Jest to jedno z niewielu miejsc zielonych, które w pełni spełnia swoją funkcję. Problemem jest sąsiedztwo stadionu, który na przestrzeni lat nie był odnawiany. Kompleks stadionu obejmuje boisko sportowe, budynki administracyjne, zaplecze techniczne oraz halę sportową, które są zdegradowane i nie odpowiadają standardom obsługi osób niepełnosprawnych. Wzmocnienie potencjału tej części Wieruszowa stanowiłoby uatrakcyjnienie funkcji sportowo - rekreacyjnej miasta. Brak jest obecnie różnego typu aktywności, wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych na tym terenie.

"Marianka Park"

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Trzeci park zlokalizowany jest na obrzeżach miasta w rejonie ulicy Marianów. Tereny zielone wzdłuż rzeki Brzeźnicy stanowią kompleks brzoźowo - sosnowy i wymagają przeprowadzania zabiegów pielęgnacyjnych drzewostanu. Z uwagi na fakt, iż w rejonie osiedla Marianów brak jest przestrzeni publicznej dla mieszkańców, koniecznym byłoby uatrakcyjnienie tego obszaru poprzez zmianę jego funkcji na rekreacyjno - wypoczynkową. Gmina poczyniła już kroki w tym kierunku i planuje utworzenie na tym terenie parku linowego, siłowni zewnętrznej, amfiteatru z widownią oraz plażą. Uatrakcyjnienie tej przestrzeni publicznej wpłynie korzystnie również na rozwój usług gastronomicznych w tym rejonie.

Na terenach wiejskich Gminy Wieruszów występują też 3 parki podworskie: w Kuźnicy Skakawskiej, Lubczynie i Teklinowie (Nawrotowie), stanowiące cenne enklawy w krajobrazie rolniczym, z wieloma gatunkami rzadkich i starych drzew.

- Park w Teklinowie (Nawrotowie) usytuowany jest przy zabudowaniach dawnego PGR-u. Jest to zwarty, wysoki, wielowarstwowy drzewostan, bogaty w gatunki drzew

liściastych: okazy wiązu szypułkowego, dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej, jesionu, grabu, klonu zwyczajnego oraz klonu polnego,

- Park w Kuźnicy Skakawskiej jest najbardziej zaniedbany, zatracił już cechy typowo parkowe, stanowi natomiast cenną enklawę zieleni wysokiej w krajobrazie rolniczym. (Źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Wieruszów, Mielcarek M., Borysiak J., Cielewicz J., Kasprowicz M., Kupczyk M., Ziętkowiak Z., Poznań 1997)
- Park w Lubczynie o pow. 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX w. najprawdopodobniej na bazie istniejącej już zieleni. Jest to typowy park o założeniach krajobrazowych nawiązujący do założeń klasycystycznych, wyróżniających się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanego z otoczeniem.

Tereny parkowe stanowią istotny potencjał Ziemi Wieruszowskiej, obecnie są jednak zaniedbane. Dbalność o te tereny jest wyzwaniem w kontekście zachowania ładu przestrzennego i krajobrazowego.

Kluczowe dla jakości życia w gminie są tereny zieleni. Potrzeba aranżowania przestrzeni publicznej z udziałem mieszkańców oraz edukacja w tym zakresie. Pozytywnym zjawiskiem identyfikowanym w Gminie Wieruszów jest corocznie duża ilość nasadzeń drzew i krzewów (tabela poniżej). Wzbogacanie miasta przez ten typ zieleni stwarza warunki do uatrakcyjniania przestrzeni publicznych.

Tabela 45 Nasadzenia i ubytki zieleni w latach 2010-2016 (w szt.)

Rok	Nasadzenia		Ubytki	
	Drzewa	Krzewy	Drzewa	Krzewy
2010	180	750	75	130
2011	250	700	100	200
2012	140	540	45	150
2013	120	335	145	100
2014	120	350	120	80
2015	150	430	135	100
2016	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.5.4 Stan wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Gmina Wieruszów w całości położona jest w obrębie dorzecza Proсны, będącej lewym dopływem Warty. Zasoby zlewni Proсны nie odbiegają od warunków przeciętnych na obszarze Polski. Zasoby wodne zlewni Niesobu są bardziej obciążone ładunkiem zanieczyszczeń niż zlewnia Proсны, ze względu na największy udział terenów zasiedlonych, głównie wiejskich, będących źródłem niekontrolowanych zrzutów ścieków komunalnych i gospodarczych.

Proсны ma łączną długość 216,8 km, powierzchnia dorzecza wynosi 5 tys. km², a jej głównymi dopływami na obszarze gminy są Niesób i Brzeźnica. Proсны jest głównym

odbiornikiem ścieków pochodzących ze zrzutów oczyszczalni komunalnej Wieruszowa o dużej zawartości substancji utleniających oraz z obciążeniem zawiesinami.

Pomosty na rzece Prośnie w Wieruszowie

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Niesób uchodzi na terenie Wieruszowa do Proсны jako lewy dopływ o całkowitej długości 26 km, a powierzchnia jego dorzecza ma 261 km². W dolinie Niesobu znajduje się sieć rowów melioracyjnych, oraz przewyższają tereny podmokłe. Niesób prowadzi wody pozaklasowe ze względu na przekroczone normy azotu azotanowego, fosforanów, fosforu organicznego oraz zanieczyszczenia mikrobiologicznego. Duży wpływ na jakość wód Niesobu mają ścieki sanitarne z miasta Kępna oraz zrzuty ścieków z oczyszczalni.

Brzeźnica jest prawym dopływem uchodzącym do Proсны poniżej Mirkowa o długości 12,7 km. Na odcinku miejscowości Pieczyska jej dno zajmują liczne podmokłości, w wielu miejscach odwadniane rowami melioracyjnymi. Na odcinku poniżej Marianowa, przepływa dnem doliny rzeki Proсны, które jest zajmowane przez rozległe podmokłości.

Poziom wody w rzekach z reguły jest bardzo niski, dno ulega zamuleniu. Nurt wody jest słaby. Brzegi są zarośnięte, a roślinność denną pokrywa większość lustra wody. Pomosty nad Prośną są zdegradowane i nie spełniają swojej roli przystani kajakowej.

Rzeka Proсна

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Wody podziemne

Obszar Gminy Wieruszów należy do wielkopolskiego regionu hydrologicznego. Użytkowe poziomy wodonośne znajdują się w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu oraz jury środkowej i dolnej. Zasoby eksploatacyjne tych wód oceniane są łącznie na odpowiednio; 770m³/h i 400m³/h w utworach czwartorzędowych i ponad 370m³/h w utworach trzeciorzędowych.

Na terenie gminy występuje jeden z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych wymagających szczególnej ochrony, uwzględnionych na mapie GZWP z 1990 roku. Jest to Zbiornik Proсны, rozciągający się wzdłuż jej doliny, założony w dolinnych utworach czwartorzędowych.

Największe znaczenie użytkowe mają wody poziomu czwartorzędu i trzeciorzędu. Stanowią źródło zaopatrzenia w wodę dla ujęć komunalnych i niektórych podmiotów gospodarczych. Na terenie gminy znajduje się 5 ujęć wody, z czego 4 z poziomu czwartorzędu i 1 z poziomu trzeciorzędu. Na terenie samego miasta znajdują się osobne ujęcia (5 z poziomu czwartorzędu i 3 z trzeciorzędu). Niezależnym ujęciem na terenie gminy dysponuje Zakład Płyt Wiórowych Pfeleiderer PROSPAN S.A. w Wieruszowie, ujmujący wody z 3 studni sięgających warstw mioceńskich trzeciorzędu. Monitoring wód podziemnych odbywa się w oparciu o sieć otworów pomiarowych. Gmina Wieruszów objęta jest monitoringiem krajowym i regionalnym. Punkt monitoringu krajowego znajduje się na terenie miasta Wieruszowa (otwór nr 458) i obejmuje wody poziomu trzeciorzędu. Punkt monitoringu regionalnego znajduje się przy ujęciu wód w Pfeleiderer PROSPAN S.A., również z poziomu trzeciorzędu.

Na podstawie przeprowadzonych badań w otworze nr 458 stwierdzono wodę wysokiej jakości (Ib) nieznacznie zanieczyszczoną, o naturalnym chemizmie, nadającą się do picia i celów komunalnych po prostym uzdatnieniu. W otworze na terenie zakładu Pfeleiderer

PROSPAN S.A. jakość wody pochodzącej z trzeciorzędowych utworów wodonośnych oceniono jako klasę II, czyli wody średniej jakości, wymagające złożonego uzdatniania. Badania prowadzono w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na przestrzeni ostatnich lat.

Wody ujmowane ze zbiorników czwartorzędowych wymagają uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość żelaza i manganu, pochodzących z naturalnych procesów geochemicznych, a także chlorków i siarczanów, które wskazują na antropogeniczny charakter zanieczyszczeń.

Główne przyczyny zanieczyszczenia tutejszych wód podziemnych to przede wszystkim rozbudowa sieci wodociągowej bez jednoczesnej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, nieuporządkowana gospodarka ściekami komunalnymi na terenach wiejskich, nawadnianie pól ściekami, stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, dzięki wysypiska odpadów oraz lokalnie na jakość wód wpływ ma funkcjonowanie dróg o dużym natężeniu komunikacyjnym.

Głównym zagrożeniem dla Prosny są zrzuty nieczyszczonych wód opadowych, zarówno z terenu miasta jak i z terenu Zakładu Pfleiderer PROSPAN SA oraz Agrecol, a także ścieki technologiczne pochodzące z procesów produkcji odprowadzane bezpośrednio do odbiornika tylko po wstępnym oczyszczeniu. Na tego typu zanieczyszczenia narażona jest rzeka będąca odbiornikiem ścieków opadowych z terenu miasta oraz małych zakładów zlokalizowanych w jej zlewisku. Niewystarczające są obecne działania edukacyjne i prewencyjne, skierowane zarówno do odbiorców indywidualnych jak i przedsiębiorców w zakresie oszczędnego gospodarowania zasobami wód.

1.5.1. Gospodarka odpadami

Wdrożenie nowego systemu odbioru odpadów komunalnych, który funkcjonuje od 1 lipca 2013r. poprzedzone było wieloma zadaniami Gminy związanymi m.in. z edukacją społeczeństwa w zakresie nowych obowiązków, przygotowaniem i rozpropagowaniem materiałów związanych z obowiązkiem złożenia przez mieszkańców deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i uiszczenia opłaty.

Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi przynosi oczekiwane rezultaty. Z roku na rok widać znaczny wzrost odbieranych odpadów komunalnych. Mieszkańcy przekazują większe ilości odpadów segregowanych (zwłaszcza surowców suchych oraz szkła i bioodpadów).

**Tabela 46: Ilość odebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Wieruszów [Mg]
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne [Mg]**

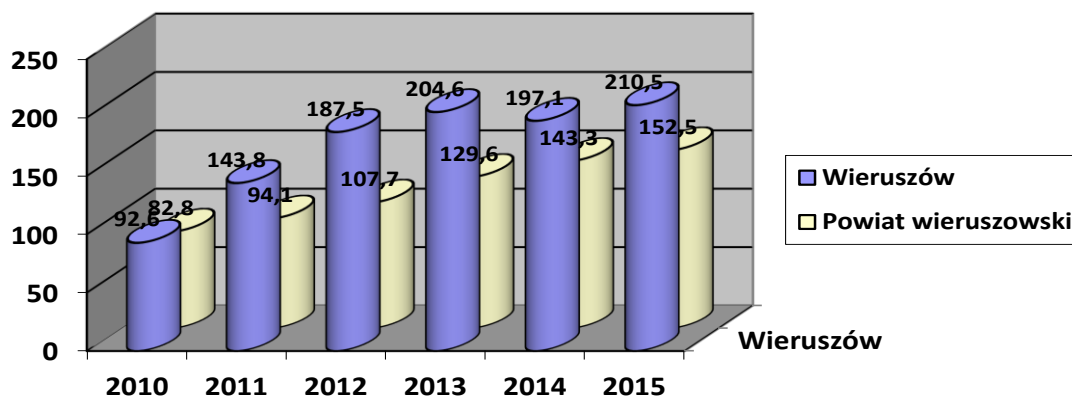
2010	Brak danych
2011	1976,5
2012	2643,7
2013	2790,7

2010	Brak danych
2011	1976,5
2014	2711,8
2015	2881,7

*Źródło : opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Planowania Przestrzennego ,
Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami*

Odpady komunalne na terenie Wieruszowa powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych oraz obiektach użyteczności publicznej. W latach 2010-2015 Wieruszów na tle powiatu wieruszowskiego charakteryzował się największą ilością zebranych odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca. Na przestrzeni badanych lat widoczny jest coroczny wzrost poziomu zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku na 1 mieszkańca w Gminie Wieruszów.

Wykres 16: Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca w latach 2010-2015 [kg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2014 roku Rada Miejska w Wieruszowie podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wieruszów na lata 2014-2032”. Główne cele w/w programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, dzięki czemu będzie możliwe skuteczne wyeliminowanie negatywnego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Program wskazuje między innymi cele i zadania a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program wskazuje

ponadto aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów oraz określa harmonogram realizacji działań.

Jako zadania konieczne do zrealizowania wymieniono:

- aktualizację inwentaryzacji i uzupełnienie bazy danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest - ten punkt został już zrealizowany,
- edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz sposobów bezpiecznego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,
- nakłanianie właścicieli budynków do podjęcia działań mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie działań mających na celu pozyskanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
- eliminację "dzikich" wysypisk z odpadami zawierającymi azbest,
- monitoring realizacji Programu oraz okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Tabela 47. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów według ulic (Masa podana w kg).

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	ILOŚĆ WYROBU
1.	Chobanin	73238
2.	Cieszęcin	39875
3.	Dobrydział	47586
4.	Górka Wieruszowska	33275
5.	Jutrków	183821
6.	Grzeška	2376
7.	Klatka	37202
8.	Kowalówka	84942
9.	Kuźnica Skakawska	54945
10.	Lubczyna	136097,5
11.	Mieczków	6248
12.	Mirków	153626
13.	Nawrotów	29700
14.	Pieczyska	67110
15.	Podzamcze	6322,8
16.	Polesie	26796
17.	Skakawa	2376
18.	Sopel	30360
19.	Teklinów	88638
20.	Wyszanów	152086

21.	Wieruszów	163571
RAZEM		<u>1420191,3</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za 2015 rok z Wydziału Planowania Przestrzennego, Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami

Z powyższych danych wynika, że największa ilość azbestu znajduje się w miejscowości Jutrków.

Tabela 48. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Wieruszowa według ulic (Masa podana w kg)

Lp.	Ulice	Ilość wyrobu
1.	Bolesławiecka	3773
2.	Biskupa Stefana Bareły	8712
3.	Brzozowa	3168
4.	Ciemna	264
5.	Cmentarna	4092
6.	Fabryczna	3696
7.	Piskorska	4004
8.	Graniczna	4224
9.	Handlowa	1177
10.	Jałowcowa	264
11.	Jana Kilińskiego	1056
12.	Jana Pawła II	792
13.	Kępińska	10450
14.	Klonowa	8976
15.	Kolejowa	528
16.	Krótką	3960
17.	Księdza Augustyna Kordeckiego	3168
18.	Kuźnicka	14520
19.	Leśna	8679
20.	Lipowa	264

21.	Ludwika Waryńskiego	792
22.	Marianów	2244
23.	Mirkowska	15972
24.	Nadrzeczna	792
25.	Nowa	8613
26.	Ostrzeszowska	5280
27.	Parkowa	1320
28.	Polna	660
29.	Rzemieślnicza	275
30.	Teklinowska	20064
31.	Ustronna	2112
32.	Warszawska	6612
33.	Wieluńska	1848
34.	Wincentego Witosa	5280
35.	Władysława Broniewskiego	1848
36.	Wrocławska	660
37.	Wschodnia	3432
<u>RAZEM</u>		<u>163571</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za 2015 rok z Wydziału Planowania Przestrzennego, Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami

Z powyższych danych wynika, że największa ilość azbestu na terenie Wieruszowa znajduje się na ulicy Teklinowskiej.

1.5.6. Zanieczyszczenia powietrza

W Gminie Wieruszów w lipcu 2016 r. przyjęto "Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wieruszów", natomiast w grudniu 2016 r. został przyjęty „Program dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów”

Tabela 49. Liczba beneficjentów biorąca udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według miejscowości – Gmina Wieruszów)

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA BENEFICJENTÓW
1.	Chobanin	7
2.	Cieszęcin	6
3.	Dobrydział	2
4.	Górka Wieruszowska	4
5.	Jutrków	2
6.	Klatka	4
7.	Kowalówka	3
8.	Kuźnica Skakawska	6
9.	Lubczyna	2
10.	Mieleszynek	2
11.	Mirków	9
12.	Pieczyska	9
13.	Podzamcze	4
14.	Polesie	4
15.	Sopel	2
16.	Teklinów	6
17.	Wieruszów	100
18.	Wyszanów	5
<u>RAZEM</u>		<u>177</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Z powyższych danych wynika, że największa liczba beneficjentów, którzy chcą skorzystać z „Programu dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” znajduje się na terenie samego miasta Wieruszów.

Tabela 50. Liczba beneficjentów biorąca udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według ulic– Wieruszów)

Lp.	Ulica	Liczba beneficjentów
1.	Akacyjowa	2

2.	Bareły	1
3.	Broniewskiego	5
4.	Brzozowa	3
5.	Cmentarna	1
6.	Fabryczna	2
7.	Graniczna	1
8.	Handlowa	1
9.	Jałowcowa	1
10.	Jana Pawła II	2
11.	Kępińska	2
12.	Kilińskiego	1
13.	Klonowa	1
14.	Kochanowskiego	2
15.	Kordeckiego	2
16.	Konopnickiej	3
17.	Ks. Rządkiego	2
18.	Krasickiego	5
19.	Kuźnicka	1
20.	Leśna	1
21.	Lipowa	2
22.	Mickiewicza	1
23.	Mirkowska	1
24.	Nowa	5
25.	Klasztorna	1
26.	Okrzei	1
27.	Ostrzeszowska	2
28.	Orzeszkowej	1
29.	Piskorska	4
30.	Pogodna	2
31.	Polna	2
32.	Sienkiewicza	2

33.	Sosnowa	2
34.	Spokojna	1
35.	Szkolna	1
36.	Szpitalna	1
37.	Teklinowska	6
38.	Waryńskiego	3
39.	Warszawska	14
40.	Wieluńska	6
41.	Witosa	3
RAZEM		100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Z powyższych danych wynika, że największa liczba beneficjentów z miasta Wieruszów, która chce skorzystać z „Programu dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” obejmuje teren ul. Warszawskiej.

Pomimo podjętych działań, świadomość ekologiczna w zakresie sposobów oszczędzania zasobów energetycznych (termomodernizacja i stosowanie energooszczędnych materiałów) i eliminacji źródeł niskiej emisji wśród mieszkańców wymaga pogłębienia.

1.5.7. Odnawialne źródła energii

Potencjał zasobów energii wodnej wynika z położenia Gminy Wieruszów w dorzeczu Proсны i Niesobu wraz z dopływami. Na terenie gminy znajdują się trzy elektrownie wodne:

- MEW Kowalówka na rzece Prośnie o mocy 126 kW (turbiny Francisa i Kaplana),
- MEW Mesznary na rzece Prośnie o mocy 132 kW (turbina Kaplana),
- MEW Wieruszów na rzece Prośnie o mocy 55 kW (turbina Francisa,

W Mesznarach następuje pobór wód rzeki Młynówki na jazie Pomłyńskim w maksymalnej ilości 5,1 m³/s w celu zasilania elektrowni wodnej na rzece Prośnie, na której następuje piętrzenie jej wód za pomocą jazu Mesznary. W Wieruszowie następuje pobór wody rzeki Proсны na jazie Wieruszów w maksymalnej ilości 2,8 m³ /s w celu zasilania elektrowni wodnej na stopniu Wieruszów w km 142+600 rzeki Proсна. W Kowalówce następuje piętrzenie wody z rzeki Proсны w km 137 + 450 na potrzeby Małej Elektrowni Wodnej za pomocą jazu „Kowalówka” w maksymalnej ilości 6,21 m³ /s i pobór wody z rzeki Młynówki na potrzeby zasilania stawu rybnego w okresie od 25 do 31 marca każdego roku w ilości 0,045 m³ /s. Mała Elektrownia Wodna w Kowalówce wytwarza energię elektryczną w ilości około 310 MWh rocznie.

Potencjał zasobów energii słonecznej

Warunki słoneczne Województwa Łódzkiego, w tym Gminy Wieruszów, są zbliżone do warunków panujących na większości obszaru Polski. Na tym terenie energia promieniowania słonecznego może być wykorzystywana do wytwarzania ciepłej wody użytkowej – instalacje z kolektorami słonecznymi, ogrzewania budynków systemem czynnym, uzyskiwania energii elektrycznej z ogniw fotowoltaicznych.

Z uwagi na warunki panujące w Gminie Wieruszów, istnieje możliwość praktycznego wykorzystania energii promieniowania słonecznego do podgrzewania wody w budynkach mieszkalnych, gospodarstwach rolnych, obiektach użyteczności publicznej.

W Powiatowym Centrum Medycznym – NZOZ Szpital Powiatowy Wieruszów przy ul. Warszawskiej 104 funkcjonuje, uruchomiona w 2003 r. instalacja kolektorów słonecznych o pow. 51,8 m².

W Gminie Wieruszów w zmodernizowanej oczyszczalni ścieków zainstalowano nowoczesną technologię m.in. suszarnię osadów wykorzystującą w głównej mierze energię słoneczną.

W planach inwestycyjnych podmiotów prywatnych znajdują się:

- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 612) – 6250 szt paneli o mocy do 2 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 343) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 349 i 350) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Mieleszynek (dz. 31/2) – powierzchnia 0,499 ha i o mocy do 0,5 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 744/4 i 775/4) – 4000 szt paneli o mocy do 2 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 748 i 749/1) – 4000 szt paneli o mocy do 2 MW

Potencjał zasobów energii geotermalnej

Warstwy wodonośne w osadach dolnej kredy swoim zasięgiem obejmują przeważającą część Województwa Łódzkiego. Rozkład temperatur tych wód na obszarze województwa mieści się w zakresie od wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają ponad 100.

W Gminie Wieruszów woda z poziomu jury jest praktycznie niewykorzystywana. Zgodnie z opracowaniem Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOL SA z listopada 2016 r. „Analiza uwarunkowań wykorzystania zasobów geotermalnych ujmowanych otworem Wieruszów GT-1”, na poziomie 1450 m w utworach triasu dolnego Gmina Wieruszów posiada źródła geotermalne, które w mogą stanowić źródło energii odnawialnej.

W przypadku ewentualnego ciepłowniczego wykorzystania wód geotermalnych możliwości złożowe, zasadność techniczna i opłacalność ekonomiczna pozostawać muszą każdorazowo do indywidualnego rozpatrzenia, w zależności od parametrów wody (wydajność, temperatura) i indywidualnego zaprojektowania (ilość i rodzaj obiektów, ewentualne powiązanie z innymi źródłami energii).

Podjęcie decyzji odnośnie budowy na terenie gminy instalacji wykorzystujących wody geotermalne wymaga przeprowadzenia kosztownych badań. Ich wykonanie wymaga uzyskania wsparcia finansowego.

Na terenie gminy możliwe i w pełni uzasadnione jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu pomp ciepła. Urządzenia tego typu mają zastosowanie w budownictwie jednorodzinnym i budynkach publicznych na terenach o rozproszony zabudowie.

Potencjał zasobów energii z biomasy i biogazu

Na terenie Województwa Łódzkiego funkcjonują 3 elektrownie biogazowe o mocy 3.353 MW wykorzystujące biogaz z oczyszczalni ścieków, 2 o mocy 2.498 MW – biogaz rolniczy oraz 5 o mocy 4.146 MW – biogaz składowiskowy.

Na terenie Gminy Wieruszów w zakładzie Pfeleiderer Prospan S.A. jest zlokalizowana kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz oraz energię biomasy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów dopuszcza budowę instalacji tego typu.

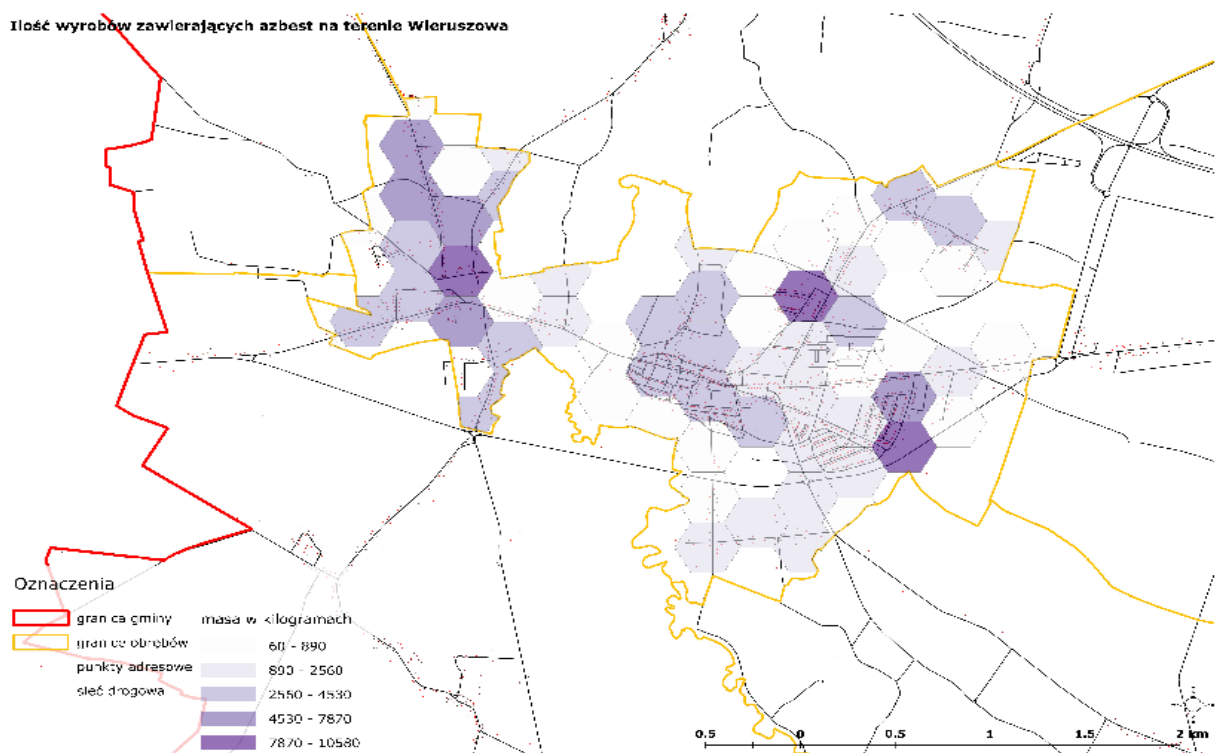
1.5.8. Analiza przestrzenna problemów w sferze środowiskowej

Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej przez pryzmat następujących wskaźników:

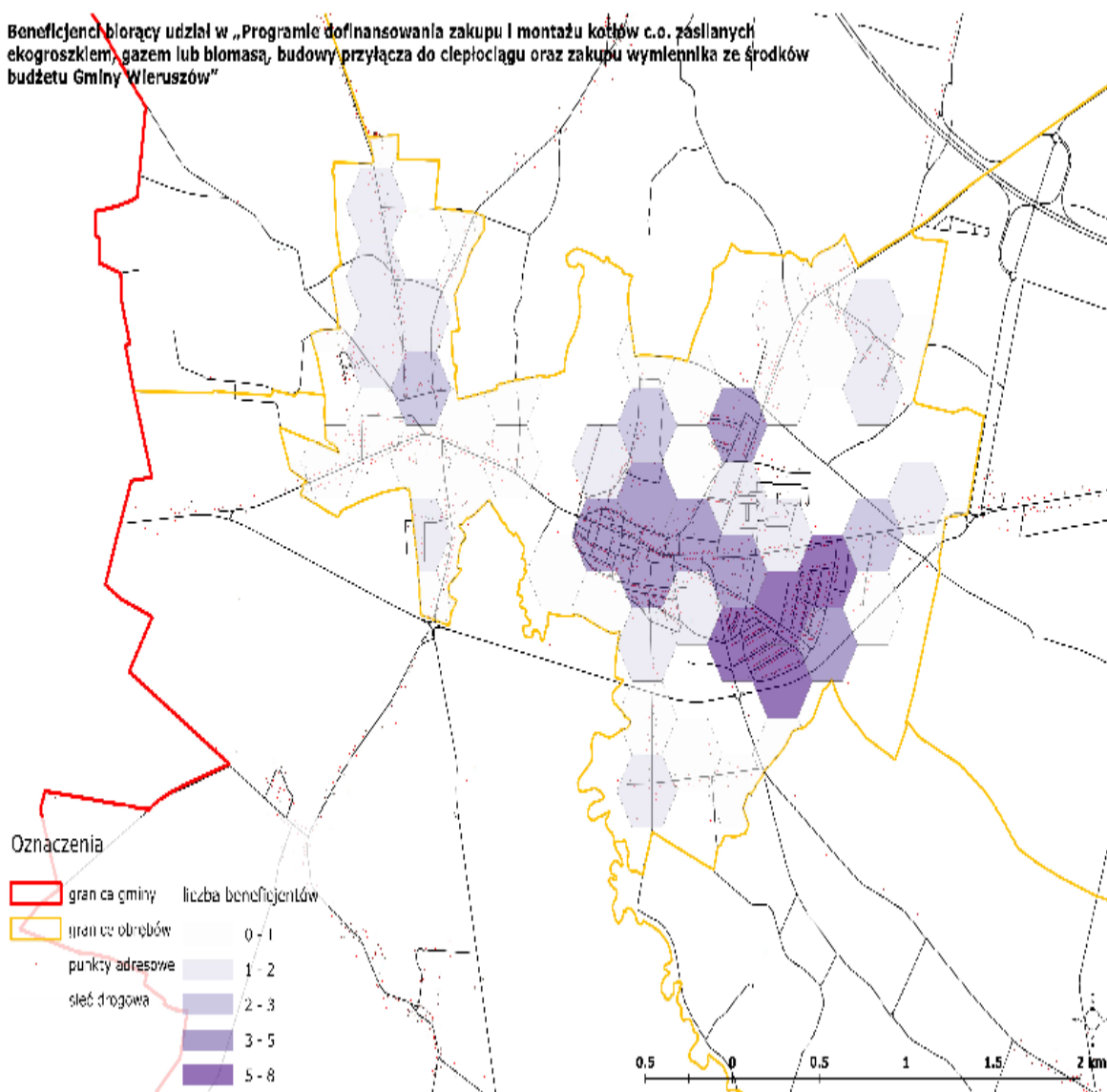
- odpady (ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki urbanistycznej).
- niska emisja (ilość mieszkańców korzystających z indywidualnych źródeł ciepła)

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa, gdzie występuje koncentracja ludności oraz w przestrzeni parkowej „Marianka Park”

Rozmieszczenie tych zjawisk na obszarze gminy obrazują poniższe mapki.

Beneficjenci biorący udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasa, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów”

1.6. Sfera techniczna

Infrastruktura techniczna

Obszar miasta i terenu wiejskiego Gminy Wieruszów jest w całości zwodociągowany. Długość sieci wodociągowej wynosiła w 2015 r. około 101,00 km (dane z Wydziału Inwestycji i Gospodarki Mieszkaniowej Urzędu Miejskiego w Wieruszowie). Zarządcą sieci jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., które jest właścicielem czterech stacji uzdatniania wody z ośmioma studniami głębinowymi o łącznej wydajności 327,0 m³/h z czterema zbiornikami retencyjnymi o łącznej pojemności V=1170 m³. Obiekty te stanowią źródło zasilania w wodę dla systemów wodociągu centralnego miejskiego i centralnego

wiejskiego oraz dwóch wodociągów wiejskich. Ponadto sieć wodociągowa wspomagana jest przez cztery przepompownie strefowe wody pitnej ze zbiornikami $V=300\text{ m}^3$.

Liczba odbiorców podłączonych do sieci wodociągowej w całej gminie w 2015 r. wynosiła 3496 (dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S. A w Wieruszowie).

Źródłem wody pitnej dla Gminy Wieruszów są ujęcia wód podziemnych. Wody te poddawane są prostemu uzdatnianiu, a następnie tłoczone do sieci. Na terenie miasta woda pobierana jest z 4 studni głębinowych, tereny wiejskie natomiast zaopatruje woda pochodząca z ujęć w Mirkowie i Lubczynie.

Obecnie roczne zużycie wody kształtuje się w granicach 549 379,9 tys. m^3 . Wody podziemne stanowią również bazę zaopatrzeniową dla przemysłu. Oddzielne ujęcie wody posiada Pfeleiderer Prospan S.A. Zakład ten pobiera wody II klasy z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej, za pomocą zlokalizowanych na swoim terenie studni głębinowych. Są to wody zakwalifikowane do II klasy wody o średniej jakości, o której w tym wypadku decydują głównie wskaźniki neogeniczne : żelazo, mangan i barwa.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody na terenie gminy, wymagana jest modernizacja i rozbudowa linii wodociągowej.

Tabela 51. Ludność korzystająca z instalacji wodociągowej w gminie Wieruszów.

Wyszczególnienie	Lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	3203	3262	3282	3318	3396	3496	3561

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie

Tabela 52. Długość czynnej kanalizacji w kilometrach w gminie Wieruszowie w latach 2010-2016

	Lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Długość sieci w km						
Wieruszów	51,70	59,00	59,00	60,60	60,60	66,80	67,45
Zmiana do roku poprzedniego							

w %	0 %	7,3 %	0%	0,97%	0 %	0,90 %	0,99 %
-----	-----	-------	----	-------	-----	--------	--------

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie.

Tabela 53. Liczba odbiorców podłączonych do instalacji kanalizacyjnej w gminie Wieruszów.

Wyszczególnienie	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	2084	2129	2240	2283	2355	2479

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie.

1.6.1 Infrastruktura drogowa

Układ drogowy obsługujący gminę i zapewniający jej powiązania komunikacyjne z obszarem zewnętrznym tworzą następujące drogi:

- droga ekspresowa S8 o znaczeniu międzywojewódzkim relacji Warszawa – Łódź - Wrocław
- droga wojewódzka relacji Warszawa – Piotrków – Wrocław, o długości w granicach gminy 8,8 km, przebiega z zachodu na wschód,
- droga wojewódzka nr 450 relacji granica województwa – Wyszanów – Wieruszów – granica województwa, o długości w granicach gminy 13,6 km, przebiega z północy na południe,
- drogi powiatowe o numerach i relacjach:
 - 4507E – Wieluń (ul. Wojska Polskiego) – Turów – Parcice – Klatka;
 - 4701E – Wieruszów – Wygoda – Kuźnica Bobrowska;
 - 4702E – Wyszanów – Morawin – Bobrowniki;
 - 4703E – Wyszanów – Osiek;
 - 4704E – Wieruszów (ul. Ostrzeszowska, ul. Teklinowska) – Jutrków – Torzeniec;
 - 4705E – Wieruszów – Marianów – Teklinów;
 - 4706E – Wieruszów – Cieszęcin – Osiek–Węglewice – gr. woj. Wielkopolskiego- Dębicze;
 - 4708E – Wieruszów (ul. Fabryczna, ul. Marianów) – Galewice – Biadaszki–Mielcuchy;
 - 4714E – Wieruszów (ul. Bolesławiecka) – Mieleszyn – Bolesławiec – Chróscin;
 - 4718E – Kuźnica Skakawska – Biadaszki – Piaski;
 - 4721E – Nowy Ochędzyn – Przywory – Mieleszyn,
 - 4729E – od drogi nr 8 – Wieruszów (ul. Warszawska, ul. Rynek, ul. Wrocławska, ul. Podzamcze, ul. Kępińska) – Kuźnica Skakawska;
 - 4731E – Wieruszów (ul. Kopernika, ul. Cmentarna);

4733E –Wieruszów (ul. Wieluńska, ul. Kordeckiego).

Długość dróg powiatowych w granicach gminy wynosi 51,79 km. Część dróg powiatowych posiada niższe parametry techniczne od normatywnych, jak również część odcinka drogi wojewódzkiej nr 450 nie spełnia parametrów odcinka tej klasy drogi (przede wszystkim ze względu na tłuczniową i gruntową nawierzchnię).

Uzupełnienie układu dróg krajowych i powiatowych stanowią drogi gminne, które zapewniają dojazdy i obsługę wewnętrzną gminy.

Poza klasą dróg publicznych znajdują się inne drogi ogólnodostępne nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych, a w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, które są drogami wewnętrznymi. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą asfaltową, z kostki kamiennej i betonowej, część dróg nawierzchnię gruntową. Drogi wewnętrzne posiadają nawierzchnię z kostki betonowej, kamienia i gruntową. Gęstość dróg znaczenia lokalnego jest wystarczająca dla zapewnienia wewnętrznej obsługi komunikacyjnej gminy.

Mankamentem natomiast są parametry techniczne dróg. Drogi gminne na terenie Gminy Wieruszów stanowią 124,17 km i są to:

- droga Nr 118012E relacji (Mieleszyn) - gr. gm. Bolesławiec - Mieleszynek;
- droga Nr 118151E relacji Wyszaków - Mieczków,
- droga Nr 118152E relacji Wyszaków. ul. Strumykowa, ul. Szkolna,
- droga Nr 118153E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego – (Torzeniec),
- droga Nr 118154E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno)
- droga Nr 118155E relacji Lubczyna - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno),
- droga Nr 118156E relacji Wesoła - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego,
- droga Nr 118157E relacji Mirków - Teklinów,
- droga Nr 118158E relacji Teklinów - Nawrotów - Teklinów,
- droga Nr 118159E relacji Teklinów - Nawrotów - (Świba) - Wieruszów,
- droga Nr 118160E relacji Dobrydział - gr. woj. wielkopolskiego - (Świba),
- droga Nr 118161E relacji (Donaborów) - Dobrydział - Skakawa,
- droga Nr 118162E relacji Św. Roch - Kuźnica Skakawska,
- droga Nr 118163E relacji Wieruszów - Kuźnica Skakawska - Klatka,
- droga Nr 118164E relacji Wieruszów - Mesznary - Mieleszynek,
- droga Nr 118165E relacji Wieruszów - Mesznary,
- droga Nr 118166E relacji Pieczyska - Grzeńska - Klatka,
- droga Nr 118167E relacji Chobanin – Pieczyska,
- droga Nr 118168E relacji Pieczyska - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118169E relacji Chobanin - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118170E relacji Klatka - Kowalówka - Lubczyna,
- droga Nr 118171E relacji Kowalówka - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118172E relacji Pieczyska - Wieruszów - Marianów,

- droga Nr 118173E relacji Wieruszów - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118174E relacji Pieczyska - Marianów - gr. m. Wieruszów,
- droga Nr 118404E relacji Wieruszów (ul. Jana Pawła II, ul. Świerczewskiego, ul. Waryńskiego);
- droga Nr 118175E relacji Mirków - Polesie,
- droga Nr 118176E relacji Sopel - Kowalówka,
- droga Nr 118177E relacji Mirków - Sopel,
- droga Nr 118178E relacji Lubczyna - PGR - Lubczyna,
- droga Nr 118179E Pieczyska, ul. Podmiejska,
- droga Nr 118180E Wyszaków, ul. Spokojna,
- droga Nr 118182E relacji droga przez Polesie,
- droga Nr 118209E relacji (Ochędzyn Stary) - gr. gm. Sokolniki - Pieczyska,
- droga Nr 118291E relacji (Kostrzewy) - gr. gm. Galewice - Cieszęcín - Cieszęcín wieś,
- droga Nr 118159E Wieruszów, ul. Ostrzeszowska,
- droga Nr 118174E Wieruszów, ul. Leśna
- droga Nr 118351E Wieruszów, ul. Akacjowa, ul. Szpitalna,
- droga Nr 118352E Wieruszów, Al. Jacka i Agatki,
- droga Nr 118353E Wieruszów, ul. Brzozowa, ul. Lipowa,
- droga Nr 118354E Wieruszów, ul. Braci Polaków,
- droga Nr 118355E Wieruszów, ul. Broniewskiego,
- droga Nr 118356E Wieruszów, ul. Prosta, ul. Klemensa Wierusza, ul. Okrzei,
- droga Nr 118357E Wieruszów, ul. Ciasna,
- droga Nr 118358E Wieruszów, ul. Ciemna,
- droga Nr 118359E Wieruszów, ul. Spokojna,
- droga Nr 118360E Wieruszów, ul. Kaliska,
- droga Nr 118361E Wieruszów, ul. Kasztanowa,
- droga Nr 118362E Wieruszów, ul. Kochanowskiego,
- droga Nr 118363E Wieruszów, ul. Konopnickiej,
- droga Nr 118364E Wieruszów, ul. Krótka, ul. Klasztorna
- droga Nr 118365E Wieruszów, ul. Kwiatowa, ul. Modrzewiowa, ul. Klonowa,
- droga Nr 118366E Wieruszów, ul. Mała,
- droga Nr 118367E Wieruszów, ul. Cmentarna,
- droga Nr 118368E Wieruszów, ul. Handlowa,
- droga Nr 118369E Wieruszów, ul. Orzeszkowej,
- droga Nr 118370E Wieruszów, ul. Pogodna,
- droga Nr 118371E Wieruszów, ul. Spółdzielcza,
- droga Nr 118372E Wieruszów, ul. Poprzeczna,
- droga Nr 118373E Wieruszów, ul. Prusa, ul. Osiedlowa,
- droga Nr 118374E Wieruszów, ul. Przechodnia,
- droga Nr 118805E Wieruszów, ul. Szkolna,
- droga Nr 118375E Wieruszów, ul. Przejazd,

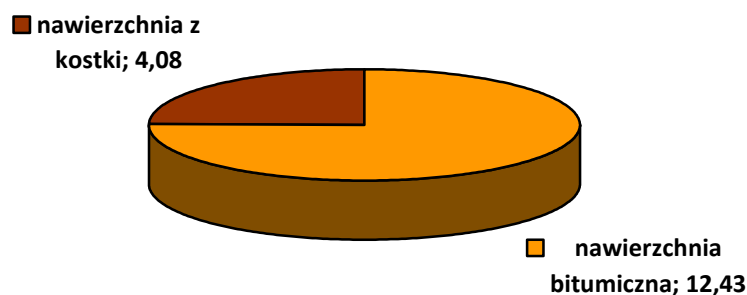
- droga Nr 118376E Wieruszów, ul. Sienkiewicza, ul. Wiśniowa,
- droga Nr 118377E Wieruszów, ul. Słoneczna,
- droga Nr 118378E Wieruszów, ul. Spacerowa,
- droga Nr 118379E Wieruszów, ul. Witosza,
- droga Nr 118380E Wieruszów, ul. Wschodnia,
- droga Nr 118381E Wieruszów, ul. Buźniczna,
- droga Nr 118382E Wieruszów, ul. Zielona,
- droga Nr 118383E Wieruszów, ul. Bareły,
- droga Nr 118384E Wieruszów, ul. Ustronna,
- droga Nr 118385E Wieruszów, ul. Rynek,
- droga Nr 118386E Wieruszów, ul. Piskorska,
- droga Nr 118387E Wieruszów, ul. Dąbrowskiego,
- droga Nr 118388E Wieruszów, ul. Kilińskiego,
- droga Nr 118388E Wieruszów, ul. Getta Wieruszowskiego,
- droga Nr 118389E Wieruszów, ul. Kolejowa,
- droga Nr 118390E Wieruszów, ul. Krasickiego,
- droga Nr 118391E Wieruszów, ul. Mickiewicza,
- droga Nr 118392E Wieruszów, ul. Nadrzeczna,
- droga Nr 118393E Wieruszów, ul. Nowa,
- droga Nr 118394E Wieruszów, ul. Parkowa,
- droga Nr 118395E Wieruszów, ul. Polna,
- droga Nr 118396E Wieruszów, ul. Sportowa,
- droga Nr 118397E Wieruszów, ul. Zamkowa,
- droga Nr 118398E Wieruszów, ul. Willowa,
- droga Nr 118399E Wieruszów, ul. Graniczna,
- droga Nr 118400E Wieruszów, ul. Rzemieślnicza,
- droga Nr 118401E Wieruszów, ul. Sosnowa,
- droga Nr 118402E Wieruszów, ul. Jałowcowa,
- droga Nr 118403E Wieruszów, ul. Ogrodowa

Uwarunkowania komunikacyjne wynikają z położenia gminy w stosunku do sieci dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a także z rozmieszczenia w obrębie gminy głównych generatorów ruchu tj. obszarów zabudowy mieszkaniowej, miejsc pracy i usług. Dodatkowymi uwarunkowaniami są stan techniczny i układ przestrzenny istniejącej sieci dróg na obszarze gminy. Szczególne znaczenie dla gminy ma droga ekspresowa S8 z węzłem komunikacyjnym który znajduje się na terenie Gminy Wieruszów. Stanowi ona szansę rozwoju, gdyż jest otwarciem na zewnątrz, poprzez połączenie obszaru gminy z siecią dróg krajowych i wojewódzkich.

Na terenie miasta i Gminy Wieruszów usługi przewozowe prowadzi komunikacja autobusowa PKS oraz przewoźnicy prywatni. Z Wieruszowa kursują autobusy lokalne oraz przelotowe w kierunku Ostrowa Wielkopolskiego, Wielunia, Warszawy, Wrocławia,

Świeradowa Zdrój, Buska Zdrój, Kudowy Zdrój, Kluczborka, Krakowa, Poznania, Zakopanego i w innych kierunkach.

Wykres 17. Długość ulic miasta Wieruszów w kilometrach w 2016 roku.

Źródło: dane z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Tabela 54. Drogi gminne w 2016 r.

Rodzaj nawierzchni	Na terenie miasta Długość (m)	Na terenie gminy Długość (m)
bitumiczna	37.030 m	54.305 m
betonowa	5.380 m	
tłuczniowa	2.878 m	8.800 m
gruntowa	65.822 m	41.650 m

Źródło: dane z Wydziału Inwestycji i zamówień Publicznych

1.6.2. Sieć kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 181 w relacji Kępno-Herby Nowe. Linia kolejowa jest w dobrym stanie technicznym, przebiega przez obszar pięciu województw (śląskiego, opolskiego, łódzkiego i wielkopolskiego). Jest to jedyne połączenie regionalne uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, które zwiększa dostępność

komunikacyjną naszego regionu. Linia ta jest zagrożona likwidacją w zakresie ruchu pasażerskiego.

Na obszarze terenu zakładu Pfleiderer Prospan S.A. znajduje się bocznicą kolejowa połączona z wyżej opisywaną linią. Gmina Wieruszów posiada również bocznicę kolejową na ul. Podzamcze.

1.6.3. Sieć gazowa

Na obszarze Wieruszowa dystrybuowany jest gaz ziemny wysokometanowy grupy E, o średnim ciśnieniu w sieci – ok. 300 kPa. W latach 1997-98 wybudowany został gazociąg wysokiego ciśnienia o długości 22 km do miasta Wieruszowa wraz z dwiema stacjami redukcyjnymi. Inwestorem tego zadania było Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo.

W roku 1998 Gmina Wieruszów zrealizowała inwestycję związaną z budową sieci gazowej średniego ciśnienia w mieście Wieruszów. Wybudowano 12,2 km sieci gazowej oraz 582 przyłącza gazowe. Wybudowana sieć gazowa umożliwi rozprowadzenie gazu w całym mieście Wieruszów oraz pozwala na dalszą rozbudowę sieci na sąsiednie gminy: Bolesławiec, Łubnice, Czastary, Sokolniki i Galewice.

W roku 2000 do sieci gazowej przyłączył się największy zakład na terenie gminy Pfleiderer Prospan S.A., który rocznie zużywa ponad 8 mln m³ gazu. Firma zasilana jest ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Klatka. Dostępność gazu ziemnego pozwoliła na przystąpienie do modernizacji istniejących kotłowni węglowych na kotłownie opalane gazem ziemnym. W ostatnich latach przeprowadzono modernizację kotłowni w obiektach gminnych:

- kotłowni miejskiej przy ul. Dąbrowskiego,
- Biblioteki Miejsko- Gminnej w Wieruszowie,
- Miejskiego Ośrodka Profilaktyki, Terapii Uzależnień w Wieruszowie,
- Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Przedszkola nr 1 w Wieruszowie,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie,
- i innych:
- Powiatowe centrum Medyczne Sp. z o.o. NZOZ Szpitala Powiatowego w Wieruszowie,
- Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. St. Staszica w Wieruszowie,
- Strażnicy OSP przy ul. Kępińskiej w Wieruszowie (na potrzeby punktu ARiMR),
- domach jednorodzinnych (prywatnych właścicieli).

W latach 2004-2006 rozbudowano sieć gazową na terenie gminy, wybudowano nowe rurociągi gazowe o łącznej długości 15,9 km. W ramach gazyfikacji miasta wykonano przyłącza do budynków mieszkalnych w ciągu wszystkich głównych ulic oraz na osiedlach domków jednorodzinnych. Część z budynków korzysta już z gazu, jednak znaczna część mieszkańców nie zdecydowała się na podłączenie do sieci gazowej. Całkowita długość czynnej sieci gazowej ogółem na terenie gminy wynosi 28 005 metra (w tym średniego ciśnienia – 17 800 m; wysokiego ciśnienia – 10 200 m). Ilość czynnych przyłączy gazowych jest równa 299 (w tym do budynków mieszkalnych -231), przy czym 97% przyłączy zlokalizowana jest na terenie miasta. Ilość przyłączy biernych wynosi 377 szt. Aktualnie 5,9

% mieszkańców gminy korzysta z sieci gazowej. Jediną miejscowością zgasyfikowaną na terenie gminy, poza samym Wieruszowem jest Klatka.

Tabela 55. Odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski gminy Wieruszów	
	Odbiorcy gazu	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	Odbiorcy gazu	Odbiorcy Gazu ogrzewający mieszkania gazem
2010	248	216	9	7
2011	279	240	9	9
2012	284	243	9	8
2013	289	244	9	8
2014	290	255	9	9
2015	331	280	11	10

Źródło: GUS.

Tabela 56. Zużycie gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w gminie Wieruszów.

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski Gminy Wieruszów	
	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³
2010	407,7	393,2	13,7	13,7
2011	320,2	303,6	12,9	12,6
2012	364,0	345,0	12,1	11,0
2013	613,9	514,5	21,3	17,9
2014	362,6	341,6	22,1	18,4
2015	380,5	357,2	23,2	18,3

Źródło: GUS.

Liczba odbiorców gazu ziemnego, w tym ogrzewających mieszkania gazem, na terenie gminy sukcesywnie wzrasta. Wielkość zużycia gazu ziemnego w gospodarstwach domowych ulega pewnym wahaniom, wynikają głównie z warunków pogodowych oraz ze wzrostu cen gazu, wykazując stałą tendencję wzrostową.

1.6.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie Pfleiderer Prospan S.A. istnieje kotłownia wytwarzająca ciepło dla zakładu, osiedli mieszkaniowych oraz obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta. Istnieje możliwość dostawy ciepła o mocy 10 MW istniejącą siecią przesyłową. Jest to kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz. Poza nią funkcjonują jeszcze 4 kotłownie gazowe, 2 węglowe.

Największe kotłownie gazowe, funkcjonujące na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia miejska przy ul. Dąbrowskiego,
- kotłownia przy Zespole Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- kotłownia przy Przedszkolu nr 1 w Wieruszowie.
- kotłownia przy Bibliotece Miejsko- Gminnej w Wieruszowie,

Główne kotłownie węglowe, działające na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia zakładowa Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie S.A,
- kotłownia zakładowa Spółdzielni Transportu Wiejskiego w Wieruszowie.

Kotłownia gazowa przy ul. Dąbrowskiego została wybudowana w latach 2004-2006, w tym okresie zmodernizowano także kotłownię wraz z instalacją wentylacji mechanicznej w PCM Szpital Powiatowy w Wieruszowie.

1.6.5. Sieci telefoniczne

Wieruszów posiada pełne zabezpieczenie teletechniczne. Istnieje dwóch operatorów Orange Polska oraz Netia Telekom SA, co zapewnia w 100% zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne. Miasto posiada nowoczesną cyfrową centralę telefoniczną oraz sieć światłowodową. Miasto jest objęte zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej. Na terenie gminy zlokalizowanych jest osiem nadajników stacji bazowych telefonii komórkowej. Pierwsze nadajniki zlokalizowane są w Wieruszowie, przy ul. Granicznej, jest to stacja Orange Polska, T- Mobile oraz Plus. Cztery kolejne nadajniki znajdują się na terenie zakładu Pfleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie, przy ul. Bolesławieckiej, funkcjonują tam stacje bazowe telefonii komórkowej: sieci T- Mobile, Orange Polska, Play oraz Plus. Ostatnia stacja bazowa telefonii komórkowej sieci T-Mobile znajduje się w miejscowości Wyszaków (dane z btsearch.pl/).

1.6.6. Media

W grudniu 2005r. uruchomiono w Wieruszowie nadajnik Polskiego Radia Łódź. Od roku 2011 mieszkańcy Gminy Wieruszów mają możliwości odbioru publicznej telewizji z nadajników Cyfrowej Telewizji Naziemnej.

Na terenie Gminy Wieruszów funkcjonują 2 lokalne gazety: Łącznik i Tygodnik Powiatowy, które opisują lokalne wydarzenia. W gminie działa również Wieruszowska Telewizja Internetowa „Na opak TV”, którą tworzy grupa gimnazjalistów z placówek oświatowych, podległych wieruszowskiemu samorządowi gminnemu.

2. Podsumowanie - skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Z przeprowadzonej diagnozy i analizy poszczególnych sfer funkcjonowania miasta wynika następująca skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

2.1 Potrzeby w sferze społecznej:

- Stosunkowo duża liczba osób niepełnosprawnych oraz problemy z niedostosowaniem miasta do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców miasta wymuszają potrzebę podjęcia działań włączających niepełnosprawnych w życie społeczno-gospodarcze miasta.
- Uatrakcyjnienie Wieruszowa jako miejsca pracy i zamieszkania, aby możliwe było odwrócenie negatywnych tendencji migracyjnych. Konieczne jest prowadzenie działań inwestycyjnych w połączeniu z aktywną polityką wspierania oświaty i kultury na terenie miasta, aby wzmocnić ponadlokalny charakter usług publicznych świadczonych przez miasto i stworzyć dla mieszkańców dojeżdżających do pracy do większych miast atrakcyjne miejsce rekreacji i wypoczynku
- Dla Wieruszowa charakterystyczne jest znaczne uzależnienie od pomocy społecznej, wynikające z wysokiego udziału osób z niepełnosprawnościami w rodzinach, zatem istotną potrzebą rewitalizacyjną wydaje się być wsparcie rodzin w opiece nad osobami zależnymi i stworzenie dzięki temu warunków do rozwoju i aktywności wszystkich członków tych rodzin. Zarówno w odniesieniu do dzieci i młodzieży, jak i ich rodziców, niezbędne są działania edukacyjne oraz wsparcie psychologiczne i aktywizacyjne.
- Szczególną uwagę należy skierować na rodziny, w których występują problemy z prawidłowym wypełnianiem ról społecznych. Są to m.in. rodziny wielodzietne lub niepełne, borykające się z problemami ubóstwa, bezrobocia, uzależnień. Ich liczba rośnie, pojawia się zatem potrzeba rozwoju systemu wsparcia i usług dla tych rodzin
- W związku z charakterystycznym długotrwałym charakterem bezrobocia konieczne są działania związane z aktywizacją zawodową i społeczną osób długotrwale bezrobotnych, w tym szczególnie osób wykluczonych społecznie z powodu długotrwałego pozostawania bez pracy.
- W Wieruszowie występuje problem wysokiego bezrobocia wśród młodych osób w wieku 25-34 lata, stąd też potrzeba działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności wśród młodych osób, a także działań wspierających i rozwijających przedsiębiorczość w tej grupie wiekowej. Zasadne wydaje się wsparcie w postaci doradztwa zawodowego oraz innych form aktywizacji zawodowej, połączonej z aktywizacją społeczną

- Analiza grup edukacyjnych według wieku pokazuje, że najbardziej znaczące są potrzeby edukacyjno-oświatowe w okresie szkoły gimnazjalnej. Konieczne jest podjęcie działań zapobiegawczych oraz wprowadzenie w szkołach (wśród młodzieży w wieku 14-15lat) programu podnoszenia i rozwijania u uczniów kluczowych kompetencji ułatwiających dostęp do rynku pracy. Działania powinny obejmować również podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli, oraz wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez indywidualizację procesu nauczania.
- Widoczny w tendencji wzrost liczby ludzi starszych, osób zależnych, w tym niepełnosprawnych będzie wpływał na system świadczeń zdrowotnych i społecznych, jednocześnie generując potrzebę zapewnienia wysokiej jakości usług opiekuńczo-medycznych na rzecz tej grupy społeczeństwa
- Dużą grupę społeczną Wieruszowa stanowią osoby, które dopiero weszły w wiek emerytalny, najczęściej w pełni aktywne i zaangażowane np. w postaci Uniwersytetu III wieku lub innych form aktywizacji seniorów. Widoczna jest potrzeba aktywizacji osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych, wzmocnienie relacji międzypokoleniowych oraz rozwój oferty aktywności dla tych grup mieszkańców.
- Niewystarczająca oferta działań profilaktycznych i prozdrowotnych poprawiających kondycję i stan zdrowia osób starszych, ale także pozostałych grup wiekowych mieszkańców miasta, powoduje potrzebę jej zwiększenia.
- Analiza aktywności i potencjału instytucji kulturalnych w mieście wskazuje na potrzebę poprawy stanu infrastruktury kulturalnej, dekoncentracji usług kulturalnych z szerszym dostępem organizacji pozarządowych do sfery organizacji wydarzeń kulturalnych oraz zróżnicowanie i poszerzenie oferty kulturalnej.
- W związku z dużą ilością organizacji pozarządowych ze zdiagnozowanymi problemami w zakresie słabego wsparcia instytucjonalnego dla sektora pozarządowego istnieje potrzeba wsparcia instytucjonalnego dla organizacji pozarządowych w celu wzmocnienia ich aktywności, efektywności i niezależności.
- W związku z małą aktywnością mieszkańców w życiu społecznym miasta oraz potrzebą wzmocnienia tożsamości i więzi w społecznościach lokalnych, potrzebne są działania aktywizujące m.in. poprzez propozycję partycypacji społecznej w postaci budżetu obywatelskiego, promocję wolontariatu, czy działania integracyjne.
- Z związku z niskim poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji konieczna jest intensyfikacja działań prewencyjnych policji we współpracy z samorządem
- Widoczna jest także potrzeba poprawy wizerunku miasta, w tym szczególnie obszarów zdegradowanych poddawanych rewitalizacji. W związku z intensyfikacją działań rewitalizacyjnych konieczne wydaje się być budowanie pozytywnego nastawienia mieszkańców do procesu rewitalizacji i zmiany sposobu myślenia o rewitalizacji.

2.2 Potrzeby w sferze gospodarczej:

- Wzmacnianie kreatywności i pobudzanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, a także stwarzanie warunków do samozatrudnienia.
- Mimo relatywnie wysokiego poziomu przedsiębiorczości w Wieruszowie, zauważalna jest duża rotacja przedsiębiorstw w centrum miasta, co świadczy o krótkim okresie funkcjonowania podmiotów gospodarczych w obecnej przestrzeni śródmiejskiej. Potrzeba zatem wsparcia infrastrukturalnego i tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorstw, a także wsparcia dla rozwijania usług lokalnych.
- Mimo wysokiego bezrobocia w grupie osób młodych, widoczne jest duże zapotrzebowanie wśród przedsiębiorców na pracowników, szczególnie w branży meblarskiej, budownictwie

2.3 Potrzeby w sferze funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej:

- Konieczne są działania związane z ochroną i kształtowaniem wartości historycznych, kulturowych, w tym szczególnie obszaru zabytkowego centrum miasta. Niezbędne są inwestycje pozwalające na zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta, wzmocnienie istniejących funkcji obiektów oraz nadanie im nowych funkcji, a także poprawie ich jakości i funkcjonalności. Działania te powinny służyć także podniesieniu potencjału turystycznego miasta i jego atrakcyjności inwestycyjnej.
W tym zakresie zakłada się realizację kierunków założonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów, a w szczególności utrzymanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej, z zachowaniem tradycyjnych form i rozwiązań materiałowych oraz utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem.
- Konieczne jest dostosowanie architektury i przestrzeni miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- W związku z niską jakością przestrzeni publicznej, brakiem ładu przestrzennego i w konsekwencji większym przyzwoleniem społecznym na dewastację lub inne zachowania agresywne, potrzeba działań w zakresie podnoszenia jakości przestrzeni publicznych (uporządkowanie i aranżacja miejsc przyjaznych mieszkańcom, sprzyjających spędzaniu czasu w tej przestrzeni).
- Potrzeba edukacji, aktywizacji i aranżowania przestrzeni publicznych z udziałem mieszkańców. Pożądane jest również inicjowanie różnego typu aktywności, wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych na ich terenie.
- Zabudowa mieszkaniowa określana jest jako słabej jakości. W mieście widoczne są złe warunki mieszkaniowe w starych rejonach miasta, szczególnie w budynkach komunalnych i socjalnych, stąd też konieczne są działania związane z podnoszeniem standardu zabudowy, szczególnie w centrum miasta. Ważna jest także stopniowa

renowacja i rewitalizacja substancji mieszkaniowej połączona ze zmianą sposobu ogrzewania oraz termomodernizacją budynków.

- Ze względu na pojawiające się nowe potrzeby w zakresie kultury i spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców i gości Wieruszowa oraz ze względu na konieczność włączenia obiektów dziedzictwa kulturowego w procesy rozwojowe wskazana jest adaptacja wybranych obiektów do nowych funkcji użytkowych.

2.4 Potrzeby w sferze środowiskowej:

- Z punktu widzenia wytycznych i kierunków rozwoju w zakresie OZE Unii Europejskiej, Polski oraz możliwości współfinansowania wykorzystania alternatywnych źródeł energii, zasadne wydaje się wspieranie wykorzystywania tych źródeł przez mieszkańców Wieruszowa oraz w budynkach publicznych .
- Intensyfikacja i synchronizacja działań zmierzających do kompleksowej ochrony środowiska jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego oraz wysokiej jakości życia mieszkańców miasta. Konieczne jest ograniczenie źródeł niskiej emisji oraz poprawa efektywności energetycznej. Kluczowe są inwestycje infrastrukturalne zmierzające do zasobooszczędnego gospodarowania środowiskiem.
- Kluczowe są inwestycje w zakresie poprawy jakości infrastruktury wodnej i ochrony obszarów cennych przyrodniczo (dolina rzeki Prozny i Niesobu), która stanowi istotny potencjał dla rozwoju sportów wodnych i turystyki
- Zwiększanie powierzchni terenów zieleni (zieleni zorganizowanej), przede wszystkim poprzez wykorzystanie terenów zaniedbanych do zakładania różnorodnych form zieleni tj. parki, skwery. Istotne jest „doposażenie” terenów zurbanizowanych, szczególnie w części centralnej miast, w zieleń i ich rewitalizacja przyrodnicza.
- Istnieje potrzeba wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez działania informacyjno-edukacyjne wśród młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Wieruszowa. Dla mieszkańców istotna jest wiedza na temat możliwości zmiany sposobów ogrzewania, sposobów oszczędzania zasobów (eliminacja strat wody, zmniejszenie jej zużycia) i energii (termomodernizacja, stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie)
- konieczność dostosowania parametrów technicznych dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą do wymogów normatywnych, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu na drogach, budowa nowych ciągów pieszo jezdnych i ścieżek rowerowych oraz zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo wschodniej części miasta wpływającej bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy; z wykorzystaniem dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, zarówno z budżetu Państwa jak i środków UE, przy zaangażowaniu partnerów – innych samorządów i partnerów prywatnych w ramach PPP (partnerstwa publiczno- prywatnego).

3. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych w Gminie Wieruszów został wyznaczony w oparciu o wnioski z:

- diagnozy zjawisk kryzysowych w analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej;
- przestrzennej analizy zjawisk kryzysowych wykonanej przy pomocy metody przestrzennej analizy siatką;
- spotkań z mieszkańcami oraz badania ankietowego;
- analizy dokumentów strategicznych i operacyjnych dla Gminy Wieruszów.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego dla Miasta i Gminy Wieruszów, dokonano analizy przestrzennego rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz gospodarczych, przestrzennofunkcjonalnej oraz środowiskowej (w szczególności: bezrobocie – jego struktura osoby młode; bezrobocie – jego struktura długotrwale bezrobotni; ubóstwo; środowisko; degradacja infrastruktury; obiekty wpisane do rejestru zabytków) na terenie gminy Wieruszów.

W obszarach zdegradowanych Gminy Wieruszów zidentyfikowano stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk gospodarczych oraz przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, w szczególności dużym udziałem osób starszych, malejącą przedsiębiorczością, a także degradacją techniczną zabudowy, niską jakością miejskich przestrzeni publicznych, niskim poziomem bezpieczeństwa publicznego oraz niską emisją zanieczyszczeń.

Na podstawie diagnozy zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej w gminie Wieruszów zidentyfikowano dwa obszary zdegradowane:

- w północno -wschodniej części miasta (tzw. „Marianka”)
- obszar centrum miasta.

Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego wyznaczonego w oparciu o powyższe przesłanki przedstawia poniższa mapa.

Obszar zdegradowany

